

Fariduddin Attor Manaviy Merosi

Qaysi qush, Qofi fano anqosi ul

Jumlai qushlar tili donosi ul. Kashfi asrori haqoyiqda farid, Nutqidin ahli haqiqat mustafid...Alisher Navoiy Shov ʻBrolar davrida muqaddas kitobimiz Quroni karimni oʻzbekchaga tarjima qilib, nashr etishni, Rasululloh SAV hayotnomalarini, imom al-Buxoriy, imom at-Termiziy, imom al-Motirudiy meroslarini oʻrganishga yovʻl yovʻq edi. Kim diniy qadriyatlarimiz jamlangan kitoblarni, hadisi shariflarni nashr etish tugul, oʻbqisa ham, jazoga tortilar edi.

Ming bor shukrki, Istiqlolga erishdik. Quroni karim, hadislar manaviy hayotimizda yana yuksak qadrini topdi, diniy-falsafiy xazinalarimizni oʻrganishga keng yovʻl ochildi. Abu Nasr Forobiyning "Madinat ul-fozila, imom al-Buxoriyning "Jomi as-sahih, "Adab al-Mufrad, imom Gʻʻazzoliyning "Kimiyo saodat (muxtasari), Aziziddin Nasafiyning "Zubdat ul-haqoyiq, Fariduddin Attorning "Ilohiynoma, Jaloliddin Rumiyning "Fihi mo fih ("Ichindagi ichindadir), "Masnaviyi manaviy, Husayn Voiz Koshifiyning "Futuvvati sultoniya, Abul-Lays Samarqandiyning "Bobʻston ul-orifiyn, "Tanbeh ul-gʻʻofiliyn, Sovʻfiy Olloyorning "Sabot ul-ojiziyn, at-Termiziyning "Sunani Termiziy, "Shamoyili Muhammadiya, Alixon Tovʻbra Sogʻʻuniyning "Tarixi Muhammadiy kabi durdona asarlari Istiqlol yillarida xalqimizning manaviy mulkiga aylandi.

Jahondagi buyuk sovʻfiy faylasuflardan biri Fariduddin Attorni daho oʻzbek mutafakkiri Alisher Navoiy "Lison ut-tayr asarida bunday tariflaydi: "Qushlar tilini tushunish olamda faqat bir zotga, Sulaymon paygʻʻambarga nasib etgan edi. Sovʻng uning vaziri Osaf tushundi-yu, ammo hech kimga tushuntirmadi. Shundan sovʻng charx aylanib, ming yillar oʻtib, olamga bir zot keldi. U qush tili (falsafiy ramzlar)ni tushuntirishda Sulaymon nabiydan ham, vaziri Osafdan ham oʻzbek ketdi. Qushlar tilni govʻyo undan oʻrganidilar. Haq taolo muning nutqini govʻyo (bulbul) ayladi. Nukta deb anjom ila ogʻʻozdin, oncha gavhar sochti ganji rozdin.

Navoiy aytadiki, bu ilohiy sirlarni forsiy tilni bilganlar tushundilar. Attor asaridagi ganjlarning sirlarini turkiy tilli xalqlar ham tushunsin deb, kamina bu xazinalarni turkiy tilda kashf etishga kirishdim.

Barcha mumtoz ulamolalar fikricha, Allohni tanimagan, Uning marifatini bilmagan odam ilohiy olam sirlarini hech qachon tushunolmaydi. Agar odam Allohni-Haqni bilsa, oʻzining ham naqadar aziz, sharaflil zot ekanligini tushuna boshlaydi. Buni tushuna boshlagach esa odam oʻzidagi yomon fel-atvor, tuban qiliqlar, baxillik, ichi qoralik, badnafslilik, boshqa insonlarga jabr-zulm qilish, kibru havo, jahl-gʻʻazab bilan kamtarin, sofdil odamlarning dilini ogʻʻritish - inson ishi emasligini, odam tabiatiga nomunosib ekanligini tushuna boshlaydi.

Alisher Navoiy bolalik chogʻʻblarida maktabga qatnab yurganida hayotini barcha tengdoshlaridan boshqacha qilib, tubdan oʻzgartirib yuborgan bir voqea sodir boʻldi. Uning qovʻbliga Chingizxon davrida yashagan movʻbgʻʻbul kofirlari qovʻblida shahid ketgan shayx Fariduddin Attorning "Mantiq ut-tayr ("Qush tili mantiqi) kitobi tushib qoldi. Turli nodir hikoyatlar va tamsillarga boy bu asar yosh Alisherning ruhiy olamini cheksiz darajada boyitib yubordi, uning dilini ilohii olam sirlariga oshno qildi.

Alisher Navoiy "Lison ut-tayr dostonida oʻbta kamtarin-lik bilan, oʻzini tuproq bilan tenglab, manaviy ustoz Fariduddin Attorni ilohiy sirlarning kashfiyotchisi deb, kovʻbklarga kovʻbtaradi: "Qushlar tiliga yovʻl topganlardan biri Sulaymon paygʻʻambar edi. Keyin vaziri Osaf undan talim olib, qushlar tilini oʻrgandi, ammo bu tildan u hech kimni xabardor etmadi... Boshqa odamlar (shoirilar ham) qush tilini bilmaganlari uchun, uning fahmiga yetmae edilar. Tez aylanuvchi falak shitob bilan oradan necha ming yilni oʻtkazib yubordi. Shundan sovʻng chiqqan sayr etuvchi, chechan nutq aytuvchi va oʻtkir aqlli, omadi yurishgan bir qush (Fariduddin Attorni aytmogʻʻchi) maydonga chiqdi. Uni qush dema, balki, Fano Qofining anqosi de, barcha qushlar tilining donosi de! U, bu yovʻbning boshlovchisi va avliyo qiblas boʻlib, kovʻbngli haq yovʻbni kovʻbrsatish uchun jilolandi. U, haqiqat sirlarini kashf etishda farid. yagona va tengi yovʻbqdir, nutqidin haqiqat ahli bahramand... Navoiy jon quydirib aytishicha,

Forsiy oyine ulus fahm etdilar,
Barcha maxfiy diqqatigʻʻba yettilar.

Ammo, "Gʻʻbayr xayli sodda atroki faqir - soddadil turkiy xalqlar:

Qoldilar mahrum bu iqboldin,
Qush lisoni birla qildin.

Navoiy turkiy xalqlarni ham bu manaviy xazinalardan bahramand etish uchun bu asarni turkiy tilda qayta yozishga bel bogʻʻbladi. Shoir aytishicha, Fariduddin Attor unga qushlar tilidan saboq berdi, "irshod etdi. ul takallumda uni ustod etib yetishtirdi. Navoiy yana aytadiki, forsiyda bitilgan qushlar tilini oʻrganishda:

Chunki topdim ul kalom ichra kamol,
Turk alfozi birla surdim maqol.

Shoir "Lison ut-tayr dostonida turkona nagʻʻbmalarni, nolau afgʻʻbonlarini "shunday kuyladimki, xushnagʻʻbma qushga aylandim. ming dostoni bor bulbulga aylandim, deydi.

Men-men ul bulbulki, ming afgʻʻbon aro
Har figon lahnini bir doston aro...
Ushbu gulshan ichra soddim mastvor,
Nagʻʻbmaning ohangi andoq ustivor.

Bunday yuksak maqomga yetishda shoir manaviy ustozining buyuk xizmatini aytadi:

Shayx ruhidin yetishti bu madad,
Kim bu bulbul lahni bob'ldi beaded...

Muhammad Abu Bakr b. Ibrohim - Fariduddin Attor (1119B"1193) - jahon shariyati, falsafasi, tasavvuf olamining buyuk namoyandasi, eronlik shoir va mutafakkirdir. Tugb'bilgan va ob'bilgan yillari Avfiyning "Lubob ul-albob, Qazviniyning "Tazkirat ul-avliyo, Davlatshoh Samarqan-diyning "Tazkirat ush-shuaro asarlarida turlicha ko'brsatilgan. Fariduddin Attorning ob'bz "Mazhar ul-ajoyib asarida (xorazmlik buyuk avliyo) Najmiddin Kubroni ko'brganligini yozadi. Najmiddin Kubro esa 1221 yili vafot etganki, bundan Attorning yuz yoshdan oshgani anglashiladi. Attor yana "Mazhar ul-ajoyib asarini hijriy 584, milodiy 1188 yili talif etgani (tuzgani)ni va ob'bsha vaqtda yoshi yuzdan oshganini bitadi. Har holda Attor bu asarini qarilik chogb'blarida yozgani shubhasiz. Shundan sob'ng u faqat yana bir buyuk asari - "Lison ul-gb'bayb ("Gb'boyibot tili)ni yozgani fanga malum. Davlatshoh Samarqandiy hisobiga ko'bra, Attor 114 yoshida vafot etgan. Qazviniy, Davlatshoh. Yoqut Hamaviy malumotlariga ko'bra, Fariduddin Attor Nishopur shahri chetidagi Tun qishlogb'bidida dunyoga kelgan. Attor "Mazhar ul-ajoyibda yozishicha, bolachik chogb'blari xastalanganida, hazrati Achi mozoriga kelib shifo topar edi.

Fariduddin Attor asarlarini mazmun va uslub jihatidan uch davrga bo'blish mumkin. Birinchi davrda u shariyatning barcha sanatlari yaxshi biluvchi ustoz hikoyachi sanatkor sifatida ko'brinadi. Attor charjavali (hoshiyalovchi) hikoyatli masnaviyalaridagi son-sanoqsiz jaji rivoyatlariga tasavvufiy manolarni mahorat bilan singdira olgan buyuk mahorat egasidir. Ikkinchi davrda ijodiy reja va tartibga unchalik rioya qilmaydi. Shoirning adabiy sanatlardan biri shuki, ayni sob'bz bayt va misra boshida takrorlanib keladi (takrir, anafora) va biridan-biriga ko'brchadi. Attorda bu sanat dunyo adabiyotida ko'brilmagan darajada tez-tez uchraydi. Ayni sob'bzlar sukunat bilmagan bir hayajon ila yuz martadan ziyod birin-ketin bayt boshida keladi. Shoir bazan panteistik (borliqni ilohiylashtirish) tuyg'b'ulari-la mast va bazan ilohiy kull (barcha olamlar) ila birlashmoq ishtiyoqida ko'brinadi. Shu davr izidan uchinchi davr- ixtiyor, yani qarilik davri yetib keladi. Bu davrda shoirning hayajonlari shiddati sob'bnib, asarlarida ijodiy reja va tartib sokinligi ko'brinadi. Shu davrga oid bazi asarlarining markazida hamon hazrat Alining shaxsiyati ilohiylashgan tarzda ko'brzga tashlanadi.

Fariduddin Attor asarlari yozilish tartibi (xronlogik) jihatidan, quyidagichadir:

"Haydarnoma - bizgacha yetib kelmagan.

Devon.

"Javohirnoma.

"Sharh ul-qalb (sob'nggi ikki asarni shoirning ob'bz yov'bq qilgan)

"Xusravnoma.

"Asrornoma.

"Mantiq ut-tayr.

"Musibatnoma.

"Muxtornoma.

"Ilohiynoma.

"Bulbulnoma.

"Pand-noma.

"Tazkirat ul-avliyo.

"Merojnoma.

"Gum-gumnoma.

"Vuslatnoma.

"Ushturnoma.

"Javhar uz-zot.

"Halosnoma.

"Basarnoma.

"Mazhar ul-ajoyib.

"Lison ul-gb'bayb (Helmut Ritter. Islom qomusi. Attor).

Bulardan boshqa yana bir turkum asarlar borki, ular Attor kitoblarida ismlari tilga olinmagan. "Haft vodiy, "Hayyatnoma ("Tiriklik haqida), "Vasiyatnoma, "Kanz ul-haqoyiq ("Haqiqatlar xazinasi), "Kanz ul-asror ("Sirlar xazinasi), "Ixvon us-safo ("Pok ogb'baynilar), "Valadnoma ("Tugb'bilish), "Miftoh ul-futuh ("Kashfiyotlar kalidi) kabi asarlar Attorga nisbat beriladi.

"Xusravnoma yoki "Gul va Xusrav - masnaviy tarzida yozilgan majoziy ishq dostoni. Mavzui milodiy ilk asrlardagi ellinistik (yunoniy) ruhdagi rovb'bmonga borib taqaladi. Asarda Rum qaysarining bir chov'brisan bovb'lmish ob'bgb'bli Xusrav ila Xuziston podshohining qizi Gul orasidagi ishqiy mojarolar tasvirlangan.

"Devon - gb'bazallardan iborat va ularda masnaviydagi tasavvufiy gb'boyalari lirik tarzda ifoda etiladi.

"Muxtornoma - ruboiylar majmuasi. Bizgacha yetib kelgan ruboiy tovb'plamlarining eng qadimgisidir. Ismi nomalum tarjimon bu asarni sulton Salim II (1566 - 1574) uchun turkchaga tarjima qilgan.

"Asrornoma - Attorning tasavvufiy ruhdagi masnaviy-laridan birinchisidir. 26 maqoladan iborat bu asarda tasavvufiy fikrlar kichik hikoyatlar vositasida izohlangan. Ahmadiy taxallusli bir zot bu asarni turkchaga ob'bgirgan.

"Mantiq ut-tayr - Attorning eng mashhur masnaviyi-dir. Asar bir hikoyat bilan hoshiyalanib, orada yana ko'br kichik hikoyatlar keltirilgan. Hoshiya hikoyaning asli Muhammad yoxud Ahmad Gb'bazoliyga nisbat beriladigan "Risola ut-tayrga borib taqaladi.

Ibn Sinoning ham "Tayr qissasi tasavvufiy asari bor. Bu risolada qushlar Anqoni podshoh etib saylash uchun uni izlab, uzoq orolga - jaziraga borishga ahd qilishadi. Yov'blda ularning ko'brpi halokatga uchraydi. Yov'bldning oxiriga yetganlari - Anqoga:

"Seni ob'bzimizga podshoh saylash uchun keldik, deydilar. Anqo istigb'ono ko'brsatib, podshoh bovb'lmq uchun ularga muhtoj emasligini aytadi va v'b'Kelgan joylaringizga qaytingb'k, deb buyuradi. Nihoyat ularning ahvoliga achinib, podshohlikni qabul qiladi.

Attor bu hikoyani koʻpgina tafsilotlar bilan ziynatlagan. Turli-tuman qushlarning Hudhud bilan suhbatlarida Attor husni talil sanatiidan foydalanib, gʻoyat yangi bir tarzda tasavvufiy, hikmatli fikrlarni ifodalaydi. Bundan boshqa, Anqo ismi oʻrniga shoir Simurgʻ ismini qoʻyish bilan "tajnisi murakkab sanatiidan foydalanib, "man arifa nafsaxu faqad arifa rabbahu soʻbzining manosini goʻzal bir tarzda anglatgan (Kim oʻzligini bilsa, Allohi taoloni ham biladi). Simurgʻni izlab kelgan qushlardan 30 nafari omon qoladi va oxiri "Simurgʻ (30 qush) oʻzlari ekanini anglab yetadilar. Boshqacha aytganda, odamlarning umr boʻyi izlagan orzusi ularning oʻz qalbidadir. Gulshanriy 717-hijriyda "Mantiq ut-tayrga bir nazira yozgan boʻlib, undan bizgacha kattagina parcha yetib kelgan. (Qarang: F. Teshner. Das futuvvat kapitell in Gulshexris alt osmanissher Barbeytug fon Atgars Mantiqut-tayr. (Olmoncha.) Turk adabiyoti namunalari. Istanbul, 1926).

"Musibatnoma - bu masnaviyda shoir Allohni Koinotdan izlab, oxiri oʻz qalbidan topgani borasidagi tasavvufiy gʻoyani boshqacha bir tarzda ifodalagan. Bir solik (tariqat, suluk azosi) pirining amri bilan ruhan (shuuriy) koʻklarga sayohat qilib, Isrofil, Mekoil, Azroil va boshqa farishtalar hamrohligida Arsh, Kursi, Lavh, Qalam, Jannat, Jahannam, Koʻk, Quyosh, Oy, Anosiri-arbaa (Toʻrt unsur), Togʻ, Dengiz, Madan, Nabotot, Hayvonot, Qushlar, Iblis, Odam, Nuh, Ibrohim, Muso, Dovud, Iso, Muhammad, His, Xayol, Aql, Qalb va Jon bilan uchrashib suhbatlashadi. Ular birin-ketin husni talil ruhida javoblari bilan yoʻlchining umidini yoʻqqa chiqaradilar. Nihoyat, u izlaganini oʻz qalbidan topadi.

Bu asar Pur Muhammad tarafidan "Tariqatnoma atalib, sulton Murod II topshirigʻi bilan turkiy tilga tarjima qilingan.

"Ilohiynomav" bu manaviy doston ham bir qamrovli hikoya va bir qancha kichik hikoyatlardan tashkil topgan. Qamrovli hikoyaning mazmuniga koʻra, bir podshoh olti oʻgʻlidan: "Dunyoda eng sevgan narsalaringiz nima ekanini ayting, deb soʻraydi. Birinchi oʻgʻil parilar podshohining qizini sevishini, ikkinchisi sehrgarlikni yoqtirishini, uchinchisi - Jomi Jamni (Jamshid qadahini), toʻrtinchisi - obihayotni, beshinchisi - Sulaymonning uzugini, oltinchisi - al-kimyoni orzu qilishini aytdilar. Podshoh farzandlariga bu dunyo havaslaridan yuksakroq orzular borligini tushuntiradi. Asosiy hikoya toʻqqimasiga singdirilgan kichik hikoyatlarda Attor zuxdiy va tasavvufiy mavzulardan bahs etadi.

"Bulbulnoma - kichik bir masnaviy boʻlib, unda qushlar Sulaymon paygʻambarning huzurida: "Gulga etimod qoʻygan Bulbul saharlari gul uchun sharqiy tarannum etib, bizning rohatimizni buzayti, deb shikoyat qiladilar. Sulaymon paygʻambar tabiatni koʻndirib, Bulbulni chaqiradi va u ham paygʻambar huzurida shikoyatchilardan oʻzini muhofaza etadi. Hazrati Sulaymon nihoyat Bulbulni rohatdan kechib, dard chekishga amr etadi.

"Pandnoma - yaxshi bir axloq-odob kitobidir, eski vaqtlarda koʻp maktablarda oʻqitilardi. Attorning boshqa asarlaridan soddaroq yozilgan bu asari turkchadan tashqari, farang, olmon, lotin va hind tillariga tarjima etilgan, koʻp martalab sharhlangan. Turkcha sharhlari orasida, Shomiy (vaf. 1009) ning "Saodatnoma, Abdurahmon Abdiy poshshoning (vaf. 1103) - "Al-mufid (Istanbul, 1250-1267), Muhammad Murod b. Abdur-Rahim (vaf. 1264) "Mahoziri ham Istanbulda bosilgan (Islom ensiklopediyasi. Attor).

"Tazkirat ul-avliyo - Attorning yagona mansur (prozada yozilgan) asari boʻlib, avliyolarning tarjimai hollaridan bahs etuvchi buyuk bir kitobdir. Tarjimai holi yozilmish soʻzga avliyo Attorning hurmatiga sazovor Halloj boʻlib, boshqa boblarda u koʻp tilga olinadi. "Tazkirat ul-avliyo turkiyga koʻp marta oʻgʻirilgan:

Asarning sharqiy turkchaga (uygʻurchaga) oʻgʻirilgan bir nusxasi Parij Milliy kutub-xonasida 100-raqami bilan saqlanadi. Parijda, Milliy kutubxonada yana bu asarning Pave de Kurteyl tayyorlagan farangcha nashri ham bor (1889-90). "Tazkirat ul-avliyoning arab alifbosidagi turkiy matni esa Fotih kutubxonasida (Turkiya) 2848-raqami bilan saqlanadi.

Asarning Oydin oʻgʻli Mahmudbey (hijriy 707-734) nomiga bitilgan onadovli turkchaga tarjimai Valiuddin Afandi kutubxonasida 1643-raqami bilan saqlanadi.

Yusuf b. Hizr Xoja poshsho (vaf. hijriy 891) tarjimai ("Usmonli mualliflari, II jild, 223-bet).

Ali-Rizo Qora Hisoriy tarjimai ("Usmonli mualliflari, 111 jild, 223-bet). Istanbul kutubxonalarida bu asar qoʻlyozmalarining qanday tarjimalari borligi hozircha toʻla aniqlanmagan. Yuqorida zikr etilgan qoʻlyozmalardan tashqari, yana Ayo-Sov fiya, Fotih, Hakim oʻgʻli, Qilich Ali, Layli eli, Nuri-Usmoniy, Xolis Afandi, Rizo poshsho kutubxonalarida "Tazkirat ul-avliyo qoʻlyozmalari bor. Oʻzbekiston tonda Beruniy nomidagi Sharq qoʻlyozmalari institutida ham bu asarning bir necha qoʻlyozmalari bor.

"Merojnoma mazmuni ismidan anglashilib turadi. Paygʻambar sallallahu alayhi vassallamning koʻkka koʻtarilib, Alloh huzurida boʻlishi falsafiy - irfoniy mazmunda tasvir etilgan.

"Gum-gumnoma - kichik bir hikoyatdan boshlanadiki, Attorning har bir masnaviyida ham bunday hikoyatlar uchraydi. Hikoyada aytilishicha, Iso paygʻambar alayhissalom chovʻlda bir oʻlikning bosh chanogʻini topib, uni duo orqali tiriltiradi va u bilan suhbatlashadi. Bu yetti iqlimga hukmron boʻlgan podshohning bosh chanogʻi boʻlib, u Iso paygʻambarga hayotini, kechmishlarini, qabr azoblarini va jahannamdagi ahvolini soʻzlab beradi. Bu kichik asarni V.A.Jukovskiy ruschaga tarjima qilib, nashr ettirgan. Hijriy 770 da Husam kvtib tarafidan "Gum-gum Sulton nomi bilan kengaytirilib oʻgʻirilgan va hijriy 1289 da Oqon dorilfununi matbaasida "HIKOYATI Gum-gum Sulton fi nubuvvati Ilyos alayhissalom nomi bilan nashr etilgan. Bu asar onadovli turkchasiga ham oʻgʻirilgan. Zotan, bu hikoya mavzui turkiy xalqlar adabiyotida maruf va margʻubdir (Qarang: Fuod Koʻhrulu. Turk adabiyoti tarixi: Istanbul: 1926, 362-bet).

"Ushturnomav" bu asar bilan Attor ijodining ikkinchi davri boshlanadi. Asarda voqealarni qamrovchi bir hikoya boʻlsa-da, anglatish tarzi avvalgi masnaviyarga nisbatan ancha tarqoq va chovʻziqdir. Bundan tashqari, takrardan koʻp foydalaniladi. Kitob markazida tasavvufiy mano berilgan boʻlib, bir turk xayolbozi (chodirxayol, qovʻgʻirchoq oʻynatuvchi) sanatkor qovʻgʻirchoqlarni sahnada bir-bir oʻynatib keyin yana sandigʻiga tashlab berkitgani ramzi bilan Allohning olamdagi barcha maxluq-jonzotlarga hayot berib, soʻzga yana oʻldirishiga ishora qilinadi.

"Javhar uz-zot - bu asarda endi qamrovli (qoplama) hikoya yoʻq. Asarga hokim boʻlgan tuygʻu - fano, yani vujudning mahv etilishi, yoʻqolishi orqali tomchining dengizga qovʻshiluvu kabi, inson juzining ilohiy kull - abadiy ruh bilan qovʻshiluvu yoʻlida otashin istakdir. Kitobning asosiy qismini vujudidagi ilohiylikni anglab, oʻzini dengizga otgan bir goʻdak - yosh bolaning namunasi, deb doimo Mansur Hallojni koʻrsatadi. Shuning uchun ham Mavlono (Jaloliddin Rumiy) "Hallojdagi nurning 500 yil oʻtgandan keyin Attorning ruhida tajalliy etishi haqida gapirgan edi. Bu asardagi ikkinchi ohang shunda koʻrinadiki, Attor ruhida asta-sekin Ali shaxsiyatini mujassam etish sezila boshlaydi. Attor uchun ilohiy asorning homili Alidir va bu asrda Aliga paygʻambar tomonidan berilgandir.

"Javhar uz-zot asari uch kitobdan iborat boʻlib, hozir soʻzlaganlarimiz faqat birinchi kitobga oiddir. Asarning uchinchi kitobi

"Hallojnoma deb ham ataladi va unda Mansur Halloj shaxsiyati asosiy oʻrin tutadi.

Attorning "Vuslatnoma asarida nafis bir reja va tartib koʻrinmasa-da, u vahdati vujud gʻoyalari, soʻbfiyona hikoyalar va majozlar bilan muzayyandir. Bu hikoyalarda ham Mansur Halloj shaxsiyati yuksak bir mavqeni egallaydi.

Shoirning eng kichik masnaviyalaridan biri "Basarnoma boʻlib, bunda ham soʻbfiyona fikrlar, fano, baqo, Alloh ruhiga va nuriga singib ketish gʻoyalari ilgari suriladi. (Ahmad Yassaviyda ham "fano fi-l-lohga katta etibor berilganini eslang.)

Shoir badiiy-gʻoyaviy izlanishlaridagi uchinchi davr, aytganimizday, "Mazhar ul-ajoyib asari bilan boshlanadi. Bu masnaviyda shoirning otashin ehtirolari pasaya boshlaydi, qofiyada ham, vaznda ham gʻalatliliklar uchraydi. Dostonda hazrat Ali siyмосi markaziy oʻrinni egallaydi. "Javhar uz-zot masnaviysida koʻrilgan ilohiy kuy va qamish hikoyasi bu asarda ham oʻzgacharoq bir alfozda takrorlanadi. Bundan tashqari, shoir dostonda bazi vaqf yer-mulklarni gʻarazli maqsadlarda suistemol qilgan bazi muftiylarni qoralaydi. Olmon sharqshunosi Helmut Ritter fikricha, bunday muftiylarga hujum zaminida shoirning asarlarini qoralab, fatvo bergan muftiyga oʻxshash din peshvolari koʻzda tutilgan. Shuningdek, asarda shoirning falsafiylikka mayli ortib borayotganidan dalolat beruvchi hikoyalar, oʻz hayoti, tarjima xrliga oid lirik chekinishlar, oʻquvchisiga qaysi asarlarni oʻqib, qaysilarini oʻqimasligi haqida tavsiyalar beriladi. Asarda mashhur mugasavvif shayx Najmiddin Kubro ismi koʻp marta tilga olinadi (Abul Janob Ahmad ibn Umar Xevaqi). Shayx Kubro aslida Fariduddin Attorning ustozini Majiddin Bagʻdodiyning ustozidir. Demak, Fariduddin Attor shayx Najmiddin Kubroga nevara shogirdidir ("Tazkirat ul-avliyo debochasiga qarang). "Nasoyim ul-muhabbatda Navoiy yozishicha, "Va alarni Shayxi Valiytarosh debturlar. Aning uchunki, vajdu hol gʻalabotida muborak nazarlari har kimga tushsa, valoyat (valiylik) martabasiga yetar erinish... Fariduddin Attorning soʻbnggi mashhur asari "Lison ul-gʻayb boʻlib, bunda shoir oʻzining xilvatda huzur-halovat topganini, chunki xilvatda oshiq sifatida mashuqi (Alloh)ning vasliga yetishganini izhor etadi.

Shayx Fariduddin Attorning gʻoyalari, Haqqa yetishuvi yovʻlidagi izlanishlarining sirlari hali koʻp asrlargacha adabiyotshunos, ilohiyotshunos, tarix va falsafa olimlarini toʻlqinlantirib, ijod va ilhom sarchashmasi boʻlgʻuvsidir.

Najmiddin Komilov, Mahkam Mahmudov

Mantiqut-tayr

Muqaddima

Ulugʻ ʻvor va Quadrat Sohibi Alloh Taolo Madhida Bismillohir rahmonir rahim

Buyuk va Alo Boriy Taolo Tavhidi Haqida

Ofarin, jonofarin, ey pok Ruh,

Jon va iymon oldi sendan xok, ruh.

Xoku suvdan Odamni bunyod aylading,

Oxirin ham xok etib, yana barbod aylading.

Yerni pastu, qilding osmonni baland,

Biri hurdir, oʻzgasida ming kamand.

Ul birisi aylanur davron boʻlib,

Ul birisi jim turar hayron boʻlib.

Yerga gumbaz qilding koʻkni besutun,

Olti kunda bor qilding barcha olamni butun.

Osmon nardasida senga anjum soqqadir,

Har tong rangi oʻzchar, har kecha topgay qadr.

Ruh qushin sayd etgali domdir badan,

Xush uchib bu qushdin muxtashif ahvolda tan.

Sirli olam naqshidan bahri dil uygʻonadi,

Tim-qovʻrquv ichra suv ham gohi tonglar yonadi.

Dengiz bagʻ ʻri suv toʻla, sohil tashnalab oʻztar,

Tomchi yomgʻirdan sadafning bagʻ ʻrida gavhar oʻzsar.

Togʻ ʻu toshga qoyadan tigʻ ʻ, daryodan berding kamar,

Govʻ ʻiyo jangchiga oʻzshar, yuzi yongʻ ʻay har sahar.

Gulni oʻzta solsang bir zum gil boʻlur,

Sen jahl qilsang agar pashshalar ham fil boʻlur.

Firavn boshin yedi nimjon pashsha,

Oxiri voy boʻldi toʻrt yuz yil yashab.

Oʻzrgumchak toʻrin yoyar gʻordagi dovʻsting uchun,

Chumolidan Sulaymon olgʻ ʻay aqlning kuchin.

Lolalardan qizarib, qon boʻlur togʻ ʻ chovʻqqisi,

Tuproq bagʻ ʻrining qoni lalga aylanar bir kun...

Jonni yaratuvchi pok Parvardigorga hamdu sanolar boʻlsin! Tuproqqa jon bagʻ ʻishlagan va imon ato etgan ham Uldir. U tuproqni suv uzra tikladi, tuproqdan boʻlgʻanlar umrini u yelga berdi. Osmonni zabardastlik - gʻoliblikda (tepada) sakradi.

Tuproq - yerni pastlik darajasida tutdi. Ul biriga - osmonga doimiy harakat ato etdi, bul biriga - Yerga doim sokin, tinch turishni buyurdi. Olti kunda yetti yulduz -sayyorani vujudga keltirdi, ikki harf orqali amr etib, osmonni yaratdi. Falak har kecha u yerda nard oʻynasin deb yulduzlar soqqasi - muhrasini oltin sandiqchalar shaklida yasadi.

Tana tuzogʻ ʻini xilma-xil holatlarda qovʻydi. Jon qushining domini tuproqqa qovʻydi. Dengizni eritib oʻziga taslim qildi, togʻ ʻni qovʻrquvdan qotirib (hayron qilib) qovʻydi. Chanqoqlikdan dengizning labini quritdi (sohil quruq), toshni yoqutga va qonni mushkka aylantirdi. Yerning posboni boʻlsin deb toqqa ham chovʻqqi berdi, ham bel berdi. Gohida olov ustida gul dastaladi*, gohida daryo ostida koʻprik yasadi*. Dushman boshida yarim pashshani toʻrt yuz yil tutib turdi*. Oʻzrgimchakka hikmat bilan toʻr toʻqishni oʻzgatdi va sadri olam - Muhammad Mustafoni unda yashirib osoyishta saqqadi*.

4 Kitoblar Olami | Sever.UZ | Uzsmart.UZ

Chumolining belini qilday ingichka qildi, ammo unga Sulaymon qov'blida joy berdi*. Abbas avlodiga xilat - tov'bn berdi.* Osmonga tos (to va sin) berdi. Iso bilan birga ignani kov'bgach, noiloj sir fosh bov'ldi*. Loladan qonli qilgan tigv'ni (togv' chov'bgqisini), tutundan niliy gulshan qildi. Tuproqni pora-pora qilib, qon bilan yov'bgv'irdi, toki qip-qizil lalni undan chiqardi. Quyosh va oy kecha-kunduz unga sajdadadir, bular ov'bz manglaylarini yov'blining tuprogv'biga surtadilar. Bu ularning sajdadagi siymolaridir - sajdasiz siymo mavjud bov'bladimi axir!

Kunduz uning bastidan (ochiq-ravshanligidan) oqarib kov'brinsa, kecha Uning qabza (siquvi)dan qorongv'bilikda kuyadi. Tov'bgalga oltin bov'byinbov'bv bogv'bladi, Hudhudga rahbarlik xabarini berdi. Osmon qushi yov'blida qanot qoqadi, eshigida eshik halqasiday bosh uradi. U falakka kecha-kunduzda aylanib turishni ov'bgatdi, kechani ketkazib, kunduzni keltirib, rizq-rov'bz berdi (kunduzlik - yorugv'flik keltiradi).

Loyga nafas tegizsa, loyni odam qiladi va kov'bpik bilan tutundan butun olamni yarata oladi. Gohi itga tov'bgacha yov'bl beradi, gohbir mushuk orqali yov'blni ochadi. Gohi Ul, yakinlik, shermardlikni shu itga nisbat beradi*. Gohi bir aso - tayoqqa Sulaymonlik qudratini beradi, gohida bir chumoliga sov'bzlash istedodini ato etadi*. Gohida asoni ajdarhoga aylantiradi* va tandirdan tov'bfon chiqaradi*. Qishda kumushday qorlarni yov'gdiradi, kuzda daraxt shoxlaridan oltin tov'bkdiradi. Falakni sarkash ot sagv'brisiga aylantiradi, uning hilolidan ov'bt sachrovchi taqalar yaratadi. Toshidan ov'brkachli tuyalar chiqaradi, oltin sigirmi zorlanib nola qilishga majbur etadi*. Agar kishi ov'bgqini qon ichiga yashirsa, u gv'bhunchada qonni ov'bgq ichiga joylaydi (hali ochilmagan qizil gul gv'bhunchasi uchida qon tov'bdirilgan kamon ov'bgqiga ov'bxshab ketadi). Yosumanga tov'brt toj yasadi, lolaning boshiga qonli quloh kiydiradi, gohi nargis guli boshiga oltin toj kiygizadi, gohida uningtojiga shabnamdan gavhar qadaydi.

Aqlning faoliyati (ishlashi), jonningdilbarga oshigv'bligv'bi Undan, osmonning aylanishi, Yerningxoru ojjizligi Undan, Baliq orqasidan Oygacha nimaiki bor - barcha zarralar Uning zotiga guvohlik beradi. Tuproq - yerning pastligi va falak-ning balandligi - har ikkalasi (Uning qudratiga) alohida-alohida yetarli guvohdir. U shamol (el), tuproq, olov, qonni (tiriklikni) yaratdi va (shu orqali) ov'bz sirrini bir-bir oshkor eta boshladi. Odam tuprogv'bini loy qilib, qirg kun saqladi, keyin jonni unga joylab, orom berdi. Jon tanaga kirgandan keyin, kov'bgngil undan tirildi, (sov'bnfa) unga akd ato etdi, toki olamni biladigan bov'ldi. Keyin ilm berdiki, Allohni tanimoqni ov'bgandi. Taniydigan bov'bgach, (odam ov'bz) ojjizligiga iqror bov'ldi, shundan keyin hayratga gv'brarq bov'blib, tanni ishga soldi. Bu olamni xoh dushman, xoh dov'bst hisobla, uning hammasi Uning yuki ostidadir. Uning hikmati hammaning yukini belgilaydi va yana ajabki, Uning Ov'bz barchaning asraguvchisidir. Boshidan boshlab togv'bn yerning qozigv'bi qildi*. Keyin yerni daryo suvi bilan yuvdi. Yer Sigir orqasida tik turgach, Sigir Baliq ustida, Baliq esa Havo ustidadir. Bas, havo nima ustida turadi? Hech narsa ustida turmaydi*. Hech - hechdir, buning hammasi hech, vassalom.

Ul podshohning sanati fikt qilki, (butun bu borliqni) hech narsasiz saqlab turadi!

Agar bu borliqning hammasi hech (yov'bklik)ning ustida bov'blsa, demak (bu dunyoning) barchasi hechdir - yov'bhqlikdir. Arsh suv ustida, olam esa - havo ustida. Suv va hayu dema, barchasi Allohdir! Arsh va olam tilsimotdan boshqa narsa emas, hamma Udir, qolganlari nomdir, xolos. Qarang: bu olam ham, u olam ham Udir, Undan boshqa (narsa) yov'bgq, agar bov'blsa, ul ham Udir. Ey afsus, hech kimning toqati dosh bermaydi, kov'bzlar kov'br, holbuki jahon Oftob (Alloh) nuri bilan tov'bliqdir. Agar kov'bra olsang, bu aqlni kam qilarding, barchada Uni kov'brib, ov'bzingni yov'bg qilarding. Ajabki, hamma etagini qov'blga olgan. UZR aytib, Uni bor deydilar.

Ey, oshkorliging yashirin Zot. Butun olam Sensan, odamlar esa kov'brinmasdirlar*. Sen hammadan qadim va hammadan oldinsan, hammani Ov'bzingdan (paydo qilding), Ov'bzingni hammada kov'brasan. Sening toming posbon va qov'briqchilar bilan tov'bla. Sen tomon qanday qilib kishi yov'bl topsin?

Aql va jonga Zoting atrofida yov'bl yov'bgq hamda sifatla-ringdan hech kim xabardor emas. Garchi jon ichida yashirin xazina ham Sensan, dilu jon ichra bor haqiqat ham Sensan. Barcha jonlar mohiyatingdan nishon topolmaydilar, anbiyo yov'bling tuprogv'bida jon bagv'bishlaydilar. Aql agar Sendan bir nishona (mavjudlik) anglasa, ammo haqiqating - mohiyatingga yov'bl topolmaydi. Sen borliging va mavjudligingda butkul abadiysan, hammani bu ishdan qov'bl tortishga majbur qilding.

Ey Rabbim, jon ichida ham, jon tashqarisida ham Sensan, nima desam u emassan, ov'bxshashi yov'bqsan. Ey, aql dargohingda sarsonu hayron, aqlu jon yov'blingda ovorayu sargardon. Butun olamni Sen bilan ayonu aniq kov'braman, ammo olamda Sendan nishon kov'brrolmayman.

Ey sirlarni bilguvchi Zot, har kimki Sendan bir nishon - belgi sov'bzladadi, ammo u Sening nishoning emas, chunki benishonsan, garchi hamma yerda borsan*. Falak garchi qanchadan qancha kov'bzlar (yulduzlar)ni ochdi, lekin Sening yov'blingdan bir gv'bhoborni kov'brmadi. Yer ham garchi dardingdan boshiga tuproq sochgan bov'blsa-da, biroq gv'bhoboringni kov'brmadi. Quyosh Sening shavqingda hushini yov'bgqotgan, (shu bois) har kecha ikki qulogv'bini Yerga ishqalaydi. Oy ham ishqingda suv bov'blibdi, har oyda hayratdan qalqon tutadi. Dengiz Sening (ishqing) gv'bhavgv'bosida boshdan kechib devonaday etagi hov'bl, labi esa qurib qolibdi. Togv'bv yuz dovoni bilan yov'blida qolib beligacha loyga botibdir. Olov Sening shavqingda otash bov'blib yonadi, sarkashlik va kuydiruvchilik xossasini oladi. Shamol (el) Sendan ov'bzini yov'bgqotib, kaftda havo tuproq ustidan uchadi. Suv (hovliqishdan) jigari qurib, qaqshaydi. Sening shavqingda boshi bilan suvga gv'brarqbov'blgandir. Tuproqov'byingda ovorayu dardmand, xokorsolikdan boshiga tuproq qov'byibdi.

Qancha gapirmayin, Sening sifatini aytib bov'blmayapti, na qilayki, mening marifatim yetarli emas.

Ey kov'bgngul, agar tolisans, yov'bl yurgin, orqa-oldingga qarab, ogoh bov'blib yur. Solih yov'bhlovchilarni kov'brgin, ular Dargohga kelibdilar, hammasi birin-ketin yov'bdosh bov'blib kelibdilar. Har zarrada ov'bzgacha dargoh bor, demak, har zarradan Unga tomon ov'bzgacha yov'bl bor. Sen qaysi yov'blidan yurishni, qaysi yov'bl ul Dargohga olib borishini qaerdan bilasan? Uni yashirin (deb) izlasang, (U) ayondir, agar Uni ayon (deb) izlasang, U yashirindir.

Agar birga (ham nihon va ham ayon deb) olib, uni "qanday? - deya qidirsang, unda U har ikki holatdan ham tashqaridadir. Sen hech narsa yov'bgqotganing yov'bgq, hech narsa izlama, yov'bgq degan sov'bzingni yov'bgq qil. Nimani aysang va neki bilsang - bu sensan, ov'bzingni tanisang, bundan-da yuz barobarsan.

Sen Uni U bilan tani, ov'bzing bilan emas. Unga tomon yov'bl Undan boshlanadi, aqldan emas*. Vafv' etuvchilarga (hamma vaqt ham) Uning vasfi munosib emas, bu ish har bir mard va nomard (nokas)ning ishi emas. Ajz (ojizlik, faqr) shuning uchun marifat bilan hamsafar bov'bdiki, Uni sharhlash ham, sifatini tariflash ham mumkin emas. Xalqning bir qismida U haqda xayol bor, xolos. Undan xabar berish maholdir. Agar gv'bhoyatda kov'brp, yaxshi-yomon sov'bz aytgan bov'blsalar ham, nimaki U haqda desalar, ov'bzlaridan (ov'bzlariga uxshatib) aytganlar.

U ilmdan yuqori, ayondan tashqaridir. Ov'bzining qudsiyati (pokligida) nishonsizdir. Uning nishonidan kishilar benishonliqdan

boshqa nishon topmadilar, jonni bagʻ bishlashdan oʻ bʻzga chora topmadilar. Hech kimning hushyorligu devonalikda Undan boshqa ("illalaziy) nasibasi yov bʻq. Ikki dunyoda zarra-zarra sening fahming (tushunchang) bor. Nimaniki Alloh desang - u sening xayolingdir, xolos. U bor boʻ bʻlgan joyga kishi joni borib yetmaydi. Yuz minglab Tur (togʻ bʻ) jondan afzal, avlo, yaxshi, balanddir. Nimaiki aytishni ep koʻ bʻrsam, U undan baland (afzal)dir. Aql Uning savdosida (bilishi, tanishi) hayron boʻ bʻldi. Jon nochorlikdan barmogʻ bʻini tishladi. Jon nima? Uning ishida hayronu sarson narsadir. Koʻ bʻngil esa jigarini yeb, qonga belangan. Ey Haqshunos, bunaqa koʻ bʻp qiyos qilma, zero, oʻ bʻxshashi yov bʻq ish qiyossizdir. Buyukligini (anglashda) aql bilan jon qaridi (nochor boʻ bʻldi), aql hayron, jon esa mot boʻ bʻldi. Kullning kullidan birorta paygʻ bʻambar ham biror juvz ogoh boʻ bʻlmadilar*. Hammasi oʻ jiz boʻ bʻlib, yuzlarini tuproqqa surtdilar. "Mo arafnoka deb xitob qildilar, xolos ("Mo arafnoka nafsahu qad arafa Rabbahu - "Kimki oʻ bʻzshi tanisa, oʻ bʻz Rabbini taniydi hadisiga ishora).

Men kim boʻ bʻldimki, Uni tanish va bilish lofini ursam, oʻ bʻzini U bilan birga deb bilgan kishigina Uni taniydi. Chunki ikki olamda Undan oʻ bʻzga yov bʻq, unda kim bilan bu savdo va havas tahsinini pishiradi? U shunday daryodirki, gavharlari toʻ bʻlqin-toʻ bʻlqin, sen pastda avjlanib buni bilmaysan(?). Kimki bu daryoning gavharini topmasa, "lo (yov bʻq) boʻ bʻldi va "lo (yov bʻq) dan boshqa hech narsa topmadi*. Nimaiki, tavsif etilgan boʻ bʻlsa, U emas. Menga buni aytish osonmi, axir?

Ishoratga (toʻ bʻgʻ bʻri) kelmagan narsani aytma, ibratga rost kelmasa, indama. U na ishoratni qabul qiladi, na nishoni bor. Hech kimning U haqda na ilmi bor, na biror dalili (Yani, ilm Uni dalillashga oʻ jizdir).

Sen (orada) boʻ bʻlmagin - kamol aslida shudir, xolos.

Sen oʻ bʻzlikdan kam boʻ bʻlgin - visol shudir, xolos.

Sen Unda yov bʻqolib ket - hulullik (singib ketish) shundan iborat, bundan boshqasi behuda ezmaliqdan boshqa narsa emas.

Birlikka (faqat Allohga) bor va ikkilikdan yiroq tur, bir dil, bir qibla va bir yuz boʻ bʻlgin.

Ey marifatsiz xalifazoda (Allohning yerdagi xalifasi Odam Atoning avlodi manosida), otang bilan marifatda hamsifat boʻ bʻl. Haq adam - yov bʻqlikdan nimaiki vujudga keltirgan boʻ bʻlsa, hammalari Uning oldida sajdaga bordilar. Oxiri Odamni yaratish navbati yetganda, uni qizgʻ bʻhanib, yuz parda orqasiga olib bordi. Dedi: ey odam, saxovat dengizi boʻ bʻl, bular (farishtalar) senga sajda qiluvchilar, sen esa bularga masjud (sigʻ bʻinish manbai)san.

Ular orasida biri Insonga sajda qilishdan bosh tortdi, masxara (badbashara) va malun (lanatlangan) boʻ bʻldi va buning manosini tushunmadi. Yuzi qaro boʻ bʻlgach, Allohga nola qidib, ey Ehtiyojsiz Alloh, meni hayf qilma va ishimni oʻ bʻnglagil. Haq taolo dedi: Ey malun, Odam ham Allohning xalifasi, ham Podshodir. Bugun sen uning yuzida koʻ bʻz boʻ bʻlgin, bundan keyin tong-la (ertaga) sipand (isiriq) yondirgil(?). Juvz va kull jonni jismga qanday sotdi? Kishi bundan ajoyibroqtilsim yasamagan. Jon balandda (osmonda), tan esa tuproqdan boʻ bʻlgani uchun pastda edi, (lekin) pastdagi tuproq bilan pok jon qov bʻshildi (jam boʻ bʻldi). Baland va past birga qov bʻshilgach, Odam (paydo boʻ bʻlib), u sirlar mujassamiga aylandi. Ammo uning sirlaridan kishi xabardor boʻ bʻlmadi. Har gado uning ishidan ogoh emas (Uning ishini bilmas).

(Buni) bilmadik va tanimadik, bir lahza koʻ bʻngil bogʻ bʻlamadik ham. Jim turishdan boshqa yov bʻl yov bʻq, chunki odam uchun bir ohdeyishdan boshqa iloj yov bʻq, chunki ular faqat daryo yuzidan ogohdirlar. Ammo uning tubidan hech kim ogohemas. Xazina esa tubdadir, dunyo - bir tilsimotdir. Oxir-oqibat bu jism bandini tilsim sindiradi. Tilsimot oldingdan yov bʻqolgach, xazinani topasan, jism ketgach, u (xazina koʻ bʻrinadi). Bundan keyin joning boshqa tilsimotga tushadi - gʻ bʻayb uchun sening joning boshqa bir jismdir. Shunday ketaverasan, oxiriga yetmassan, bu dardingning darmonini topolmaysan.

Bu dengizning qari - ichi chegarasiz, koʻ bʻplar gʻ bʻarq boʻ bʻldilar, ammo birortasidan xabar yov bʻq. Bahri azam - Buyuk Ummon deyiladigan bu dengizda olam bir zarradir va zarra olam kabidir.

Bu Ummon koʻ bʻpiradi, ana shu koʻ bʻpik (toʻ bʻlqin)ni olam deb bil. Shuni ham bilki, bir zarra - bir koʻ bʻpik (toʻ bʻlqin)dir. Agar olam yov bʻqolsa va zarra ham yov bʻqolsa, bu Ummondan ikki koʻ bʻpik (toʻ bʻlqin) yov bʻqoladi, xolos. Bu chuqur Dengizda toshchalar qadrlimi yo aqiq - inson bilmaydi.

Bir zarraning kamolini bilish (tanish) uchun aql, jon, din va dilni bagʻ bʻishladik. Ogbʻzningni yum, Arsh, Kursidan sov bʻrama, agar bittagina sov bʻz sov bʻramoqchi boʻ bʻlsang ham sov bʻrama! Aqling bitta qil ustida lol qoldi (kuydi), shu uchun (gap) sov bʻrashdan lablaringni bogʻ bʻla*.

Qancha gapirma, qancha sov bʻrama, kishi bir zarraning mohiyatini batamom bilolmaydi. Osmon nima? - Toʻ bʻntarilgan gumbaz, ammo ustunsiz, u beqarorliqda (harakatda), ammo mustahkam turadi. Uning yov bʻlida oʻ bʻzningni yov bʻqotib hayron-san - sen parda ichrasan, undan tugʻ bʻilgansan! Falak boshini yov bʻqotgan (ilojsiz) narsadan oʻ bʻzga emas, u parda ichida nima borligini qaerdan bilsin? U (falak) necha yildirki aylanadi, bu eshik atrofida boshu oxirsiz holda aylanadi. (Falak) Parda ichidagi sirni bilmaydi, senga oʻ bʻxshaganga bu Parda ochilarmshsh?

Olamning ishi hayrat va ibratdir, hayrat ustiga hayrat va yana hayratdir! Shunday ishlar borki, ularning yuzi va orqasi yov bʻq, bunga bosh qotirma, yuzingni devorga qaratib, qov bʻlingning orqasini tishla.

Yov bʻlni biladigan yov bʻlboshchilar oʻ bʻz jonlarini hasratda qoldirib, oʻ jizlik va hayratda qoldilar. Avval Odam Safilullohga nima boʻ bʻlganini koʻ bʻr, uning umri motamda oʻ bʻtdi, keyin Nuhni koʻ bʻr, u xaloskorlik ishiga bel bogʻ bʻlab, ming kofirlardan azob chekti. Yana Ibrohimga boq: dilini yakkayu yagona Alloh taologa bagʻ bʻishlab, olov va manjaniqni manzil qildi. Yana motamzada Ismoilni koʻ bʻr: maqsadi yor oldida qurbon boʻ bʻlish edi. Yana sarsonu sargardon Yaqubni qov bʻr, oʻ bʻgʻ bʻli firoqida koʻ bʻzdan ayrildi. Yana Yusufi Siddiqning ahvolini koʻ bʻr: qullik zindonda va quduqda boshidan nimalar kechdi? Yana sitamkash Ayyubga boq: Eshik oldida qurtlar va boʻ bʻrilarga yem edi. Yana yov bʻlni yov bʻqotgan Yunusga boq: oy osmonidan baliqqorniga tushib qutuldi. Yana Musoni qov bʻr: Alloh bilan ahdu paymondan boshlab Firavnning doyasi bagʻ bʻrida oʻ bʻsdi.

Yana Dovudga qara: jigari tafti bilan temirni mumga aylantirardi (eritardi). Yana podsho Sulaymonni koʻ bʻr, dev uning mamlakatini qanday qilib havoga olib chiqdi (barbod qildi). Yana Zikriyoki, Alloh ishqida koʻ bʻngli job bʻsh urdi, boshiga arra solsalar ham indamadi. Yana Yahyoni koʻ bʻrki, odamlar oldida togʻ bʻoradagi shamday boshi kesilgan edi. Yana Isoga qara, u juhudlardan necha marta qochib, jon saqladi. Yana paygʻ bʻambarlar sarvari (Muhammad sallallahu alayhi vassallam) ga qara: kofirlardan qancha jabru jafu koʻ bʻrdi. Sen buni oson deb oʻ bʻylama, ozgina narsa ham kishini jondan ayirishi mumkin, axir. Nima deyin, boshqa sov bʻzim qolmadi. Shoxidan uziladigan gulim ham qolmadi. Bir yov bʻla hasrat qurboniga aylandim, menda bechoralikdan oʻ bʻzga chora qolmadi.

Ey Rabbim, yov bʻlingda aql - sut emadigan gov bʻdakday, aql Seni izlab-izlab yov bʻqoldi (toliqdi). Oyoqlari qabargan menday

odam bunday zotga qanday yetadi, yetganimda ham Ul poklikka qachon yetaman? Sen (Alloh) ilmga ham, bayonga ham sigʻbʻmaysan. Sen daromad chiqimlar, ziyonu foydadan tashqarisan, Musodan Senga foyda va Firavndan ham ziyon (yomon soʻbz) Senga yetmaydi. Ey chegarasiz Alloh, Sendan oʻbzga kim bor, Senki haddu gbʻoyatdan buyuksan, sendan oʻbzga kim bor? Hech narsa chegarasizlik va gumonu shubhadan tashqarida boʻbʻlishlikda Senga barobar emas, Sening birliging - Sening barchani kamrovig va borliging-dadir. Jahon xalqi hayron qolibdir. Sen esa parda ostida yashirinsan. Axir, ey Dovʻst, pardani koʻbtargin, jonimni oʻbtartama, bundan boshqa pardada yashirin yondirma. Hayrat dengizida birdan yoʻbʻqoldim, bu sarsonlikdan yana Oʻbzging qutqargil! Osmon dengizining oʻbʻrtasida sarson qolibman, parda ichida emas, tashqarida qolibman*. Bandangni bu nomahram dengiz (dunyo)dan chiqar. Sen meni shu joyga (dunyoga) keltirgansan. Sen oʻbzging undan chiqar. Mening nafsim butun vujudimni egalladi, agar meni Sen qoʻbʻllamasang, voy mening holimga! Jonim behuda ishlar, narsalar bilan bulgʻbʻangan, men bulgʻbʻanishlarga toʻqat qilolmayman. Yo bu bulgʻbʻanishdan pok et, yana qonimga boʻbʻhyab, tuproq ayla meni, yo marhamating eshigini ochib, gbʻʻaybingga yetkazgin. Odamlar Sendan qoʻbʻrqadilar, men esa oʻbzimdan qoʻbʻrqaman, chunki Sendan yaxshilik, oʻbzimdan yomonlik koʻbʻrganman. Oʻbʻlgandirman, tuproqqa borurman, jonimni yana qaytar, ey jon bagʻbʻishlovchi Egam. Agar istamasang buni, bu oʻvoralik boʻbʻlur, agar Dargohingdan quvsang - bu yuz oʻbʻgʻirishing boʻbʻlur. Ey podshohim, men yuragi qonga belangan odamman, falak kabi butun vujudim aylanishda (sargardon)dir. Xuddi shunday, bir-birimizga hamsoya (qoʻbʻshni)miz. Sen - quyoshsan, biz esa soyamiz, yoding bilan kecha-kunduz birgaman. (Quronda) bir lahza talabdan toʻbʻxtamang, degansan. Ne boʻbʻlardiki, bechoralarga marhamat yuzasidan boqib, qoʻbʻshnichilik haqiga rioya qilsang. Dardli dil va afsuslangan jon bilan Sening ishtiyoqingda (shavqingda) bulutday koʻbʻz yoshi toʻbʻkaman. Oʻbz dardimdan Senga soʻbzlasam, yoʻbʻqolib ketaman (yodingda), qachongacha Seni izlayin. Gumrohdirman, yoʻbʻlboshchim boʻbʻl, kechikib (bevaqt) kelgan boʻbʻlsam ham, davlat ato et menga. Kimki sening koʻbʻyingda davlatli boʻbʻlgan boʻbʻlsa, Senda yoʻbʻqolib, oʻbzidan bezor boʻbʻldi. Noumid emasman va ishonaman, chunki Sening marhamating cheksiz, yuz ming shamingning biri mening qalbimda yongay!

Ojiz Va Dilxasta Odam Hikoyati

Bir intizomli, ammo hayronu sargardon odam bor edi, kecha-kunduz mudom safarda edi. Unga bir ayyor (javnomard) uchrab qoldi va qoʻbʻlini bogʻbʻlab, uyiga olib bordi, keyin qilich bilan uning boshini chopmoqchi boʻbʻldi. Shu payt ayyorning xotini dilxasta gadoga bir parcha non berdi. Eri qilich koʻbʻtarib kelganda, ul bechora gadoning qoʻbʻlida nonni koʻbʻrib qoldi. Dedi: ey noshud, bu nonni senga kim berdi? Dedi: bu nonni sening ayoling berdi. Er bu gapni eshitgach, dedi: seni oʻbʻldirish bizga harom boʻbʻldi (man boʻbʻldi). Chunki, bizning nonimizni yegan har bir odamga biz tigʻbʻ tortolmaymiz. Nonimizni yegan kishiga jonimizni ham beramiz, men qanday qilib uning qonini tigʻbʻ bilan toʻbʻkayin.

Xoliqo, toki (oʻbzimni topib), yoʻbʻlingdaman. Sening dasturxonningdan noningni yeyman. Kimki birovning nonini sindirsa, u bu non haqini esdan chiqarmagay. Sening yuz ming saxovat dengizing bor, Sening noningni koʻbʻp yedim, buni hisobga olgin, haq berguvchi Egam. Ey olamlar Ilohi, yoʻbʻlda qolgan bandiman, quruqlikda qonga gbʻʻarq boʻbʻlgan kemani suribman. Mening qoʻbʻlimni olib, faryodimga yet, pashshaga oʻbʻxshab qachongacha qoʻbʻlimni boshimda tutib turaman. Ey mening gunohlarimni kechiruvchi, uzrlarimni qabul qiluvchi (egam): yuz marta kuydim, yana kuydirmoqchimisan? Sendan uyalib, qonim uyushmoqda, koʻbʻp nomardliklar qildim, ayblarimni berkit. Men gofillikdan yuz gunohlar qildim, Sen buning evaziga yuz rahmatlar ato etding. Ey, Podshohim, men miskin bandangni kechir, agar mandan yomonlik koʻbʻrgan boʻbʻlsang ham, afv etgin. Bilmasdan xato qildim, kechirgin, jonu dilim bilan azobdaman (pushaymonman): kechirgin! Koʻbʻzlarim oshkoro yigʻbʻlamasa ham, Sening ishqingda jonim yashirin holda zor yigʻbʻlaydi.

Xoliqo, agar yaxshi yoki yomon ish qilgan boʻbʻlsam ham, nima qilgan boʻbʻlsam ham, oʻbz tanim bilan qildim. Mening pasthimmatliklarimni afv et, hurmatsizligimni berkit. Oʻbzimga muhtalo, ammo Sening hayroningman, yomonmanmi yoki yaxshimanmi - Senikiman. Holimga boq, Sensiz yarimta uzvman. Agar Sen menga boqsang, Kull - butun boʻbʻlaman. Qonli koʻbʻnglimga bir bor nazar sol, bu (dunyo)ning barcha tashvishidan olib chiq. Agar Sen meni nokas desang, hech kim mening gardimni topolmaydi. Men kimmanki, sening oldingda qadrim boʻbʻlsa (odam desang), Sen uchun bir arziyas (nokas) boʻbʻlsam, shu menga yetarli, ming shukr deyman. Sening bir qora quling deyishga, Sening koʻbʻying itining tuprogʻbʻiga belangan qulingman, demoqqa haddim bormi? Sen uchun qullikni jonimda saqlarman, habashlar kabi tamgʻbʻhang qulogʻbʻhimdadir. Agar hindu quling boʻbʻlmasam, qanday qabul boʻbʻlayin, hindu quling boʻbʻlsam, zangi kabi dildan boʻbʻlayin. Tamgʻbʻbali hindu qulingni sotma, uning qulogʻbʻiga halqa qilib qoʻbʻy, egam (Yani, qulogʻbʻim doimo Seni tinglasin).

Ey, Rabbim, Sening fazlingdan kishi noumid emas, abadiy sening tamgʻbʻhangning halqasidaman. Kimningki dili Sening darding bilan xursand boʻbʻlmasa, u hech ham xursand boʻbʻlmasin, chunki bunday odam Sening (yoʻbʻlingga kirgan) mard emas. Ey dardimning darmoni, bir zarra dardingdan menga ber, zero Sening dardingsiz mening jonim oʻbʻlgusidir. Kofirga - kufr, dindorga - din. Attorga esa - sening dardingning bir zarrasi kifoya!

Ey Rabbim, mening "Yo Rab deb chekkan ohlarimdan xabardorsan, tungi motamlarim (nolalarim)ni koʻbʻrib turibsan. Motamim haddan oshdi - Isrofil surini yubor, zulmat ichraman, bir nur yubor. Bu motamimda kafilim Sen boʻbʻlgin, boshqa suyanchigʻbʻim yoʻbʻq, boshqa yoʻbʻldoshimu yoʻbʻlboshlovchim yoʻbʻq. Musulmonlik nurining lazzatini ber, zulm qiluvchi nafsimni yoʻbʻqotishga madad ber. Soyangda yoʻbʻqolgan bir zarraman, borligʻbʻimdan hech vaqo qolmagan. Oʻftob kabi porloq huzuringning soyasiman, koshki shu oʻftob nuri torlaridan vujudim eshilsaydi. Toki men bir hayronu sarson zarraday qutulib, shu nur toriga osilsaydim. Shunda bu darchadan tashqari (otilib) chiqardim, ravshan charogon olamga peshvoz chiqardim. Jonim labimga kelguncha, koʻbʻnglimning armonli orzusi shu edi. Agar jonim chiqsa, Sendan oʻbzga hech kimim yoʻbʻq, oxirgi nafasimda ham jonimning yoʻbʻddoshi Sen boʻbʻlgin. Agar mening jonim mendan xoli qolgan paytda Sen mening yoʻbʻldoshim boʻbʻlmasang, ahvolimga voy! Umidvorkimni, Sen yoʻbʻldoshim boʻbʻlarsan, chunki agar istasang, buni qila olasan.

Hazrati Rasul Sallallohu Alayhi Va Olihi Vasallam NaTida

Ey dunyo va din xojasi, vafo xazinasi, ikki olamning sarvari va toʻbʻlin oyi boʻbʻlgan Mustafa. Ey shariat oftobi, etiqod osmoni, olam nuri, ikki olam rahmati.

Poklarning joni uning pok jonining tuprogʻbʻi. Jonni unga bagʻbʻishla, dunyo uning (yoʻbʻlidagi) tuproq. Ikki dunyo xojasi va hammaning sultoni, jonning oftobi-yu hammaning iymoni. Meroj egasi va koinot boshligʻbʻi (sadri), Haqning soyasi, zot oftobining xojasi. Bu dunyo va ul dunyoning peshvosi, oshkoro va yashirin (narsalar) imomi. Anbiyoning eng ulugi va eng yaxshisi, soflar va valiylarning rahnamosi. Islom maqdyasi va tariqat hadisi (yoʻbʻlboshchisi), gbʻʻaybning muftisi, juzv va kullning

(yakkalik va umumiylikning) imomi. Nimaiki aytсам, barchasidan ulugʻ Bʻroqxoja, u hamma narsada hammadan oldindadir.

Haqtaolo uni Arasot (qiyomat) xojasi deb aytdi.

Ikkala olam vujudidan nom topdi. Arsh ham uning nomi bilan orom oldi (tinchidi). Olam xalqi xuddi saxovat dengizidan paydo boʻlgan shabnamlar kabi u tufayli yaratildilar. Haq taolo ul pokiza nurni oʻz huzurida koʻrgach, uning nuridan yuz nur dengizini yaratdi, mavjudotlar yaratilishidan maqsad uning nuri edi. Barcha malum va mavjud narsalar uning asli (ildizi) edi. Haq taolo oʻz huzuri uchun Ul pok jonni, uning uchun esa jahonni yaratdi. Yaratilishdan maqsad faqat udir, undan pokroq zot mavjud emas. Gʻʻaybning qoʻbʻynidan avval paydo boʻlgan narsa hech shubhasiz uning pok nuridir. Ul oliy nur bayroq tikkandan keyin Arshu Kursi va Lavhu Qalam ishga tushdi. Pok nuridan bir yalov - olamdir, yana bir yalov - zarralar (jismlar) bilan Odamdir. Bu muazzam nur oshkora boʻlgach, u Ulugʻ Bʻ Alloh huzurida sajdaga bosh qoʻydi. Ming-ming yillar sajdada edi, shuncha davr rukuda turgan edi. Yillar davomida qiyomga mashgʻʻul edi, tamomi umr shahodat kalimasini qaytarardi. Bu sirlar daryosining namozi nuridan, jumla ummatga namoz farz boʻldi. Haq taolo ul nurni Quyosh va Oyday oʻz yonida uzoq saqlardi.

Keyin Haqiqat daryosiga birdan ul nurni zohir etib, yovʻlladi. Ul nur sirlar dengizi yuzini koʻrgach, unda izzat (ulugʻ Bʻvorlik) va noz (ehtiyosizlik)dan mavjlanish (jovʻ Bʻshqinlik) paydo boʻldi. U talab bilan oʻz huzuri atrofida yetti marta aylandi va shu tufayli yetti osmon pargori (tsirkuli) paydo boʻldi. Haq taolo tomonidan unga har nazar tushganda, bir yulduz paydo boʻldi. Keyin ul pok nur orom oldi - oliy Arshga aylanib, Kursi deb ataldi. Arshu Kursi zotining aksini tiladilar (topdilar), farishtalar sifatlarini tiladilar (topdilar). Nafaslaridan (ruhlaridan) nurlar yuzaga keldi, fikrga toʻbʻliq dilidan sirlar oshkora boʻldi. "Ruhning siri Haq Amri olamidandir, bilgin. Bas, ey ruh, nafas bilan odam ichiga kir! - degan sado yangradi. Ul ruhlar (nafaslar) va sirlar yigʻ Bʻilgach, shu sababdin koʻ Bʻplab nur jam boʻldi. Ummatlar ham uning nuri tufayli yigʻ Bʻildilar, ul jamoa (ummatlar) kull (paygʻ Bʻambar) tomon beixtiyor intildilar. Odamlarning Alloh tomon jamlanishi, bir etiqodga kelishi uchun u qiyomatgacha mabus (atrofiga ergashuvchilarni yigʻ Bʻadigan) boʻldi. Davat bilan shaytonni islomga chaqirgach, shayton ham musulmon boʻldi*. Parvardigor izni bilan jinlarni jinlar kechasida oshkora davat etdi. Qudsiy malaklarni ham rasul bilan oʻ Bʻtkazdi. Hammasini bir kechada davat qilib yigʻ Bʻdi. U hayvonlarni davat qilishga kirishdi. Guvohlari echki bolasi bilan echkiemar edi. Butun olam butlarini ham davat qildi va hammalari uning oyogʻ Bʻi ostiga yiqildilar. Ul pok zot jamiki zarralarni davat qildi.

Hech bir anbiyo bu izzat va yuksalishni koʻ Bʻrmadi - biror-bir ummat uning davatidan bosh tortmadi. Uning nuri mavjudotning asli - mohiyati edi. Uning zoti har bir zotning matlai edi. Ikki jahon davati unga vojib (zarurat) boʻldi, oshkora va yashirin zarralar davati ham. Juz va kull uning ummati boʻldilar - uning himmati xirmonidan don teradigan boʻldilar. Mahshar kuni amalsizlar uning shafosatiga muhtoj va intizordilar.

Hamma ishda u ustoz edi. U hech qachon dunyolikdan hech narsaga qiziqmagan, narsa uchun yigʻ Bʻlamas edi ham. Barcha mavjudot uning etiboridadir, barcha maqsadlar uning roziligi ostidadir. Har joyda olamning siri udir, har bir dilxasta qalbiga malham ham u. Uning xosiyati shu darajada ulugʻ Bʻvoriki, bunday ulugʻ Bʻvorlikni biror kimsa tushida ham koʻ Bʻrolmaydi. Oʻz huzuri kull (umumiy) koʻ Bʻrdi va kullni oʻz huzuri deb bildi, orqadagini ham, oldinni ham koʻ Bʻra bildi*.

Haq taolo paygʻ Bʻambarlikni u bilan yakunladi - xatm etdi. - Movʻ Bʻjiza, xushxulqilik va futuvvatni ham u bilan oxiriga yetkazdi. Davatini xoslar va avomga buyurdi, oʻz huzuri nematini u bilan tugatdi. Kofirlarga azob ichra muxlat berdi, uning zamonida.

Uning hashamati panohida qolgan paygʻ Bʻambarlar ummatiga ham yashash imkonini berdi. Tun yarmida uni meroj sari yovʻ Bʻlga boshladi, kullning sirini u bilan yashirin yubordi. Izzat va sharaf ichra ikki qibla edi, uning soyasiz soyasi. Haq taolo unga eng ulugʻ Bʻ kitob yubordi, ham kullning kullini hisobsiz topdi. Paygʻ Bʻambarlar ehtiromi uning merojida. Muhammad ularga peshvov sarvar. U ummatlari orasidagi olimlar bamisoli nabiylarday. Uning ishlarining ehtiromu etirofi Tavrot va Injilda tilga olingan.

Tosh undan yuksalish qadrini topdi, u yaminalloh - Allohning oʻz huzuri tomoni ramziy xilatini topdi. Hurmati yuzasidan uning tuprogʻ Bʻi qiblagga aylandi. Ummatida masxu nasx yovʻ Bʻq. Uning tufayli butlar yiqildi, uning ummati ummatlarning eng yaxshisi. Qurʻ Bʻoqchilik yilida qurigan quduq u tufayli zilol suvga toʻ Bʻldi, oy uning barmogʻ Bʻidan yorildi, quyosh uning farmonidan tashqari emas. Uning yelkalari orasida paigʻ Bʻambarlik muhri quyoshday porlab turibdi. Kaba u tufayli Baytulloh sharafini topti - unga yovʻ Bʻl topgan kishilar omonlik topti. Jabrail uning qoʻ Bʻlidan xirqa kiydi va jubba libosida oshkora boʻldi. Tuproq uning zamonida kuch topdi -ham masjid boʻ Bʻddi va Tur togʻ Bʻi izzatini qozondi. Har bir zarraning siri unga ayon edi, savodu daftar oʻ Bʻqimay barcha narsalar mohiyatini bildi. Haq tili uning tili boʻlgach, bas, zamonasining eng yaxshisi (alosi) udir. Oxirgi nafasigacha, uning shavqi - istagi Allohdan savol qilardi. Sirlar - roz dengizida qalbi bexud boʻlgach, uning toʻ Bʻlqini namozda sel boʻ Bʻlib oqardi. Uning qalbi tubsiz dengiz boʻlganidan, bu chuqur dengiz koʻ Bʻp toʻ Bʻlqinlangach, ey Bilol, azon ayt, toki bu tang xayoldan chiqayin, deb aytardi.

Bunday holdan holga koʻ Bʻchishlarda agar aqlni ishlatsang, yuz jondan bir jon qolmagay. Uning xilvatida aqlga yovʻ Bʻl yovʻ Bʻq, ilm ham bu voqeadan ogohboʻ Bʻlolmaydi. Xilvatda u Halil (Ibrohim) bilan bazm quradi, agar oʻ Bʻtda kuysa, Jabrail ham unga yaqinlasholmaydi. Jonining Simurgʻ Bʻi oshkora boʻlgach, Muso dahshatdan musichaga oʻ Bʻxshab kichrayib qoladi. Muso ul janob (Muhammad mustafo)ning bisotiga (doirasiga) kirdi (Meroj vaqtida hazrat Musoning ul zotga tachim qilganiga ishora). Zul-jalol shaming merojida Bilol kovushlarining ovozini eshitardi, Imron oʻ Bʻgʻ Bʻli Muso agarchi shoh boʻ Bʻlsa ham, ammo sajdagohga kovushlari bilan borishiga uning ruxsat yovʻ Bʻq edi. Bu inoyatni koʻ Bʻrki, uning mansab-darajasini Haq Uning dargohi xizmatkoriga nasib etdi. Uning chokari - xizmat-koriga oʻz huzuri dargohini ochdi, kovush bilan oʻz huzuriga kirishga ruxsat berdi. Muso bu martabani koʻrgach, uning xizmatkorida bunday qadru qimmat, yaqinlikni koʻrgach, dedi: Yo Rab, meni uning ummatidan qilgin, uning himmati himoyasiga kirgiz meni!

Garchi Muso bu hojlatni tilagan boʻ Bʻlsada, ammo bunday oliy maqom Isoga nasib boʻldi. Koʻ Bʻnglida bu xilvatni (osmonni) tark etib, xalqni Muhammad diniga davat qilish fikri paydo boʻldi. Toʻ Bʻrtinchi osmondan yerga tushish, Muhammad oyogʻ Bʻi ostidagi tuproqqa yuzini qoʻ Bʻyib, jonini unga bagʻ Bʻishlashga chogʻ Bʻlandi*. Nomi ulugʻ Bʻ Maseho Muhammadning xabarchisi boʻldi, shuning uchun uni Alloh Mubashshar deb nomladi.

Agar birov: "Shunday bir odam boʻ Bʻlsaki, u bu jahondan ketib, yana qaytib kelsa, bizning mushkillarimizni bir-bir hal etsa, toki dilimizda hech shak qolmasaydi deydigan boʻ Bʻlsa, (bilgilki), bu olamda Muhammaddan boshqa hech bir boshqa zot qaytib kelmadi. Hech kim u kabi qalban koʻ Bʻradigan tugʻ Bʻilmadi, u kabi donolik darajasiga yetmadi. U - sultondir, boshqalar u tufayli (yaratilgan), u - shahanshoh, boshqalar esa uning raiyati. Bamisli "laamrak boshiga toj boʻldi, xalq uning eshigi yovʻ Bʻlida tuproq boʻldi. Uning sochining hididan jahon mushk hidiga toʻ Bʻldi, dengiz uning ishtayoqida chanqadi (qirgʻ Bʻoqlarga bosh urdi).

Uning diydoriga tashna boʻ Bʻlmagan kim bor? Tosh-yogochlarga uning ishi bilan bandlar. U nur daryosi minbarga chiqqanda

qalblar ham nur, ham durga to'ldirdi. Ustunsiz osmon ham nurga to'ldirdi, ustun esa uning firoqida g'hamgin bo'ldi. Uning vasfni qanday qilib til bilan aytay, bunda uyatdan terlab, badanimdan qon oqadi. U olam fasohati, men esa lolu hayron, bunday ahvolda uning holini sharhlay olamanmi? Uning vasfi bu nokasning loyig'imi, axir? Uning vasf etuvchisi xalloqi olamdir, shu yetarli emasmi!

Bu jahon barcha martabalarini bilan uning oyog'ini tuprog'idir, yuz jahon uning pok jonining tuprog'idir. Payg'ambarlar uning vasfida hayrondirlar, sirni biluvchi dono boshlar ham ovora bo'ldilar. Ey, sening kulging tufayli oftob mavjud, sening yig'ing bulutlardan yomg'ir yog'adidir, ikki jahon sening oyoqlaring ostidagi gard kabidir, sen yotgan gilam - eng ulug' joy. Ey karamli zot, gilamingdan bosh chiqar, so'ngra gilam bo'hyicha oyoq uzat. Barcha shariatlar sening shariatangda mahv bo'ldi, sening faring (qisim)da barcha asllar yob'qoldi. Sening sharing va hukming toki barqaror ekan, Iloh nomi bilan sening noming hamrohdir. Anbiyo va rasullarning jami sening dininggy kelib qo'rishilishi muqarrar. Sendan oldin sen kabi yob'q edi, sendan keyin ham sen kabi bo'lmagay. Olamdan oldin va olamdan keyin ham. Avvalu oxir ham sensan. Hech kim sening gardingga yetmadi, hech kim senday izzatga ham erishmadi.

Rasul Sallallahu Alayhi Vassallamning Shifoatxohligi

Allohi ahad Ahmadi mursalni toabad har ikki olam xojasi deb tanladi. Yo Rasululloh, juda ham ojizu dardmandman, qo'limda yel (shamol), boshimda tuproq (sochib) turibman. Kimsasizlarga har nafasda qo'lmak etuvchi sensan, ikki olamda sendan boshqa odamim yob'q. Men g'hambodaga bir nazar sol, men bechora ishining chorasi (iloji)ni qil. Garchi gunoh bilan umrim zoe qildim, lekin tavba qildim, uzrimni Parvardi-gordan so'bra.

Kecha-qunduz yuz motam ichraman, shoyad gunohlarimni shifoat qilsang. Sening eshingandan shifoat yetsa, men osiyga toat mehri yetab kelsa (koshki). Ey shifoatxonim, kunlarim tunday. Lug' qilib, shifoat shamini yondirgin. Toki parvonaday sening jaming aro, shaming aro qanot qoqib yetab kelsam. Kimki sening shami jamolingni ko'rsa, paryuna kabi jon taslim etadi. Jon diydasi (ko'zi) uchun sening chehrangni ko'rish kifoya, ikki olam uchun sening rizoying kifoya.

Dilim dardining dorusi sening mehning, jonimning nuri sening yuzing quyoshidir. Eshinganda jonimni tutib turibman, tilimningtigi (tarifi) gavharini ko'br. Tilim-dan to'kkanim har bir gavharni, yob'lingda jon qaridan to'kkanman. Jonimningdengizi sendan nishona bergani uchun jondan gavhar to'kkanman. Mening jonim sendan nishona topgandan keyin mening nishonim nishonsizlik bo'ldi. Ey oliyguhar, bir qur menga boqsang deb umidvorman. Shu nazar bilan meni mahv etsang, abadiy nom-nishonsizlikda tutib tursang. Bu gumonu shirku fikrlardan meni poklasang, ey pok zot. Gunohlardan yuzimni qora qilmasang, otdoshligim-ning haqini saqlasang'. Men sening yob'lingda ado bo'lgan go'bdakman, mening gardim qora suvday ko'lmakka o'xshab turibdi. Bu qora suv hamlasidan qo'limni tutib yob'lgaga boshlasang, degan umiddaman.

Yosh Bolasi Suvga Tushgan Ona Hikoyati

Bir onaning go'bdagi suvga tushib ketdi, shunda onaning joni halqumiga keldi. Go'bdak hayron bo'lib, qo'li-oyoqlari tipirchilardi, suv uning ko'kragigacha chiqar va haydab tegirmon novi tomon eltardi. Suv orqadan surib kelar va ul aziz go'bdak suvning ketidan oqib ketardi. U tegirmon noviga yaqinlashgach, ona buni ko'rib, ariqlabiga borib, uni tortib oldi. Ona uni bag'briga bosib, keyin emiza boshladi.

Ey shafqatdan onalarga ulug' mehr bergan, bu suvga g'barq bo'lishlarda og'bir nov bor. Agar hayrat girdobiga tushib qolsam, hasrattarnovi oldiga kelib qolsam, o'vsha go'bdakday suvda nochoru hayron qolib, iztirobda qo'li-oyoqlarim tipirchilab turibdi. Ey tul go'bdaklarining mushfiq va mehriboni, karam yuzasidan o'vz xalqingga boq. Ham bizning suvga g'barq ahvolimizni qo'brgin va bizning azobda qolgan qo'nglimizga rahm qil. Karam siynasidan bizga sut ber, oldimizdan karam dasturxonini yig'bishtirib olma.

Ey tarifu idrokdan baland, maqgovchilar sifatidan pok bo'lgan zot, sening uzangingga qo'li yetmaydi, na qilaylikki, tuprog'ingning tuprog'imiz. Sening tuprog'ing sening pok yorlaring bo'ldilar. Olam ahli sening tuprog'ingning tuprog'ini bo'ldilar. Kimki sening yorlaringning tuprog'ini bo'lmasa, u sening do'bstlaringni dushmanidir.

Ularning birinchisi Abubakr va oxirgisi Murtazo (Ali)dir, ular sidqu safo kabasining ustunidirlar. Ul biri siddiqlikda sirdoshing va vaziring. Boshqasi adolatda nurli quyoshing. Yana biri xilmu hayo daryosi, yana biri ilm va safo podshosidir.

Birinchi Xalifa Abubakr Siddiq Madhida

Birinchi Xoja (Muhammad Mustafoning birinchi yori, payg'ambarning aziz yob'doshi, g'bdagi hamdamu hamnafasi, dinning qalbi (sabri), siddiqi akbar, Haqning qutbi, hamma narsada hammadan saboq olgan Haq Mustafoning muborak qalbiga Kibriyo olamidani to'kkan jami narsalarni Abubakr Siddiq qalbiga ham soldi. U ikki olamni bir nafasda qalbiga joylagach, tosh kabi labni mustahkam yumib, xomushlikda xushnud bo'ldi. Butun tunlar boshini (yoqasiga) yashirib, (tafakkur ayladi), yarim kechada boshini ko'brarib "huv deya o'vli oh chekardi. Uning "huv degan ohi mushk kabi Xitoygacha borib yetardi va Xob'btan ohusining qonini mushkka aylantirdi. Shu sababdan shariat va din oftobi (Muhammad rasululloh) "Imni Chinda bo'lsa ham izlab toping deb aytdi. Tili tosh va g'borlar tiliga odatlangach. og'vzi hikmat toshlariga to'bla bo'ldi*. Ilohdan o'vzga nomni tilga olmaslik uchun faqat toshlar uning nafasi - yob'lini tanlagan emas. Tosh o'vz viqori - ulug'vorligini yashirishi kerak, toshi yob'q odamlar ishga yararmidi? Umar uning qadridan bir soch tolasiday qadr ko'rgach, "Kani edi uning ko'ksida o'vsha soch tolasiday bo'lsaydim dedi. Sen (Umar) ikkinchi navbatda xalifalichni qabul qilding, ammo Rasuldan keyin ikkinchi odam u (Abubakr) edi.

Ikkinchi Xalifa Umar Foruq Vasfida

Shariat xojasi, dinni jam etuvchi oftob, Haqning soyasi, foruqi azam - ulug' ajratuvchi, dinning shami. U (Umar) adolat va insofni haq oldida xatm etgan, farosatda mardlardan saboq olgan edi. Avvaldan "tah (poklik: muqad-daslik) unvoni bilan Haq taolo ulug'blagan kishi u, shu bois u mutahhar (pok, muqaddas) bo'ldi. U sirot ko'brigidan birinchilar qatorida o'btadi, Payg'ambar so'vzi ila u Umar (obod etuvchi) bo'vdi. Dorussalom (jannatdan) birinchi bo'lib to'bn -xilat qo'blga kiritgan kishidir, oliy maqomingta ofarin. Din ishi uning adolatidan rivoj topti, Misrning Nil daryosi zilziladan tinchidi. U jannat shami edi, ammo hech kimda shamdan soya yob'q edi. Shamda nurdan soya bo'lmaydi, uning soyasidan devlar qochib ketdi. So'vz aytganda Haq haqiqati tilidan tomardi, qalbaki oltindan haqiqiysi ajralib ko'brinardi. Gohida ishq dardidan joni o'brtanardi, gohida Haqni so'vzlab tili kuyardi. Payg'ambar uning zorlanib, yonib gapirishlarini ko'rgach, dedi: "Aniqki u

jannat shamidir.

Uchinchi Xalifa Usmon Madhida

Sunnat xojasi, mutlaq nuru, balki haqiqatda ikki nurning egasidir. Irfon dengiziga chov bmgan zotu, dinning peshvosi Usmoni Affondir. Imon yov bning taraqqiysi amiralmob bminin Usmondan boshlandi. Ikki dunyo maydoni Usmon Zunnurayn (ikki nur sohibi)dan ravnaq topti. Hayo koni va taqvo dengizi ekanligidan Mustafoni Yusufi soniy deb atadi. Odamlarga mehribonligidan ob Hzgalari ishi uchun jonini tikardi. Ob btingan joyida boshini kesdilar, garchi hech kimga zarar yetkizmay, doimo rahmu shafqatda edi. Uning zamonida jahonga hidoyat va ilmu hunar yoyilgan edi. Uning adli bilan imon keng tarqaldi ham hukmi bilan Quron (kitob bob blib) tarqaldi*. Falaklarda farishtalar sayyidlar sayyidi Usmondan uyaladilar. Ham Rasul pardalar ochilganda "Haqtaolo Usmonga qahr qilmagay dedi. U bayat qabul qilayotganda hamavaqt uning qov bli ob bnda Rasul qov bli bob bldi. Hozir kishi aytdikim, men Zunnurayndan uzoq bob bilsam-da, ammo uning qov bline yuzimga surtib ob bpardim. Dunyo va din peshvosi (Paygb bambar) dedikim: "Uning oxirat azobidan zarra xavfi yov bq.

Amiralmob bminin Ali Ibn Abu Tolib Karamallohu Vajhahu Hazratlari Madhida

Haqiqat xojasi (egasi), rostlik peshvosi, ilmning koni, hilm (yumshokdik)ning dengizi va din qutbi. Kavsar havzi soqiyasi, yov b qov brsatuvchi imom, Mustafoni ilmning vorisi, Allohning sheri. Murtazoyu Mujtabo, Ahli Baytdan -Fotimaning jufti haloli, masumlik xojasi va Rasulning kuyovi. Rahbarlikni bayon etuvchi sirining egasi Zdi. U din peshvoligiga sazovordir. U har qanday masala - muammo va bandlar, mushqulliklarni yechuvchi mutlaq muftiydir. Ali Haq taolo chashmalaridan biridir, shunday bob blgach, qanday qilib, aql uning oldida shubha-gumonga borsin? Alining joni qozilik - hukm chiqarishda ogoh ham, u Iloh zoti sirgohi ham. Iso nafasidan ob blik tirilgan edi, u (Ali) bir nafasda kesilgan qov bline joyiga qov blyib tuzatdi*. Tashri qabuliga erishgan bu inson Kabada Rasul orqasida turib butlarni sindirish (yov bqtish) baxtiga musharraf bob bldi. Zamirida gb blyb asrori bor edi, shuning uchun ham yaqosidan yadi bayzo - oq qov bline chiqardi. Agar yadi bayzosi oshkor bob bmasa edi, Zulfiqor u yerda (uning qov bvida) turarmidi? Ob b ishidan gohida job bshib, hayajonlanardi, gohida quduqqa ob b sirini sob blyardi. Butun dunyoda ob b ziga yov bldosh -hamdam topolmasdi, ob b ichida (sir bob blib) kezardi, ammo mahram topolmasdi.

Taassub Tanqidida

Ey taassubga berilgan odam, har doim sen dov bstu dushman, bizniki - sizniki deb ajratasan. Agar sen ong va lab bilan lof urar ekansan, nega endi ayirmachilik - taassubdan gapirasan? Xalifalikda mayl - xohishga qaralmaydi. Abubakr va Umarning (xalifalikka) hech bir mayl-xohishlari bob blmagan. Agar bu ikki rahnamoda mansab mayli bob blganida edi, ikkalasi ham ob b gb bllarini ob b rinlariga tayinlagan bob bldirdilar. Har ikkalasi ham agar ob b z haqini talab qilganda edi, boshqalarning (xalifa bob b lishiga) monelik vojib bob bldirdi. Ular monelik yov b lliga kirmadilar, man qilish zaruratini tark etish lozim deb toptilar. Agar birov man qilish ishiga tarafdorlik qilmasa, hammani yolgonga chiqar yoki qabul qilgin. Agar sen Rasulullohsahobalarini yolgonchi-ga chiqarsang, unda paygb bambar sob b zini durust anglamabsan*. Holbuki, paygb bambar sallallahu alayhi vassallam dedi: "Har bir yorim - sahobam yorqin yulduzdir, eng afzal va eng yaxshi asr mening asrimdir. Odamlarning eng yaxshisi mening yorlarim. Yakinlarim va sevganlarimdir.

Agar paygb bambar sallallahu alayhi vassallam aytgan eng yaxshi odamlar sening nazaringda eng yomon bob blsa, unda seni qanday qilib "sohibnazar (valiy) deyish mumkin? Rasululloh sahobalari nomunosib kishini (xalifalikka haqli deb topilmagan odamni) shu mansabga munosib deb qabul qilishlari mumkin deb aytishga qanday tiling bordi? Yoki shunday nomunosib odamni ular Mustafoni ob b miga ob b tqazishlari mumkinmide? Sahobalar bu botil ishni hargiz qilmasdilar. Bu ularga nisbatan tuhmat! Agar ul jamoaning ixtiyor-irodalari, sob bzlari rost bob bmasa, unda Quron sahifalarini jamlab kitob qilganlari ham rost emas ekan-da! Yov b q, Paygb bambar sahobalari nimaiki qilgan bob b lsalar, rost va tob b gb b ridir, paygb bambar sob b ziga muvofiqdir. Agar bir kishini yolgonchiga chiqarsang (ishini xato deb bilsang), ob bgtiz uch ming odamni yolg b onchilikka chiqarasan. Haq yov b lidan adashmay, faqat Haqning aytganini qilgan odam, tuyaning tizzasigacha tushovini kam qilmaydi. U qanchalarning ishini Haq sari ob b nglagan (odam)dir, Haqqa manzur kishidan gumon-shubha qilma. Agar Abubakri Siddiqqa (mansab) mayli bob b lganida edi, oqillar safida hech ham bob b lmagan bob bldirdi. Agar Abubakrda mansabga zarracha mayl bob b lganda edi, ob b z ob b gb b line darra urib jazolatmas edi. Siddiq hamma vaqt yov b lda (safarda) edi, dargoh (taxtu toj) tashvishidan ozod edi. Qizi, molini, jonini din yov b lida sarfladi, bunday odam hech qachon, zulm qilmaydi, uyalgin. Rivoyatu afsonalar changidan xoli edi, chunki aqlu zakovat magb bzi edi. Minbarda odob saqlagan (odam) ob b zgalarning ob b rnini egallashga intilmaydi. Buning hammasining orqaldi (oqibati)ni qov b ra bilgan odam uni nohaq ravishda kamsitishi, unga tuhmat qilishi noob b rin.

Yana Umari Foruqkim, adolati bisyor edi, ob bzi gohida gb b isht quyar, gohida tikan (ob b tin) yigb bardi. Ob bzi ob b tin orqalab keltirardi, bir diram bilan tob bqqiz shaharni (piyoda) kezardi. Har kun mana shunday qafas hibsidagi edi, yetti luqma non uning taomi edi, xolos. Uning dasturxonida sirka va tuzdan boshqa narsa yov b q edi, u baytulmol (xazina)dan non yemasdi. Agar yotsa, tob bshagi qum edi, belidagi charm kamarini yostiqliqardi. Saqqo (suv tashuvchi) kabi suv tob bldirilgan meshni yelkasiga kob b tarib, kechqurunlari qariyalarga suv ulashardi. Kechalari uygb b hoq ob b grib, lashkarini qov b riqardi. Ob b zini kam tutib aytardi: "Ey, insof bilan boquvchi kishi, Umarda biror ziddiyat, nifoq kob b rasanmi, kimki mening aybimni yuzimga aytsa, menga eng ulugb b tuhfa keltirgan bob b ladi, derdi. Umar xalifalikni xato qilib (qasddan, mansabparastlik qilib), zob b rlik bilan qov b lda saqlaganda edi, ogb b r va dagb b al namatdan tikilgan kiyimda yurmas edi. Hech vaqt yangi libos kiymas, jun xirqasini ob b zi yamab olardi. Shohligi mana shunday faqirona bob b lgan odamni xalifalikka maylu ragb b bati bor deb aytish mumkinmi? Bazan gb b isht, bazida loy tashib, imorat qurish hasharida qatnashib yurgan odam bu azoblarni ataylab mansab uchun chekardi deyish tuhmatdan boshqa narsa emas. Agar xalifalikni kibru havo, manmanlik bilan boshqarganda, saltanat taxtida ob b tiringan bob bldirdi. Uning zamonida qanchadan-qancha munkir (imonsiz)larning shaharlari imonga kirib, taslim bob bldi.

Agar shuning uchun unga taassub qilayotgan bob b lsang, insofing yov b q ekan, ob b z olovingga ob b zing qovurilib ob b l! U (Umar) zahrdan ob b lmadi, ammo sen bu hasaddan ob b lgin, uning zahrini totima-gansan, totganingda yuz bor ob b lding! Ey Haqni tanimagan, Haqiqatni tan olmagan (kishi), bu ishni qilma, ob b zingningxojaliging, ahvolingga boqib, xalifalikni qiyos qil. Agar sening shu xojaliging (oilangga bosh bob b lishing, ishing, mansabing) yemirilsa, gb b am chekib jigaringga ming olov ob b rlaydi. Agar ul zotlardan birov xalifalikni tortib olganda edi, yuz xil ofatni boshiga olgan bob bldirdi. Toki jon badanda ekan, xalqning masuliyatini bob b yinga olish oson emas.

Umar Roziyallohu Anhuning Uvays Bilan Suhbati

Umar to'v b'qlinlanib Uvaysning oldiga keldi va dedi: "Xalifalikni bo'v b'ynimdan soqit qildim. Bu xalifalikka agar xaridor topilsa, bir dinorga bo'v b'lsa ham sotishga tayyorman. Uvays Umardan bu so'v b'zni eshitgach, dedi: "Sen tinchlan va xotirjam bo'v b'lg'in. Har kim agar yuki yo'v b'lda qolganlarning yukini ko'v b'tarib oldinga intilsa, manzilga o'v b'zini ham, boshqalarni ham olib boradi va eng to'v b'rga o'v b'tib qoladi. Agar amiralmov b'minin xalifalikni bo'v b'ynidan soqit qilsa, yorlari ohu nola qilib keladilar. Hammasi bir bo'v b'lib, ey rahnamo, bu ishni qilma, deb zorlanadilar, agar bunday qilsang, Alloh haqqi, xalqni sarson qilasan. Buni sening bo'v b'yningga Abubakr Siddiq yuklagan, u taxminan emas, balki tahqiq qilib (tekshirib), bu ishni qilgan edi. Agar sen uning farmonidan bo'v b'yni tovlasang, unda sendan uning ruhi, joni ranjiydi.

Bu mahkam hujjat (dapi)ni Uvaysdan eshitgan Umar, masuliyatni yana ham chuqurroq anglab, qattiq ishga berildi.

Amiralmov b'minin Ali Karamullohning O'v b'z Qotiliga Lutfu Marhamati

Ul badbaxt (odam) qazodan bilintirmay Murtazoni tig'v b' bilan yaraladi. Ali behush bo'v b'ldi, sharbat ichirdilar. O'v b'ziga kelgach, "Mening qonimni to'v b'kkan kishi qani? deb so'v b'radi. Aytidi: "Sharbatni avval unga beringlar, so'v b'ngra menga beringlar. Chunki u menga yo'v b'ldosh bo'v b'lmoqchi. Qotil oldiga sharbat olib keldilar, lekin u: "Bu Alining qahridir, u meni o'v b'ldirish uchun zahar bermoqchi, dedi. Ali dedi: "Parvardigor haqqi, agar ul nobakor bergan sharbatimni ichganda, men Haq oldida usiz jannatul mavoga qadam qo'v b'ymagan bo'v b'ldardim. Ul nobakor kishi agar Murtazoni o'v b'ldirmaganda, Murtazo usiz bihishtga kirmagan bo'v b'ldardi.

Dushmaniga shafqati shu darajada bo'v b'lgan odam, nahotki Abubakr Siddiqday do'v b'bstiga kina-adovat saqlasa. Dushmanga shuncha gv b'hamxov b'rv bo'v b'lgan kishini qadimiy do'v b'bstiga dushmanlik qiladi, deb gumonga borish mumkinmi?

Abubakr Siddiqqa Ali kabi bir do'v b'bstni Allohyi taolo boshqa yaratmaydi. Nega buncha Murtazo (Ali) zulm ko'v b'rgan (mazlum) edi, xalifalikdan badarg'v b'a qilingan edi deb javraysan? Ali Haqning sheri va boshlardagi tojdir. Sherga kim ham zulm qila olardi, ey o'v b'gv b'il!

Amiralmov b'minin Alining Quduqqa SIRRINI Aytganda, Quduq Suvi Qonga Aylangani

Muhammad Mustafo sallallahu alayhi vassallam yo'v b'lda bir joyda to'v b'xtab, lashkarga quduqdan suv chiqarib beringlar, deb buyurdi. Bir odam quduq oldiga borib, yana zudlik bilan qaytib keldi va "Quduqtov b'la qon, suv yo'v b'q, deb xabar berdi. Mustafo sallallahu alayhi vassallam dedi: "Anglagil, Murtazo dardu ishlari, asrorini quduqqa so'v b'ylamish. Quduq uning dardu hasratini eshitgach, toqat qilolmasdan suvi qonga aylandi.

Jonida shunchalik hayajon va dardi bo'v b'lgan odamning dilida kina va hasad bo'v b'ladimi? Axir u besabab chumoliga ozor bermagan-ku! Sening joning tarafkashlik, hasad ichra qaynaydi, ammo Murtazo joni bunday bo'v b'lmagan, og'v b'zingni yum! Murtazoni o'v b'zingga qiyos qilma, zero ul Haqparast Haq ishqida gv b'arq edi. U (Alloh yo'v b'ldida) ish bilan shunchalik gv b'arq ediki, senga o'v b'xshaganlarning fikru xayolidan bezor edi. Sen kina-adovatga berilgansan. Murtazo esa Paygv b'ambar xayli oldida jangda mardonalik ko'v b'rsatardi. U senga o'v b'xshagan tarafkashlardan o'v b'rn chandon mardonaroqedi, biroq hech kim bilan behuda tarafkashlik jangiga kirishmadi.

Siddiq ham, Umar, Ali ham Haq eranlari edilar va haqni tilardilar, ular hech qachon o'v b'zaro adovatda bo'v b'lmaganlar. Ularning maqsadlari ahli mov b'minni birlashtirish edi, ajratish, janjal va fitnalar qov b'zgv b'atish emas edi.

Mov b'minlar oldida din xayri yo'v b'lidagi harakatni hech kim Haydar (Ali)chalik istagan emas. Holbuki u qanchadan-qancha jang va fitnalarni ko'v b'rdi, fitnachi qavmlarning qanchasini zo'v b'rv bilan bartaraf etdi.

Ey (taassubchi) o'v b'gv b'lon, sen Alidan bexabarsan, "Ali so'v b'zidan "ayn, "lom va "yo ni bilib olgansan, xolos. Sen o'v b'z joning ishqi gv b'hamidasan, Ali esa o'v b'zgalari joniga yuz jon fido qilishga tayyor odam edi.

Agar sahobalardan biri o'v b'ldirilsa, pahlavon Haydar (Ali) behad gv b'ham chekardi: nega men ham o'v b'ldirilmadim, aziz jonim ko'v b'zimga xor ko'v b'rinmoqqa, deb aytardi. Rasul aytardi: Ey Ali, nima bo'v b'ldi, sen Haqning gurzisisan, kofirlar boshiga tushadigan, ammo joning ipakdan ham muloyim.

Bilolning Ahvoli

Bir kuni mushriklar Bilolning nozik taniga yuz chov b'rv urdilar, beadam tayoq zarbidan tanasidan qon oqa boshladi, ammo har zarbdan keyin "Ahad, "Ahad deb aytardi. Agar oyog'v b'ningga to'v b'rsatdan bir tikan sanchilsa, yo'v b'lingda sevgi va gv b'azab qolmagay. Sahobalar, xalifai roshidinlar ana shunday edilar, sen esa unday emassan, sen taassub va ozor berishni xush ko'v b'rasan, shu uchun qavmni ergashtirolmaysan! Sening ziyoningdan butparastlar qutulib qoldilar (ko'v b'rpaidilar), tilingdan esa sahobalar ranjiydilar. Behuda gaplar bilan devonni qoralama, agar tilingni tiysang - yutuq seniki bo'v b'ldi.

Chahor Yorlarning Jon Fido Qilishdagi Ittifoqi

Xoh Ali bo'v b'lsin, xoh Siddiq bo'v b'lsin, har birining joni Allohyi taolo zikru fikriga chov b'mgan edilar. Agar Mustafo sallallahu alayhi vassallam bilan gv b'orda Abubakr bo'v b'lsa, Murtazo kechalari paygv b'ambar yonida uxlardi, toki bu ulug'v b' insonning joniga ziyon yetmasin deb, jonini unga bag'v b'ishlagan edi. Siddiqham gv b'orda Mustafo yori bo'v b'lib, jonini joniga tikkan edi. Har ikkalasi Paygv b'ambar uchun jonbozlik ko'v b'rsatardilar, uni asrab joniga jon bilan hamdam bo'v b'ldilar. Sen ana shunga taassub qil (shundan o'v b'rnak ol), ularning mardligini qara va ibrat olginki, har ikkisi Jononga jon bag'v b'ishladilar. Agar sen ham mard bo'v b'lsang, ana shu mardlar qilgan ishni qil, ular kabi jon bag'v b'ishlashni fikr qil yoki jim turib, o'v b'zga fikru andeshadan voz kech.

Ey o'v b'gv b'il, sen Ali yo Abubakrni bilasan, biroq Alloh, aql va jondan bexabardirsan. Sen bu behuda voqealar, gaplarni bahridan o'v b'tib, Robia kabi kecha-kunduz Haqning oshig'v b'i bo'v b'lg'in. U bitta ayol edi, yo'v b'q-yo'v b'q, u yuzta erkakdan afzal edi. Oyog'v b'i uchidan to boshining farqigacha dard edi, dard! Undan biron so'v b'radi: "Ey ohu nolasi qabul bo'v b'lgan zot, sen Rasululloh yorlari haqida nima deysan? Dedikim: "Men Haq (Yor) yodidan o'v b'zimga kelolmasman, qanday qilib yorlardan xabar berayin. Jon-dilim Haqyodida mahv bo'v b'lgandan keyin, xalqyodi bilan nima ishim bor. Men shundaymanki, joynamoz ustida sajdaga borganda ko'v b'zimga tikan kirib qolib, yerga qon oqdi, ammo men o'v b'z qonimdan bexabar edim, ana shunday dardi bo'v b'lgan kishining odamlar bilan kancha ishi bor. Haqni taniydigan bo'v b'lganimcha, boshqalarni qiyos qilib tanirdim, endi tanimasman.

Sen bu yovʻlida Alloh ham, Rasul ham emassan, bu raddu qabul (inkor va tasdiq)dan qovʻlingni tort. Birovlarning ishiga aralashish, ajratish va qovʻbshishlar, tasdiq va inkorlardan pok bobʻl, sen bir hovuch tuproqsan, bu yovʻlida (Haq yovʻlida) tuproq bobʻl. Bir hovuch tuproq ekansan, tuproqdan gapir, barchani pokiza deb bilib, pok degin.

Paygʻb Hambar Salallohu Alayhi Vassalam Shifoati

Paygʻb Hambari oxir zamon (meroj tuni) Parvardigordan ummatimning ishini menga topshir, deb sovʻbradi. Toki ummatimning gunohidan hech kim xabar topmasin. Haqtaolo dedi: "Ey ulugʻb Paygʻb Hambarim, agar sen bul gunohni behisob kovʻrsang, unga chidash berolmaysan, hayron bobʻlib qolasan. Uyatdan yashirib olasan. Bibi Oishakim, senga jon kabi edi, bir bobʻthton oqibatida dilingga shubha dardi bobʻlib qadaldi, sen ahli majoz sovʻbzlarini eshitding, sovʻbnfa uni avvalgiday ovʻbz joyiga yubording (kechirib, pokiza tutding). Shuni bilki, ummating orasida gunohkorlari kovʻrp. Sen bu barcha gunohlarga chidash berolmaysan, ummatingni Allohga topshir. Agar sen jahonda ummating gunohidan boshqalar xabarsiz qolishini istasang, ularning gunohidan sen ham xabarsiz bobʻlishingni istayman. Sen oyoqni tirama va yuzingni yonga burma, ummatning ishini kecha-kunduz menga topshir. Ummatning ishi Mustafa ishiga ovʻbxshamaydi, bu ish sening hukmingdan ovʻbnglanmaydi. Hukm etishni qovʻby va tilni tiy, taassub (tarafkashlik)ga berilma va yovʻbtingga qayt? Ular (qolgan paygʻb Hambarlar) qilgan ishni qilgin, salomat borib, ovʻbz yovʻbtingdan qolma, dedi.

Ey, shubhaga berilgan odam. Sen ham Paygʻb Hambar shafaotidan umid qilsang, Siddiq kabi sadoqat bilan qadam qovʻbygin yoxud Foruq kabi adolatni ixtiyor et. Yoki Usmon kabi hayoli va halim bobʻl yoki Haydar singari saxovat va ilm dengiziga aylan. Yoki xomush bobʻlib, mening pandimni eshitib, ketaver. Oyogʻbtingni kovʻbtarib, boshingni saqlab yuraver. Sen sidqda Abubakru ilmda Haydar kabi mard emassan, nafs mardisan, shu bois xam har zamon kofirroqsan. Kofir nafsingni ovʻbldir, movʻbmin bobʻlgin, nafsni ovʻbldirgan bobʻlsang, endi xotirjam va omonlikdasan. Taassub (tarafkashlik)da bu behad sovʻbzlarini sovʻbzlaysan, ovʻbz boshimchalik bilan paygʻb Hambarlik qilasan (paygʻb Hambar nomidan gapirasan). Sharingda qabul qiladigan sovʻbzing bobʻlmasa, Rasulning yorlaridan sovʻbzlashga nima haqqing bor?

Ey Alloh, meni bunday behuda sovʻbzlar aytishdan, yovʻbq, taassubchilar, mazhabparastlarga qovʻbshilishdan saqla! Mazhabparastlikdan jonimni pok qilgʻb. Koshkiydi bu qissa devonimda (kitobimda) bobʻlmasaydi!

Birinchi Maqola - Qushlarning Sifati

Kaklikka Xitob - Dostonning Boshlanishi

Ey yovʻlboshchi bobʻlgan Hudhud, marhabo, haqiqatda, har bir Vodiyning xabarchisi bobʻlgan, marhabo. Ey, Sabo chegarasiga sayring xushdur, Sulaymon bilan suhbating ham xushdur. Sen Sulaymon sirlarining sohibisan, shuning uchun senda faxrlanish toji bor.

Devni zindonda band qilib tur, Sulaymonga munosib bobʻlib sirni saqla. Devni (nafsni)zindonband qilganingda Sulaymon bilan Gʻb Hayb soyaboni qasdida parvoz etajaksan.*

Musichaga Xitob

Ey Muso sifatli janob musicha, ovʻbningdan turib marifat haqida musiqor (asbobini) chalgin. Musiqashunos odam jon-dildan Xilqat lahni ovozinig asosini musiqa qilib oladi. Sen Muso kabi Tur togʻbida olov - mashalani kovʻbngansan, axir. Ham jafogar Firavndan uzoqlash, ham kuylashda Tur togʻb qushi bobʻlgin, tilsiz va hayajonsizni aqlsiz angla va quloq solib, nayni eshit.

Totiga Xitob

Ey Tubi daraxtida ovʻbtiruvchi Tovʻbti, marhabo, sening kiyimig harir shohi, tavqing (bobʻbyinbogʻbting) esa olovday qizgʻb bish rangda tovlanadi. (Ammo) olov rangli tavq dovʻbzax uchundir, harir esa jannatdan nishona beradi. Halil (Ibrohim) singari kimki Namruddan qutulgan bobʻlsa, olov ovʻbtrasida ham bemalol ovʻbtirishi mumkin. Namrud boshini qalam boshini kesganday kesib tashla, Halilullohday olovga qadam qovʻby. Namrud vahshatidan pok bobʻlsang agar, harir kiiimingni kiy, u holda olovday bobʻbyinbogʻbting qovʻbtrqinchli emas.

Ey olijanob Kaklik, haq yovʻblida hormay xirom et, irfon kovʻbchasida noz bilan sayr et. Bu yovʻbl ravishini qahqah etib, dadil yur. Baytulloh sandoni (temirchilarning temir kundasi) uzra halqa urib joy olgin. Qashshoqlikdan ovʻbz togʻbdlaringdan voz kech, toki togʻbtingdan urgʻb bochi tuya chiqsin*. Agar yosh urgʻb bochi tuyani topib egallasang, sut va asal arigʻb bining oqishini kovʻbhrasan. Agar masalliq kerak bobʻlsa senga, tuyangni hayda, u tuya ovʻbzi solih (komil) inson qoshiga olib boradi.

Qarchigayga Xitob

Ey qanotlari chiroyli, kovʻbzi ovʻbtkir qush, marhabo, qachongacha gʻb hazabli, tund bobʻlib yurmoqchisan? Azal ishq nomasini oyoqlaringga bogʻb la va bu bandni toabad yechma. Tugʻb ma aqlingni Kovʻbngilga almashtir, toki abad va azalni bir deb tushungil. Mardlarcha tabiat chorchovbasi - tovʻbtr unurni sindirgin va Vahdat gʻb bori ichidan joy olgin. Gʻb borda qaror topganingdan keyin, Sadri olam (Muhammad Mustafa) gʻb borda sengayorbobʻl gʻb busi.

Durojga Xitob

Ey, olijanob Alast meroji Durroj(qirgovul) "bale farqida alast tojini kovʻbngansan. "Alast ishqini jon bilan eshitding, nafsni "baledan bezor qilgin. Negaki nafsning "balesi (ha deb turishi) balo girdobidir, sening ishing axir girdobda ovʻbnglanadimi? Nafsni Iso eshagiday yondirib tashla, keyin xuddi Iso kabi jonni Jonongatopshirgin. Nafs eshagini yondirib, jon qushini erkin parvoz ettirgin, toki senga Ruhulloh (Jabrail) peshvoz chiqsin.

Bulbulga Xitob

Ey ishq bogʻb bining bulbuli, marhabo, ishqning dardu dogʻb didan bir nola qil. Dovud kabi dilning dardidan yoqimli nola et, toki oshikdar har damda yuz jonni bagʻb bishlasinlar. Manida Dovudiy bobʻbg bzing (halqingni) och, halquming kuyi bilan xalqqa yovʻbl kovʻbrsat. Shum nafs yovʻbliga bogʻb banishni qovʻby, Dovud kabi ovʻbz temiring (vujuding)ni mumga aylantir. Agar ovʻbsha temiring (vujuding) mum kabi yumshasa, sen ishqda Dovud kabi qiziysan.

Tovusga Xitob

Ey sakkiz eshik tovusi, marhabo, yetti boshli ilon zaxmi (yarasi)dan quyding. Bu ilon bilan birga bob'lish qoningga tasir etib, seni jannatdan quvib chiqardi. Tubi daraxtini yov'ldan oldirdi, tabiat bandiga solib, sening qov'ngingni qora qildi. Toki sen shu ilonni ov'ldirmasang, ushbu asror (ilohiy sirlar)ga oshno bob'lolmaysan. Agar sen shu palid ilondan xalos bob'lsang, Odam seni ov'zi bilan jannatga olib kiradi.

Tazarvga Xitob

Ey uzoqni kov'bruvchi zebo husnli Tazarv (Tustovuq), marhabo, kelgin, kov'ngil chashmasini nur dengiziga chov'bmgan holda kov'br. Ey zulmat qudugv'vida qolgan, tuhmat qamoqxonasida mubtalo bob'lib qolgan, ov'zingni bu qorongv'bu quduqdan qutqar va Rahmoniy arsh (ostidan) boshingni chiqar! Yusuf kabi ov'zingni zindon va quduqdan olib chiq, toki Izzat Misrida podshoh bob'lgv'veysen. Agar shunaqa mamlakatni zabt eta olsang, Yusufi siddiq senga rahbar bob'lgv'buvi.

Qumriga Xitob

Damsozu xushnavo qumrining ovozi keladir. U shod borib, yana diltang(xafa) bob'lib qaytadi. Xafaligingning sababi qon ichra qolganing Zunnunning ziqligi hibsida qolganing uchundir. Ey, nafs nahangi yov'hlida sargardon bob'lgan. Qachongacha badxohlik azobini chekasan, ul badxoh (yomon yov'hlga boshlovchi) baliqning boshini uz, toki oyning boshini silashga (oyga kov'btarilishga) qurbing yetadigan bob'lsin. Nafsing nahangidan qutula olsang, ulugv'flik masnadida (taxtida) Yunusga hamdam bob'lasan.

Foxtaga Xitob

Marhabo, ey foxta (choliqushi), qov'bhigv'vingni boshla, toki yetti osmon boshingga gavhar (nur) sochsin. Bob'nyingda vafo bob'nyinbovg'vi bor ekan, bevafoqlik qilishing mumkin emas. Vujudingdan toki bir tuk boqiy qolar ekan, seni boshdan-oyoq bevafo deb atayman. Agar botiningga shov'ngv'hib, ov'zingdan qutilib chiqsang, mano sari aql bilan yov'bl topa olasan. Aql seni manolar olamiga olib kelgach, Xizr senga tiriklik suvini ichiradi.

Qirgv'biyga Xitob

Qah-qah qilib qarchigv'vay parvoz qiladi, u boshini qutarib (magv'brur) uchib, yana boshini egib kelayotir. Boshingni pastga tushurdingmi, magv'brur (itoatsiz) bob'blma. Tumshuq qonga botganidan keyin tan berganing maqul. Sen dunyo ov'blaksasining asirisan. Shu bois ham uqbo (oxirat)dan mahrum bob'lib qolgansan? Dunyodan ham, uqbodan ham kech, keyin kuloh (toj)ni boshingdan olib qaragin. Agar ikki olam ilinjidan kechsang, sening joying Iskandar qov'bli bob'blardi.

Oltin Qanotli Qushga Xitob

Ey, oltin qanotli qushim, xush kelibsan, marhabo. Ishga qizgv'vin kirishib, olovday bob'lib yashna. Oldingga nima kelsa issigv'ving bilan yondir, jon kov'bzini maxluqot olamidan bir yov'bla yumgil. Agar nimaki oldingga kelsa, kuydirsang, Haq taolo nuri shuncha senga kov'bproq yogv'viladi. Kov'ngling Haq asroridan voqif bob'lgach ov'zingni ham Haq ishidan voqif et. Haq ishida yetuk qushga aylansang, unda sen qolmassan, balki (Haqqa aylanib) Haq qolur, vassalom.

Ikkinchi Maqola

Simurgv'v Talabida Hudhudning Qushlarga Degani

Jahon qushlari yigv'vilib, majlis qurdilar va yashirin ham oshkora fikrlarini ov'brtaga tashladilar. Dedilarki: bu zamonda hech bir shahar yoki mamlakat podshohsiz emas, shunday bob'lgach, nega bizning mamlakatimizda shohyov'vq, bundan keyin biz shohsiz yasholmaymiz, shoh bizga rahnamolik qilishi, boshimizda soyabon bob'lishi lozim. Endi, kelinglar, bir-birimizni qov'blab-quvvatlab, podshoh talab qilaylik. Negaki yurt podshohsiz bob'lsa, mamlakatda va qov'bhinda intizom va tartib bob'blmaydi. Shunday qilib, barcha qushlar bir joyga tov'vplanib, shoh qidirishga jazm etdilar.

Kov'ngli Alloh yodi bilan band, Alloh diydoriga intizor Hudhud ular ov'brtasida yetakchi bob'ldi. Hudhud egnida tariqatning harir kiyimi, boshida esa haqiqat toji bor edi. Uning zehni ov'vtkir, har narsani tez tushunardi, yomon va yaxshi ishlardan ogoh edi. Hudhud dedi: Ey qushlar, men hech shubhasiz, Alloh huzuridan keldim va gv'vayb ishlaridan xabardorman, aslu naslimga kov'bra sirlar egasidirman. Minqori (tumshugv'vi)da "Bismilloh yozilgan kishi ilohiy sirlarga sherik bob'lishi ham haqiqatdan uzoqemas. Uz gv'vamm bilan birga yashayman, hech kimning men bilan hech bir ishi yov'vq. Men jahon xalqlaridan ozodman, xalq ham, shubhasiz, mendan ozodtsirlar. Menki Podshohdardida mashgv'vuddirman, sipoh (qov'vshin) gv'vami bilan ishim yov'vq. Oxirat gv'vamm bilan qov'vrvqda gv'vraqman, bundan-da boshqa sirlarni saqlayman.

Sulaymondan avval sov'vz aytdim, Sulaymon qavmidan oldin kelgandirman. Kimki mulkidan ajraldi (gv'voyib bob'ldi), keyin bu mulkni sov'vbrab-surishtirmadi. Men, bu (mulk)dan qutulgandan keyin, har yoqda uning talabgorlari paydo bob'ldi.

Sulaymon nomasini (Bilqisga) olib borib, qaytib keldim, Uning oldida parda orqasida turib sirlashdim (suhbatlashdim). Kimki Paygv'vhambar alayhissalom talabgori bob'vlsa, boshiga toj qov'vysa (boshlarga toj bob'vlsa) arziydi. Kimki ezgulikda Alloh yodiga tushsa, uning boshi atrofida aylanishga biror qushning parvozi yetarmi? Yillardirki, dengiz va quruqliklarda kezarman, oyogv'vim yerda, ammo boshim (tafak-kurim) bilan yov'vbl bosardim, vodiylar, togv'vbu chov'vllarni kezganman, olamni tov'vfon paytida aylanganman. Sulaymon bilan safarlarda birga bob'vlganman. Olam maydonini chunon kezib chiqqanman. Ov'vz Podshohimni tanib olganman, ammo Uning oldiga yolgv'vbiz borolmadim*.

Bas, agar menga yov'vldosh bob'vlsangiz, Sizga yov'vbl kov'vrsatay, toki ul Shohning va Uning Dargohining mahrami bob'vlgaysiz. Ov'vz xudbinliklaringizdan, gv'vham, tashvish va dinsizlikdan qutularsiz. Unga oshiqkishi ov'vzjonidan kechadi. Oshiq jonon yov'vhlida yomon-yaxshidan kechadi. Jonni sarflab, yov'vhlga qadam qov'vying, oyoq bilan yurib, boshni Ul Dargohga qov'vying. Hech shubhasiz bizning Podshohimiz bor, ammo Uning makoni Qof togv'vvi orqasidadir. Uning nomi Simurgv'v - U Qushlar sultoni, U bizga yaqin, ammo biz Undan xiyla uzoqmiz. U izzat Humoyi oromdadir (barqarordir). Uning nomini har qanday til atashga haddi sigv'vmaydi. U yuz mingdan ortiqparda ichradir, u nur va zulmatdan ham balanddadir. Ikki olamda hech bir kishi Undan bahra olishga jurat etolmaydi. U abadul abad Mutlaq Podshohdir, ov'vz izzatiga gv'vraqdir.

Aql U turgan joyga parvoz etolmaydi. Ilm va aql u tur-gan joyga yetolmaydi.

Yuz ming odamlar Undan savdoyi-devona. Uning vasfu tarifi faqat pok jonlarga munosib. Aqlda Uni idrok etish quvvati yov'vq.

Nima qilaylik, (bu yov bldda) akd ham, jon ham xiralashadi. Uning sifatlarini kov brolmay, kov bzlar nuri ketdi. Hech bir dono Uning kamolini kov brgan emas, hech bir kov bzi ov btkir ham Uning jamolini kov brgan emas. Uning kamoliga maxluqot yov bl topolmaydi. Ilmu donish hayf ketadi. Kov bzlar nurini yov bqotadi. Odamlarning toifalarida Ul kamol va Ul jamol haqida yigv bshitirib kelsang, bir hovuch xayol bor, xolos.

Xayol bilan bu yov blni bosib ov btish mumkinmi, mohiyga qarab mohni - baliqqa qarab oyni idrok etib bov bldimi? U yerda yuz ming bosh koptok (gov by)day sargardon, yuz minglab hoy-hoy va hay-huvlar (yani sov bzlar, ovozlari) u yerda izsiz yov bqolgan. Yov blda qancha daryo, qancha quruqlik bor, yov bl yaqin ekan deb sira ov bylama. Bu yov blni bosib ov btadigan sherday mardlar kerak, chunki yov bl uzoq, daryo va dengizlar esa gv boyat sertov blqin, chuqur va xavfli. Bunday paytda hayronu oshufta xrla yuraman, Uning yov blida goh yigv blab, kulib, devonalarday boraman. Agar Undan bir nishona topsam - baxt meniki, agar topmasam, Usiz yashash menga ulugv b baxtsizlik, ordir. Jononsiz jonning nimaga va kimga keragi bor? Agar sen mard bov blsang, Jononsiz jonni saqlama.

Butun bu yov blni jonsiporliq bilan bosib ov bta olgan marddir. Chunki bu Dargohga jondan kechganlar musharraf bov bla oladi. Mardlarcha jondan ilik yuvmoq darkor. Ov bshanda seni ilmiga amal qiluvchi - Allohga sodiq odam desa bov blur. Jononsiz jon hech narsaga arzimaydi, mardlar kabi aziz joningni nisor et! Agar sen mardlar misoli joningni bagv bshlasang, unda Jonon ham senga jon nisor etajak!

Simurgv b Ishining Boshlanishi

Simurgv b ishining ajablanarli boshlanishi shu bov bldiki, U yarim tunda Chin mamlakati ustidan jilva bilan uchib ov btdi. Chin mamlakati ov brtasida undan bir par (pat) tushdi va undan barcha kishvarlar: yurt va viloyatlar nurga gov blib, hayajon va gv bavgv bo kov btarildi. Har bir odam ul pardan bir naqsh oldi, kimki bu naqshni kov brgan bov blsa, ajoyib nasiba oldi. Ul par Chin mamlakatining suratxonasidadir*.

Agar Uning parining naqshi ayon bov blmaganda, jahonda bu gv bavgv bolar bov bmas edi. Bu sanat va gov bzalliklar asari Uning farri-nuridandir. Dunyo naqsh-suratlarining hammasi Uning parining naqshi-nuridandir. Uning tarifi-tavsifining boshi va oxiri kov btrinmaydi. Bundan ortiq sov bz aytish munosib emas. Endi har qaysingizki, yov blga kirgan mard yov blovchioiz, boshni shu yov blga fido qilib, oyoqni olgv ba bosing.

Barcha qushlar Simurgv b dargohi haqida eshitdilar va Uning ulugv bvorligidan beqaroru betoqat bov bldilar. Uning shavqi ular joniga tahchika, hayajon soldi, har biri ov bzicha besabru betoqat bov bla boshladi. 'Hammasi bu yov blga kirib, maqsadga erishish uchun chogv blandilar. Uning oshigv bi va ov bz vujudlarining dushmaniga aylandilar. Ammo yov bl chunon yiroq va xatarli edi, kimki bu yov blga kirsira ranju azob chekardi. Garchi har biri bu yov blni bosib ov btish talabida bov blsa ham, (lekin uqubatlarni kov bz oldiga keltirib) bir-bir ov bz uzrlarini bayon qila boshladilar.

Uchinchi Maqola

Bulbulning Uzri

Shaydo bulbul mastlarcha ov brtaga chiqdi, ishqda ov bzini yov bqotgan, aql ham uni tark etgan. Har ovozida ming mano bor, har bir mano zamirida bir jahon roz-sir bor edi. Maoniy asrorida nola qilardi. Qolgan qushlar uni kov brib, sov bzga ogv biz ocholmasdi. Bulbul dedi: "Ishq siru asrori menda oxiriga yetgan, har kecha ishq kuyini takrorlab kuylayman. Dovuddan ov bzga bir ishqiboz, boshiga ishqishi tushgan bormi, toki unga ishq "Zaburiyni sov blylab beray. Nayning zorlanib figon qilishi mening sov bzmindandir, changning nolalari kuchi nolamning zov bbridandir. Gulistonlarning kuy-qov bshiqqlari avji men tufayli, oshiqqlar qalbidagi hayajon mendandir. Har zamonda ov bzga bir sir oshkoro etaman. Har lahzada ov bzga ovozda kuylayman. Ishqhar lahza kuchayib, daryo kabi jonimga tov blqin soladi. Kimki hayajonli xonishlarimni eshitsu, holimni kov brsa, ov bzini yov bqotadi, hushyor oldimga kelsa, mast bov bldi. Yillar davomida ov bzinga biror mahram topolmayman. Ov bz-ov bzim bilan suhbatdaman, biror kishiga sirrimni aytmay-man. Mening mashuqam (gul) navbahorda ov bz xushbov bylarini olamga taratgach, men uning jamolidan dilimni yayrataman, uning talati - yuzidan mushqulimni hal etaman. Mashuqam sov blib, yashiringach, bulbul nolasi ham kamayadi. Chunki, sirrimni boshqalar anglamaydi, bulbulning sirrimni gul biladi, xolos. Men gul ishqida shunchalik gv bharqamanki, hatto ov bz vujudimni - borligv bhimni butkul unutaman. Boshimda gul ishq savdosi yetib ortadi, zero rano gul mashuqamdir, shu bois menda biror Simurgv bni izlashga toqat yov bq, bulbulga gul ishq kifoya. Menga sadbarg (atir gul) kabi dildor bov blgach, behosil ishni nima qilaman? Gul hali dilkash bov blib ochilsa, mening ham kov bnglim yayrab, yuzimga kulgi yuguradi. Gul yaproq-pardalar ostidan bosh kov btargach, uning xandon chehrasi mening ham yuzimda aks etadi. Axir bulbul bunday xandon chehra va gov bzal labdan bir kecha ham xoli (ayriliqda) turolmaydi-ku!

Hudhudning Javobi

Hudhud Bulbulga dedi: "Ey surat bandida qolgan, buncha ham ranolar ishqidan lof urma! Gul yuzning ishqini seni zor qilibdur, har bahor yangilanib, oshufta etib ov bziga zor qilibdur. Gul juda sohibjamol bov blsa ham, uning husni bir haftada zavol topadi. Biror narsa tufayli zavol topadigan ishqni komillar ishqdemaydilar va bunday ishqdan bezorlar. Gulning kulgisi garchi seni tikanga (xorlikka) tortgan bov blsa-da, lekin kecha-kunduz nola chekishingga sabab bov bldi. Guldan va uning ishqidan voz kech, zero gul har bahorda senga jilva qilib kuladi, uyal bundan. Agar senda uyat bov blganida edi, gulning yuziga faqat gv bazab bilan qaragan bov blarding*.

Tov btrtinch Maqola

Shu Manoda Hikoyat

Bir podshoning oydek bir gov bzal qizi bor edi. Butun olam yigitlari unga oshiq edilar. U bir fitna manbai edi, chunki yarim uyquda bov blgan xumor kov bzlar mastona boqib, dillarni maftun etardi. Yuzi kofurday oq, zulflari mushk kabi qop-qora va xushbov by edi. Obi hayot uning lablari armonida qurib qolgan edi. Agar jamolidan bir zarra kov bbrinsa edi, Aql ov bzini yov bqotib, shaydo bov blardi. Agar shakar bu qiz labining tamini totiganda edi, xijolatdan erib, yonib ketardi.

Qazoi taqdir bov blib, bir darvesh yov blda ketayotib, kov bzi shu gov bzalga tushib qoldi. Bu shov brlkning qov blida yarimta qotgan non bor edi, uning joni novvoyda qolgan edi. Uning kov bzi ushbu oyyuzga tushganda, qattiq noni qov blidan yov bl ustiga

tushdi. Ul qiz gadoning oldidan olovday ov'tib ketdi, unga qarab iliq kuldi va xushhol ov'tib ketdi. Gado ul oying kulgusini kov'rgach, hushidan ketib, yov'bl uzra yiqildi va tuproqqa belandi. Miskin gadoning yarimta noni va yarimta joni bor edi, bir zamonda har ikkisidan ham ajraldi. Na kecha, na kunduzlari qarori bor edi. Yig'bi va ov'rtanish zov'ridan gapira olmasdi. Ul gov'bzalning kulgusini eslardi, navbahor bulutiday kov'bz yoshi tov'bkardi. Alqissa, yetti yil shunday oshufta hol edi, qizning kov'bhlasida itlar bilan birga yotardi. Qizning qullari va xizmatkorlari hammasi bundan voqif bov'bdilar. Ular birgalashib, gadoni ov'bdirish rejasini tuzdilar. Shunda buni bilgan qiz gadoni xilvatga chorlab dedi: "Sen kabi gadoga menday qizning juft bov'blishi aqlga tov'bgv'fri kelmaydi. Seni ov'bdirish payiga tushganlar, qochib ket, joningni qutqar. Bunaqa ostonamda ov'btirma, tur, ket. Ul gado dedi: "Men seni kov'brib, ishqingda mast bov'blgan kunimdan beri jonimdan umidimni uzganman. Men kabilardan yuz mingtasining joni yov'bilingda har soatda fido bov'blsin. Agar menday begunohni ov'bdirmoqchi bov'blsalar, bitta savolimga lutf etib javob ber. Meni shubhasiz boshimdan judo qiladilar, ayt-chi, nega menga qarab kulding?"

Qiz dedi: "Seni haqir va aftoda, behunar, ojiz kov'brib, soqolingga kulgim keldi, ammo sening yuzingga kulish xatodir. Qiz shunday deb tutun kabi darvesh oldidan gv'boyib bov'bdidi. Nimaiki bor edi. yov'fq bov'bdidi, gov'fyo aslida hech narsa yov'fq edi*.

Tov'btining Uzri

Ogv'bzini shakarga tov'bdirib pistoqi libos va oltin rangli tavqi bilan Tov'bti ov'brtaga chiqdi. Har bir shohda uning parron toshidan nishona bor. Har yerda uning paridan yashillik qoidasi tuzilgan. Sov'bzlaganda guftoridan shakar tomar, shakar yeyishga ham chaqqonu uddaburo edi. Dedi: "Har bir toshyurak va nokas menga ov'bxshaganga temir qafas yasaydi. Men ana shu temir zindonda qolganman, Xizr suvi orzusida ov'brtanuvchiman. Qushlarning Xizriman, shu bois kiyimim yashildir. Iloji boricha Xizr suvini ichib tov'fymoqchiman. Men Simurgv'b yonida toqat qila olmayman, menga Xizr chashmasidan bir qultum suv bov'blsa, shunga qanoat qilaman.

Devona Va Xizr Hikoyati

Bir oliy maqom devona bor edi. Xizr unga qarab dedi:

- Ey komil mard, menga dov'bst bov'blishni xohlaysanmi?

Devona dedi:

- ...Sen bilan mening ishim yov'fq. Negaki, sen joningni uzoq saqlash, yani abadiy umr kov'brish uchun tiriklik suvini ichgansan. Men esa jonni tark etishni istab turibman, chunki jononsiz jonimdan halovat topolmayapman. Sen kabi jonni saqlashga tirishmayman, balki har kun jonni fido qilishga tayyorman. Yaxshisi shuki, qushlar tuzoqdan qochganday, men va sen bir-birimizdan uzoqpashaylik, vassalom.

Beshinchi Maqola

Tovusning Uzri

Keyin oltin rang bilan tovlanib, Tovus ov'brtaga chiqdi, parlaridagi naqshlar yuz ming xilda jilvalanardi. U, kelinlarday jilva qila boshladi, qanotlaridagi har bir par alohida jilolanardi. Dedi:

- Gv'fayb naqqoshi mening naqshimni chiza boshlaganda, xitoyliklarning qov'bl panjalari qalam bov'bdidi, (yani xitoyliklar rasm-naqsh chizishni mendan ov'brgandilar). Garchi men qushlarning Jabrailiman, ammo taqdir shuki, mendan yomon ishlar ham sodir bov'blgan. Men bilan bir joyda yovuz ilon dov'bst bov'bdidi. Shuning oqibatida xor bov'blib jannatdan quvildim. Mening joyimni kov'bnxil gilvati, deb tayin qildilar, oyoqlarimning kishani ov'bz oyoqlarim bov'bdidi. Mana shu qorongv'bu joydan jannatga eltuvchi bir rahbar topishni istayman. Men Sultonga yetishadigan qushlardan emasman, eshik qov'bfriqlovchisi bov'blolsam - shunga roziman. Simurgv'bning men bilan qanchalik ishi bor. Menga firdavsi alo bov'blsa bas. Jannatga yana bir marta yov'bl bersaydi, murodimga yetardim, dunyoda boshqa umidim yov'fq.

Hudhudning Javobi

Hudhud dedi:

- Ey yov'blini yov'fqotgan jon, ul Podshoh uyini (jannatni) istar ekansan: kelgin va Unga yaqinlash, axir uy Sulton huzuridan yaxshiroq emas-ku. Sen aytgan Xuldu Bihisht nafs uyidir, sen Kov'bnxil uyiga talpin, chunki haqiqiy maqsad - Kov'bnxil uyidadir. Haqning huzuri - azim daryo, jannat shu daryodan bir qatra, xolos. Kimdagi daryo bov'blsa, qatraga qaramas, daryodan ov'bzga narsalar savdo -tashvish va bogv'blanish, tamagirlik, oldi-sotgiga ov'bxshashdir. Daryoga yov'bl topsang, bir tomchi shabnamga yuz burib nima qilasan? Quyosh bilan sov'bzlasha oladigan odam bir zarra bilan qanoatlanishi mumkinmi? Kullga aylangan kishining juz bilan nima ishi bor, jonga aylanganga uzvlar parvo qilmaydi. Agar sen kullga aylangan mard bov'blsang, kullni kov'br, kullni talab qil, kull bov'bl va kullni tanla!

Shogirdning Ustozdan Savol Sov'bragani Hikoyati

Bir shogird ov'bz ustozidan sov'bradi:

- Ustoz, ayting-chi, nega Odam jannatdan quvildi?

Ustozi dedi:

- Odam juda oliyguhar zot edi, u jannatga kirganda, hotifdan bir baland ovoz keldiki, ey, jannat, seni yuz xil band bilan bogv'blagan, kimki ikki olamda Bizdan tashqaridadir, Bizdan past turadigan arzimas narsani boshpana qilib oladi. Biz zohiriy kov'bringan jami narsani yakson qilurmiz. Chunki Dov'bstdan ov'bzgaga etibor qilmagaymiz. Jonon oldida yuz mingjonning nima qiymati bor, Jononsiz jon hech narsaga yaramaydi. Kimki Jonondan boshqa narsa bilan bogv'blanib qolgandir, garchi u Odam bov'blsa ham, zabun bov'bdidi. Jannat ahliga u yerda beriladigan dastlabki taom jigardir, deb xabar berdilar. Jannat axli siru asror ahli emaslar, shu bois jigar yeyishdan tov'bxtamaydilar*.

Oltinchi Maqola

Ov'brdakning Uzri

Poklarning poki boʻlib oʻtirdak suvdan chiqdi, boshqa qushlar ichida u yaxshilik va poklik ramzi edi. Dedi:

- Ikki jahonda biron kishi mendan koʻtra pokroq, pok yuzliroq emas. Har lahzada savob uchun gʻʻusl qilib, suv uzra joynamoz toʻʻshayman. Menga oʻʻxshab hech kim suv ustida tik turolmaydi. Karomatimga shubha qilolmaysiz. Qushlarning pok niyatli zohidi menman, joyim ham, toʻʻnim ham tozadir. Men jahonda suvsiz yasholmayman, chunki men tugʻʻilganimdan suvdaman va suv mening borligʻʻimdir. Agarchi dilda bir olam gʻʻamim boʻʻlsa ham, bu gʻʻamlarni suv yordamida yuvib yubordim. Bu yerda har doim arigʻʻimdan suv oqadi. Men quruqlikda baxtiyor boʻʻlolmayman. Mening taqdirim suv bilan bogʻʻliq, (shu uchun ham) suvdan tashqariga chiqolmayman. Suvdagi narsa suv bilan tirik, shu bois suvdan koʻʻngil uzib boʻʻlmaydi. Men Simurgʻʻ bilan birga ucholmayman, shuning uchun vodiyni qiyin yoʻʻllarini kesib oʻʻtishim dargumon. Qiblasi faqat suv boʻʻlgan kishi qanday qilib Simurgʻʻdan murod-maqsadiga erishadi?

Hudhudning Javobi

Hudhud dedi:

- Ey suv bilan xushbaxt boʻʻlgan (kishi), joning atrofini suv oʻʻtday oʻʻrab olgan. Suv oʻʻrtasida seni uyqu bosibdi (gʻʻaflatdasan). Bir qatra suv kelib obroʻʻyini olib ketadi. Shuni bilki, suv yuzi yuvuqsizlar uchundir, agar sen ham yuvuqsiz boʻʻlsang, suv qidir. Qachongacha suv bilan maqtanasan, suvday tiniqlikni ista, har bir yuzi yuvuqsizni koʻʻrib yurishing qachongacha?

Bir Devonaning Savoli

Bir kishi devonadan:

- Bu ikki olam oʻʻylab koʻʻrsang, nimadir, - deya soʻʻradi.

Devona dedi:

- Ikki olamning biri yuqorida, biri pastda, ammo manoda goʻʻyoki bir qatra suvday, uni yo bor deb, yoki yoʻʻq deb oʻʻyla*. Eng avval suv olamni oshkor qildi. Bu jahon bir qatra suv va u yuz ming rangu suratdadir. Suv yuziga qurilgan har bir imorat, agarchi temirdan boʻʻlsa ham, bir kun qulab, xarob boʻʻladi. Holbuki, temirdan qattiq narsa yoʻʻq, boqsang - u imoratni suv ustida tik tutadi. Nimaiki suv ustiga bunyod etilgan boʻʻlsa, u temirdan boʻʻlsa ham, tush kabi oʻʻtkinchi va xayoldir. Hech kim suvning bir joyda mustahkam turganini koʻʻrgan emas, suv yuzasida tiklangan narsa ustivor boʻʻladimi, axir!

Yettinchi Maqola

Kaklikning Uzri

Chah-chah etib, xursand boʻʻlib, noz bilan yurib, kaklik oʻʻrtaga kirib keldi, u goʻʻyo dur konidan sarmast, magʻʻrur holda kelardi. Tumshugʻʻi qizil, qanotlari shafaqday edi, koʻʻzlari ham qaynoq qoni tufayli qizargan edi. Gohida togʻʻlar, goh oʻʻngirlarda uchardi, gohida tigʻʻ oldiga bosh qoʻʻyardi.

Dediki:

- Men koʻʻp vaqtlar konlarda sayr qilganman, beqiyos koʻʻp gavharu oltin-javohiri koʻʻrganman. Togʻʻ va oʻʻngirlarda uchib yurishim gavharlarning alosini izlashimdandir. Gavharning ishq dilimga oʻʻt solgan, bas, mana shu xush yoqadigan oʻʻt-olov mening hosilimdir. Bu oʻʻtning tafti agar bosh chiqarsa, mayda toshni ichimda qonga aylantiradi. Utning tasir etib, toshni eritib, qonga aylantirganini koʻʻrgach, tosh va oʻʻt orasida qolganman, mahtal boʻʻlib, hayronlikda turibman. Isitma tafti ichra mayda toshlarni terib yeyman, uyqu toshi zarbidan yurakni oʻʻtga toʻʻldiraman. Ey suhbatdoshlarim, koʻʻzlaringni ochinglar, mening ahvolimga boqinglar. Tosh ustida uxlab, tosh yeydigan kishini nima sababdan koyish mumkin.

Gavharni sevadigan odamning maslagi ham shundan boshqa emas. Gavhar va davlat (mamlakat) nizom-tartibni talab qiladi. Chunki gavhar (boylik) davlat bilan bogʻʻliq, shu bois davlatga berilgan odamningjoni toqqa, konga bogʻʻlangan boʻʻladi. Men (shuninguchun) togʻʻning sinashtasi va gavhar izlovchiman. Bir lahza togʻʻ chovʻʻqqisi va oʻʻngirlardan xalos boʻʻlolmayman. Chunki chovʻʻqqida gavhar koni bor. Shu sabab togʻʻ-chovʻʻqqida gavhar izlaganim-izlagan. Ammo gavhardan, biror mohiyat - javhar topolmadim, gavharlar ichra hoʻʻl gavhar (toza, yangi gavharni) koʻʻmadim. Simurgʻʻ yoʻʻli mushkul yoʻʻldir, mening esa oyogʻʻim toshda, gavhar boʻʻlsa loydadir. Olov kabi boshimni toshdan ololmayman, yo oʻʻlaman, yoki gavharni koʻʻlga kiritaman. Gavha-rimni odamlar koʻʻrishi kerak. Gavharsiz odamni kim ham qadrlardi?

Hudhudning Javobi

Hudhud aytdi:

- Ey gavhar kabi tovlanuvchi, turfa rangli Kaklik. Buncha oqsaysan, buncha oqsoq uzrlar aytasan (oqsoqlik uzrini qilasan)? Sening tumshugʻʻing va oyoqlaring jigar qoniday qizil, sen oʻʻzingni gavhar deysan, ammo toshdirsan, oddiy tosh. Gavharning asli ham toshdir, faqat uni biroz boʻʻyaganlar, xolos. Sen ana shu tosh savdosida (gʻʻavgbʻʻosida, ishqida) diling toshday qotib qolibdi. Agar bu rangni koʻʻchirib tashlasang, gavhar toshlardan bir toshdir, kimningkim rangi yoʻʻq, u shubhasiz, toshning oʻʻzi boʻʻladi. Kimdaki ruh boʻʻlsa, u rangni istamaydi, chunki mard (asl inson) tosh istamaydi.

Sulaymon Va Uzuk Hikoyati

Hech gavharda Sulaymon uzugidagi gavharday izzat-qadr yoʻʻq edi. Shu uzuk tufayli shohning shuhrati ziyoda edi. Ajabki, bu gavhar tosh yarim dong edi.*

Sulaymon mazkur gavharni uzugiga joylaganda, yer yuzi unga qaram boʻʻldi. Shoh Sulaymon mamlakatu davlatining behisob ekanligini bilgach, yeru osmon oʻʻziga qaramligini koʻʻrgach, uzunligi (eni) qirq farsax (taxm.280 km.) keladigan soyabon yasatdi va shamol ham uning farmoniga boʻʻysunardi. Garchi eni qirq farsax keladigan soyaboni boʻʻlsa ham, lekin bu oʻʻsha yarim dong keladigan tosh tufayli edi. Dedi: ushbu mamlakat, bu savlatu shon-shuhrat oʻʻsha tosh tufayli doimo mustahkam turadi. Men dunyo va din ishida bunday mulkka ega boʻʻlishni xohlamayman. Ey Podshoh (Allohvand), men oʻʻz koʻʻzim bilan shuni aniq koʻʻrdimki, bu mulku boylikning ofati muqarrardir. Bu uqbo (oxirat) tarafida muxtasar qolsin. Bundan keyin hech kimga bunday mulku boylik berma. Mening lashkar va mulk bilan ishim yoʻʻq. Men zambil toʻʻqishni ixtiyor etaman. Garchi oʻʻsha gavhardan Sulaymon shoh boʻʻlgan boʻʻlsa-da, xuddi shu gavhar uni yoʻʻlda bandi-qul qildi. Bu gavhar Sulaymonday shohga nima qildiki, senga vafo qilib, xotirjam etsa? Ul gavhar uchun qanchalik kon qazib, mehnat qilmagin, u bir

toshdir, xolos. Sen esa faqat Jonon yuzini ko'rish uchun jon bergin. Ey gavhar (asl) talab, toshdan bo'lgan gavhardan ko'nglingni uz va doimo yagona Javhar talabgori bo'li!

Sakkizinchi Maqola

Humoy Uzri

Humoy soya solib qushlar oldiga chiqdi. Uning soyasi shohlarga toj bag'ishlaydi. Shu bois ham Humoy hammadan baxtiyor va himmatbalanddir. U dedi:

- Ey dengizlaru quruqliklarning qushlari! Men boshqa qushlarga o'xshamayman. Oliy himmatim menga yor bo'lib, xalqdan uzlatga chekinganman. Nafs itini har doim xor tutaman, hatto Faridun va Jamshid kabi shohlar men tufayli izzat-obro' topganlar. Podshohlar mening soyamning tarbiyasida yetishganlar, ammo ular tabiatan gadolar, shu bois mardliqda menga teng kelolmaydilar. Nafs itiga suyak tashlab, shu orqali ruhni bu itdan omonlikda saklayman. Nafsga mudom suyak berib turganim uchun, jonim bunday oliy maqomga erishdi. Soyasida shohlar parvarish topgan zot farmonidan bo'lyin tovlash mumkinmi? Hamma uning qanoti ostida o'tirsin, toki soyasidan bir zarra nasiba olsinlar. Shunday ekan, sarkash-mag'burur Simurg'ni mening do'stim bo'ladimi? Shohlarga taxtu toj bag'ishlayman, shu yetarli emasmi?

Hudhud Javobi

Hudhud aytdi:

- Ey g'ururga bandi bo'lgan jon, soyangni yig'ishtir, o'zingni kulgiga qo'yma! Bu zamonda toju taxt bag'ishlash yov'q. Hozir sen it kabi suyak izlaysan. Koshki edi shohlarni taxtga o'tqazmasayding, buning o'rniga qani edi o'zingni suyakdan xalos qilsayding? Deylik, jahon shohlari bu dunyoda sening soyang tufayli tojkor bo'ldilar, ammo tongla qiyomat kuni hammasi balolar ichra hech narsasiz qoladilar. Agar shahriyorlar sening soyangni ko'rmaganda edi, qiyomat kuni balolarga giriftor bo'lmadilar.*

Sulton Mahmud Pok Niyatli Odamning Tushiga Kirgani

Savob yo'lidida yuradigan pok niyatli bir odam bor edi. Bir kecha u sulton Mahmudni tushida ko'rdi. Sultonga dedi:

- Ey yaxshi ishlarni amalga oshirgan podshoh, dorulqaror-baqo dunyosida ahvoling nechuk?

Dedi:

- Meni qiynama, jonimning qonini to'kma, yaxshisi gapirma, bu yer sultonlik joyi emas ekan.

Bir hovuch tuproq (dunyo)dan saltanat tuzib bo'ladimi? Jahonning egasi Haq taolo, sultonlikka U sazovor. O'zimizning o'zligim, hayronligimni ko'rgach, sultonligimdan uyalib ketdim. Agar meni bilmoqchi bo'lsang, parishon b'r banda deb bil. Sulton Udir, zinhor meni sulton dema. Saltanat Uniki, koshki men dunyoda bir gado bo'lsaydim, qadrim oshgan bo'lardi. Koshki joh (taxt) o'rniga yuz choh (quduq) bo'lsaydi, shoh emas, boshqoqterib yuradigan oddiy odam bo'lsaydim. Bu damda menga hech bir yoru madadkor, xizmatimda intizor turganlar yov'q, bir-bir so'broq berurman har zamon. Meni o'z soyasiga olgan Humoyning qanotlari qurib ketsin. Sultonligim xayol va xato ekan.

To'rtinchi Maqola

Burgutning Uzri

Mag'burur bosh ko'tarib, burgut qushlar o'rtasida paydo bo'ldi va manilar asrori yuzidan pardani ko'tardi. Lashkaru askaridan va kuloh-tojidan g'ururlanib lof urardi. Dedi:

- Men shahriyorim qo'liga qo'nish, yani unga mahram bo'lib xizmat qilish shavqi bilan job'ishib, boshqa odamlardan ko'zimni yumganman (ularga etibor qilmayman). Oyog'im podshoh qo'liga tegsin deb ko'zimni kuloh ostiga berkitganman. O'zimni odob qoidalariga shunday o'rgatganmanki, darveshlariday riyozat chekkanman. Toki bir kun shohimning yoniga olib borsalar va xizmat rasmu qoidasidan ogoh etsalar, deb kutib o'tiribman.

Shunday ekan, men Simurg'ni sog'ib tushimda ko'rishim mumkinmi, u tomon azmu iroda qilishimga hojat bormi? Rizqimni o'z shohimning qo'lidan olaman, dunyoda mana shu hayot menga kifoya. Yo'lg'a tushishga asosim yov'q, chunki shoh qo'lidida izzat-ikromim bor. Kimki sulton dargohiga munosib-dir, sulton oldida nimaiki desa maqul va maqbuldir. Men agar sulton etiborini qozonib, shunga munosib bo'lsam, bu bepoyon vodiylarni kezishdan afzal emasmi? Aftidan, men shoh yuzidan bahra olib, uning dargohida umrimni shodu xurramlikda o'tkazurman. Gohida shohni sog'ibinarman, gohida shavqida ov bilan mashg'ul bo'blaman.

Hudhudning Javob Bergani

Hudhud aytdi:

- Ey, majoziy dunyoga giriftor kishi, sifatdan uzoqlashib, suratga giriftorsan. Mamlakatda o'ziga o'xshashi bo'lgan shohga podshohlik uncha tatimaydi va abadiy emas. Saltanatga Simurg'ndan o'zgasi munosib emas. Chunki uning o'xshashi, sherigi yov'q, shoh faqat Uning o'zidir, tamom. Har bir yurtida o'ziga o'xshaganlar bilan talashib yuradigan itoatkoru hamfikrlari bor shoh asl shoh emas. O'shanday shohasl shohdirkim, uningtengi bo'lmasa, qudrat, vafo va boqiylik sifatlariga ega bo'lsa. Dunyo shohi agar bir nafas vafodorlik qilmoqchi bo'lsa, bir nafasdan keyin jafu qila boshlaydi. Kimki unga yaqinroq bo'lsa, uning tashvishi ham ko'broqdir, chunki u har doim shohdan ko'broquvadir, joni har lahza xatardadir. Dunyo podshosi olov kabidir, uning atrofida bo'lganlar parvonaday yonib kul bo'ladilar. Ey shohlarga yaqinlashgan, qanchalik izzatda bo'lmagil, ammo shohdan uzoqroq turganing yaxshi.

Podshohning Qulga Oshiq Bo'lgani Hikoyati

Bir oliynasab podshoh bir chiroyli qulga oshiq bo'lib qoldi. Shunchalik oshiq bo'ldiki, ul qulsiz bir dam o'tirolmas yoki dam ololmasdi. Bu qulni boshqalardan ajratib, yasantirib qo'lyan edi va undan ko'zini uzolmasdi. Shoh agar qasrda o'q otish bilan shug'ullansa, u qul ko'broquvdan titrardi. Chunki shoh olmani qulning boshi ustiga qo'yib, nishonga olardi. O'q bilan olmani teshardi, shunda bechora qul sarg'aygan giyoh yaprog'iday titrardi. Ahvoddan bexabar bir odam quldan:

- Qip-qizil yuzlaring nega oltinday sargʻ Bayib qolibdi, shoh oldida shuncha hurmatdasi, nega ahvoning bu qadar aftoda bob ʻlib qoldi?, - deb soʻbradi.

Qul dedi:

- Boshimga olmani qovʻ Bayib nishonga oladi, agar menga ovʻ Bq tegib yaralansam, u bunaqa qulim yovʻ Bq edi, lashkarimda bundan kamchilik ham kovʻ Bmayman, deb aytadi. Agar ovʻ Bqi nishonga tekasa, hamma bu podshohning omadi va mahorati deb aytadilar. Men shu ikki gvʻ Bam ichida qiynalurman, jonimni nimaga xatarga qovʻ Byganman? Hech narsaga!*

OVʻ Bninchi Maqola

Baliqchi Qush Uzri

Shundan soʻ Bng baliqchi qush ovʻ Brtaga chiqdi. Dedi:

- Ey qushlar, men va mening gvʻ Bamu tashvishim sizlarga ayon: joyim hamma vaqt daryo yoqasidir, hech kim mening ovozimni eshit-maydi. Men shunday beozor qushmanki, hech kim mendan ozor chekmaydi.

Dengiz bobʻ Hyida dard bilan ovʻ Btiranman. Doim gvʻ Bamli, becho-raman. Suv orzusida yuragim qondir. Ovʻ Bzimga rahmim keladi, lekin na iloj? Shunga majburman. Ey qushlar, men suv ahlidan emasman, dengiz qirgvʻ Bogvʻ Bida ogvʻ Bzim qurib, tashna ovʻ Btiranman. Dengiz yuz xilda tovʻ Bqlinlanadi, lekin men undan bir qatra icholmayman. Agar dengiz (daryo)ning suvi, ozgina kamaysa ham tashvish va behalovatlikdan yuragim kabob bobʻ Bladi. Menga ovʻ Bxshaganga daryo ishqiy yetarlidir. Shu savdoning ovʻ Bzi menga oshib-toshib ketadi.

Hozir daryo gvʻ Bamidan boshqa gvʻ Bamim yovʻ Bq, Simurgvʻ Bga hech bir toqatim yovʻ Bq. Asl orzusi bir qatra suv bobʻ Blgan kishi Simurgvʻ B vasliga yetarmidi?

Hudhudning Javobi

Hudhud dedi:

- Ey, daryodan bexabar! Daryo (dengiz)da nahang baliklar va boshqa jonivorlar tovʻ Blib yotibdi. Dengiz suvi achchiq va shovʻ Brdir, gohida osoyishta turadi, gohida esa tovʻ Bqlinlanadi. Dengiz ovʻ Bzgaruvchan va doim bir xil emas, suv goh chayqalib oqadi, gohida yana surilib qaytib keladi. Qanchadan qancha ulugʻ Blar kema yasab suzdilar, kovʻ Bplari girdobda gvʻ Barq bobʻ Blib ovʻ Bldilar. Kimki gvʻ Bavvos kabi dengizga shovʻ Bngvʻ Bisa, jon gvʻ Bamidan nafasini ichiga yutadi. Dengiz qariga shovʻ Bngvʻ Bib nafasini chiqarmaydigan odam ovʻ Bzini tovʻ Bqlinlar ixtiyoriga topshirgan xas kabidir. Bunday odamdan vafu tilab bobʻ Bla-dimi, birov dildorim deb undan umidvor bobʻ Bla oladimi? Agar sen ham ovʻ Bzingni dengaz qiryugʻ Biga olmasang, bu hunaring oxir-oqibat seni halok etajak. Dengiz ovʻ Bzi Dovʻ Bst shavqida tovʻ Bqlinlanayotganday, gohida povʻ Brtanali, gohida tovʻ Bfonlidir.

Dengiz ana shunday notinch ekan, demak u ovʻ Bzini topolgani, ovʻ Bz maqsadiga erishgani yovʻ Bq. Shunday ekan, sen qanday qilib dilingga orom topasan?

Shuni bilki, dengiz Uning kovʻ Byidan bir buloqdir, xolos. Sen Uni izla, Uning yuzini kovʻ Brish shavqida talpin.

Bir Kishining Dengizga Savoli

Qalb kovʻ Bzi ochiq bir odam dengiz qirgvʻ Bogvʻ Biga keldi. Dedi:

- Ey dengiz, nega suvingning rangi kovʻ Bk, nega motam kiyimini kiyding, ostingda olov bobʻ Bmasa ham, qaynab turasan?

Dengiz bu ezgu fikrli odamga javob berib dedi:

- Dovʻ Bst firoqida iztirobu motamdaman. Nomardligimdan, uning yovʻ Blida mard bobʻ Blolmadim, shu sabab Uning dardida kovʻ Bk kiyim kiydim. Lablarim (qirgvʻ Bhoqlarim) qurigan, ovʻ Bzim behushman. Uning ishqiy olovida suvlarim qaynab jobʻ Bsh uradi. Agar Uning kavсарidan bir qatra topsaydim, eshigida abadiy tirik turgan bobʻ Blardim. Bobʻ Bmasa Uning yovʻ Blida ming-minglab kishilar lablari qaqqash, qurib jon beradilar.

OVʻ Bn Birinchi Maqola

Boyqushning Uzri

Boyqush devonalarga ovʻ Bxshab ovʻ Brtaga chiqib dedi:

- Men vayronalarni tanlagan kishiman. Xarobazorda tugʻ Bilgan ojizu nochorman, oxiri xarob bobʻ Blib nom-nishonsiz ketaman. Garchi yuzlab obod joylar toptim, ammo ularni tashvishli va ovʻ Bzimga muxoliflikda kovʻ Brdim. Kimki biror jamiyatda ovʻ Btiradigan bobʻ Blsa, oxirida mastlar kabi xarobotga (sovʻ Bfiylar yigʻ Biniga) borishi aniq. Vayronalarda ranju mehnat bilan yashayman, chunki vayronalarda xazina yashiringan bobʻ Bladi. Xazina ishqiy vayronaga yovʻ Blladi meni, zotan xazinaga faqat xaroblik orqali yovʻ Bl bordir. Hamma odamlardan dardimni uzoqqa olib ketdim, shoyadki ovʻ Bz xazinam - ganjimni tilsimsiz toparman deb ovʻ Byladim. Agar oyoqlarim xazinaga botsa, bu sarkash kovʻ Bng-lim yana undan qutulardi.

Simurgvʻ Bga bobʻ Blgan ishq afsonadan boshqa narsa emas, chunki bu ishqqa giriftorlik har qanday devonaning qovʻ Bldan kelmaydi. Men Uning ishqiga chidaydigan mardlardan emasman, shu vayronam va undagi xazina ishqiy menga kifoya.

Hudhudning Javobi

Hudhud aytdi:

- Ey xazina ishqidan mast bobʻ Blgan, deylik, xazinani qovʻ Blga kiritding. Bu xazina ustida ovʻ Bzingni bir ovʻ Blik deb faraz qil, ketgan umring, ishlaring, bosgan yovʻ Bllaring hayf bil. Ganj ishqiy, oltin ishqiy kofirlik alomatidir, kimki oltinga butga sigʻ Bhinganday sigʻ Bhinsa, u - butparast, Ozar qavmidandir. Zarparastlik kofirlikdir, axir sen oltin buzoqqa sigʻ Bhingan Somiriy qabilasidan emassan-ku? Kimning qalbi oltin ishqiy bilan yaralangan bobʻ Blsa, qiyomat kuni aft-angori sargʻ Bayib, shu oltin shakliga kiradi.*

Oltinli Odam Va Uning Ovʻ Bgvʻ Bli

Bir kishining bir qutichada oltini bor edi, uni yashirib, hech kimga aytmay ovʻ Blib ketdi. Bir yildan keyin ovʻ Bgvʻ Bli uni tushida kovʻ Brdi: "Surati sichqonga ovʻ Bxshardi, kovʻ Bzlari esa tovʻ Bla yosh edi. Oltini yashirilgan joyning agrofida sichqon kabi gir

aylanardi. Farzandi undan: "Bu yerga nega kelding, ahvotingni tushuntir, deb so'v'bradi. Otasi dedi: "Bu yerga oltinlarni yashirgan edim, biroq uni topdimi-yov'fqmi, bilmogchiman. Ov'fgv'fli so'v'bradi: "Nega sichqon suratiga kirding? Dedi: "Kimningkim qalbidan oltin ishq joy olsa, u sichqon suratiga kirar. Ey ov'fgv'bil, menga boqib ibrat ol va oltin-kumush, xazina-boylikka dil bogv'blama.

Ov'bn Ikkinchi Maqola

SaVaning Uzri

Nimjongina, tani ozurda, titrab-qaqshab Sava ov'brtaga chiqdi. U boshdan-oyoq yonayotgan olovday beqaror edi. Dedi: - Men hayron, ojiz bir qushchaman, hushim ov'bzimda emas, quvvatu qudratim yov'fq. Qov'blarim soch tolasiday ingichka, oyoqlarimda mador yov'fq, zaiflikdan chumoliday bob'blib qolganman. Menda qanot ham, par ham yov'fq. Shu ahvolda Simurgv'bh huzuriga yetamanmi, ey aziz? Simurgv'bh oddiga bu ojiz qushcha qachon borib yetadi, Sava Simurgv'bhga yetadi deb kim aytadi?

Dunyoda Uning talabgorlari kov'bp, men kabi nochizga uning vasli yov'bl bob'blsin. Uning visoliga yetishishga qudra-tim yov'fq, bu yov'blni bosib ov'btishga majolim ham yov'fq. Agar men Uning dargohiga yuz bursam, yov'blida yo ov'blaman, yoki yonib ketaman. Men unday baland maqomga loyiq emasman, Yusufimni quduq ichidan izlarman, xolos. Quduqlarda Yusufimni yov'fqotganman, ov'bhshani topsam - murodimga yetardim. Agar Yusufimni quduqda topsam, u bilan oygacha uchib chiqardim.

Hudhudning Javobi

Hudhud dedi:

- Ey, zebolik va shov'bxu shanglikdan ov'bzini ojizu zaif sanayotgan tannoz, sening so'v'bzlaring agar diqqat qilib qaragam, lofu yolgv'bondan boshqa narsa emas. Men bu nayranglarga uchmayman. Oyoqlaring bardam qov'by, so'v'bzlamay ogv'bzingni yum. Agar boshqalar ov'brtanar ekan, sen ham ov'brtan, yon! Misol uchun agar sen manoda Yaqub bob'blsang ham, hiyla qilsang ov'fgv'bling Yusufni bermaslar. Gv'bayrat ov'btida yonganlar oshiqdirlar, Yusufning ishq olim uchun haromdir.

YaQubning Yusuf Firoqida Azob Chyekkani

Yusuf otadan ajralgandan keyin, otasi Yaqub uning firogv'vida kov'bzni kov'br bob'blidi. Kov'bzlaridan qonli yosh oqardi, Yusuf nomi tilidan tushmasdi. Jabrail alayhis salom Yaqubning oldiga kelib, dedi:

- Agar bundan keyin yana Yusuf nomini takrorlasang, nomingni mursal paygv'bambarlar qatoridan ov'bhchiramiz.

Haq amri shunday bob'blgandan keyin Yusuf nomi tilidan yov'fqoldi. Yusuf nomi garchi suyanchigv'bi edi, ammo bu nom tilidan ketib, dilidan mustahkam joy oldi. Bir kecha Yusufni tushida kov'brdi, uni ov'bz oldiga chaqirmoqchi bob'blidi. Biroq Haq farmoni esiga tushdi, ojizu aftoda bob'blsa ham tilini tiydi. Ammo toqati tugab, dilidan dardli oh chekti. U uyqusida joyidan qov'bzgv'bolganda,

Jabrail kelib, dedi:

- Alloh deydi, Yusuf nomini tilga olmagan bob'blsang ham, lekin dardli oh chekting, sening ohingning sababi kimligini bilaman. Sen haqiqatda tavbani yengdirding, endi foydasi yov'fq.

Aql bu ishda sudu savdo (foйда-zarar) bilan ish kov'bradi, ammo qara, ishq bizni ne kov'bylarga soladi...

Ov'bn Uchinchi Maqola

Boshqa Qushlarning Uzri

Shundan keyin boshqa qushlar ham birin-ketin ov'bz uzrlarini bayon qila boshladilar. Har biri nodonlikdan bir uzr-bahona keltirardi, hech kim (uy)ning tov'bridan gapirmadi, balki dahlizu poygakdan ovoz kelardi. Qushlarning uzrlarini birma-bir aytam, gap chov'bzilib ketadi. Shu uchun ov'bvuvchidan uzr so'v'brab, umumlashtirib aytaman. Qushlarning har birida kov'bpdan-kov'bp uzrlar bor edi, bundaylar Anqo (kov'bzga kov'brinmas qush, yani Simurgv'bh) sari uchishga loyiqmi axir? Kimki Anqoni jonidan istasa, u qov'blini jonidan yuvib, mardlarcha olgv'ba intiladi. Kimdakim oshiyoni (uyasi)da ov'btiz dona (ozugv'bi) bob'blmasa, u bu safarga azm etolmaydi. Bir donachalik hafsalang, himmatu gv'bayrating bob'blmasa, sen Simurgv'bh bilan hamxona bob'blolmaysan, bir xum mayni ichib bob'bhshatgan pahlavon kosadan may ichib tov'byarmidi? Zarraga toqat qilolmagan odam oftob vasliga qanday qilib yetishasan. Pok zotning nazariga tushish uchun kishi nazari avval yerda (tuproqaa)gi yuz minglab soyalarga tushishi lozim. Arzimas qatraga gv'barqov'blsang, daryoda boshdan-oyoqchov'bmilasanmi? Bunda asl javharni tanish kerak, hid bilan qanoat qilib bob'blmaydi. Bu ish har qanday yuvuqsizning qov'blidan kelmaydi.

Barcha qushlar holdan xabardor bob'blgandan keyin, ketma-ket Hudhudga savol bera boshladilar. (Chunonchi): "Ey, bizga rahbar bob'blish ilmini ov'brangan zot, sen ulugv'bvorlik va donolikni xatm qilgansan. Biz bir hovuch zaif va notavonlarmiz, na qanoatimiz, na tanu jonimiz bor. Baland maqom Simurgv'bhga qanday yetamiz, agar bizdan biror kishi yetishsa, uni qanday bilamiz, taniymiz? U yangi (boshqacha) bob'bladimi? Uning biz bilan qiyosu nisbatini ayt, qanday bob'bladi, axir kishi kov'br bob'blsa, sirlarni anglab yetishi mumkinmi? Agar biz bilan U (Simurgv'bh) orasida bir ov'bxshashlik (nisbat) bob'blsaydi, har birimizda U tomon ragv'vbat bob'blardi. U - Sulaymon, biz esa chumolimiz, sen qaragin: U qaerdayu biz qaerdamiz! Chumoliday quduqtubida banddamiz, shu ahyudda biz balanddagi Simurgv'bhga yeta olamizmi? Bu biz zaiflar qov'blidan kelmaydi, Podsho qachon gadolarning yori bob'blgan?

Hudhudning Javobi

Hudhud shunda ularga qarab dedi:

- Ey, umri besamar ov'btganlar, badniyat, kov'bnqli buzuqlarda ishq bob'blarmidi? Ey, gadolar, qachongacha xomxayollar: shubha-gumonlar ichida yurasiz, oshiqlik bilan badniyatlik tuygv'busi bir-biriga tov'fgv'bri kelmaydi. Ishq bilan dunyoga kov'bz ochgan kishi har doim betoqat va joni iztirobda bob'bladi. Shuni bilingki, Simurgv'bh niqob ochib, quyoshday yuz ochgan chogv'vda tuproq yerga yuz ming soya soladi, keyin pok soyaga nazar soladi. U Ov'bzining soyasini olamga bagv'vishlaydi (sochadi): bu soyadan har lahzada qanchadan-qancha qushlar paydo bob'bladi. Olam qushlarining hammasining suvrati, bilsang,

OB ʻN TOB ʻrtinchi Maqola

Qushlarning YOB ʻl Safari Haqida Hudhudga Savollari

Qushlar Hudhudning sob ʻzlarini tinglab, kob ʻhna sirlarni yaxshi anglab yetdilar. Hammalari ob ʻzlarini Simurg ʻb bilan bog ʻb liq deb bildilar. Shu bois U tomon sayr etishga rag ʻb bat bildirdilar. Shu manoda ob ʻzaro yana ittifoq tuzdilar. OB ʻzlarini hamdard va hamovoz deb his etdilar. Hudhuddan boshqa yob ʻlni biladigan bob ʻl magani sababli u bilan xiyla suhbatlashdilar.

Undan:

- Ey tajribali, dono ustoz, bu yob ʻlda nimalar bizni kutadi, qanday qilib bu yob ʻlni bosib ob ʻt amiz? Bunday oliymaqomga kob ʻt arilish tartibi - qoidasini biz ojizlar batamom bilmaymiz, siz kob ʻt rsating, - deya sob ʻt radilar.

Rahbar Hudhud dafatan dedi:

- Kimki oshiq bob ʻl di, u jonining gb ʻt amini yemaydi.

Hudhud Javobi

Xoh zohid bob ʻl gin, xoh badaxloq fosiq bob ʻl gin, ammo oshiq bob ʻl sang, jon tarkini qiluvchi chin oshiq bob ʻl gin. Sening qalbing joning dushmaniga aylansa, albatta jonfidolik bilan yob ʻl oxiriga yetasan. Bu yob ʻl mingjonga arziydi, jonni baxshida qil, shundan keyin kob ʻt zni ochib diydorlashgin. Agar seni iymondan chiq desalar yoki jonni topshir deb xitob qilsalar, sen buni ham, uni ham topshir - iymonni tark et va jonni bag ʻt ishla!

Agar biror kishi:

- Bu kofirlik-ku, desa, sen aytgin:

- Ishq kufri imondan yuqoriroq, afzalroqdir. Ishqning kofirlik va mob ʻt minlik bilan nima ishi bor, oshiqning tanu jon bilan nima ishi bor?

Oshiq dunyo xirmoniga ob ʻt qob ʻt yadi, agar boshi ustidan arra tortsalar, tanasini, ma deb tutadi. Ishq dardini didning qoni biladi, ishq qissasi uzun va mushkuldir, u har kimga nasib bob ʻl maydi.

Ey soqiy, jonni jigari qoni bilan tob ʻl ddir, agar darding bob ʻl masa, bizdan qarz ol! Ishqning dardi bedarmon, kob ʻt z yum, goh jonning pardasini yirt, gohida uni parda qilib tik!

Ishqning bir zarrasi butun olamdan afzal va azizdir, uning bir zarra dardi barcha oshiqlardan qimmatli. Ishq azaldan koinotning mag ʻt ʻzi b ʻt ʻ mohiyati bob ʻt lib kelgan, ammo dardsiz ishq ʻt ʻ komil ishqemas. Qudsiy farishtalarda ham ishq bor, ammo ularda dard yob ʻt q. Dard faqat odam bolasiga yuklatilgan, faqat Odam bunga munosib, faqat Odam unga chiday oladi. Kimningki ishqda qadami mustahkam bob ʻl di, u kufr va islomdan ham voz kechdi. Ishq faqr tomon eshik ochadi senga, faqr esa senga kufr tomon yob ʻl kob ʻt rsatadi. Ishqning kofirlik bilan qarindoshligi bor, aslida kofirlik - darveshlikning mag ʻt ʻ zi-mohiyatidir." Senda bu kufr va iymon qolmasa, dunyoviy tanu diling yemirilib, joning ham qolmaydi. Shundan keyin bu ishda (Yor huzuri, vaslida) shunday darajaga erishasanki, ilohasroriga hamdam ruhga aylanasan, komil eran bob ʻt lasan.

Sen eranlar kabi yob ʻt lga qadam qob ʻt y va qob ʻt r qma. Kufr va iymondan ham kechgil va qob ʻt r qma. Nimaga bolalarday qob ʻt r qasan, bolalikni tashla, balog ʻt bat sari intil, bu ulug ʻt b safarga shermardlar singari shaylan!

Agar yob ʻt lda senga yuz xavfu xatar, uqubat yetkazuvchi gb ʻt ovlar uchrasa ham, qob ʻt r qma. Mardonavor intilsang, murodingga yetasan.

Shayx SanOn Va Tarso Qizi Qissasi

Shayx Sanon ob ʻt z zamonasining piri murshidi edi. Ilmu irfon, karomatu kashfda yagona edi. Uning kamoli haqida sob ʻt z aytish ortiqcha, chunki Makkaning ob ʻt zida ellik yil shayxlik qilgandi, tob ʻt rt yuzta muridi bor ediki, har biri tariqatda bir yorqin siymo edi. Ammo ob ʻt zi ham, muridlari ham riyoziyat va toatdan tob ʻt xtamas edilar, kecha-kunduz Allohni yod etib yashardilar.

Shayxning ilmi va amali barobar bob ʻt lib, yashirin va oshkora ravishda ishora va asror kob ʻt rsatib turardi. Ellik marta haj qilgandi, bundan tashqari umra hajini ham umr bob ʻt yi kanda qilmadi. Biror sunnatni tark etmadi va namozu rob ʻt zani behad kob ʻt p ado etar edi. Barcha peshvolar bu peshvo shayxni ob ʻt zlaridan baland hisoblardilar. Bemorlar va kasalmand odamlar undan shifo topardi. Xullas, shodligu gb ʻt amda xalq bilan birga va madadkor edi u.

Davrining yagonasi bob ʻt lgan bu ulug ʻt b murshid bir kecha tush kob ʻt r di. Tushida kob ʻt rsaki, Rumda sayr etib yurgan emish va bir but-sanamga sajda qilayotgan emish. Kob ʻt ngli bedorlarning bedori, ogohlarning ogohi bob ʻt lgan bu ulug ʻt b shayx kob ʻt r gan tushidan gb ʻt amgin bob ʻt l di:

- Ey attang, imon eltay deb shuncha jon chektim, nahotki toatlarim Allohvandi karimga maqul bob ʻt l madi? Doyunlar oshib, manzilga yetaman degan odam oxirgi dovonda butun ishlari abas ekanini sezganday, nahotki men ham parvardigor marhamatidan noumid bob ʻt lib qolsam?

Oqibat, Shayx Sanon muridlarini yig ʻt b ib, Rumga borishni niyat qilganini aytdi. Bu tushningtabirini bilmoqchiman, dedi u.

Tob ʻt rt yuz muridi ham shayxga ergashib, Rum safarida unga yob ʻt l dosh bob ʻt l dilar. Kabadan Rum mamlakatigacha uzoq yob ʻt l bosishga tob ʻt gb ʻt ri keldi.

Billo nihoya, shayx bilan muridlari bir necha oy yob ʻt l yurib, oxiri Rum mamlakatiga yetib keldilar. Ular bir shaharning kob ʻt chalaridan ob ʻt tayotganda, baland ayvonli hashamatli bir binoga kob ʻt z lari tushib, unga yaqinlashdilar. Baland ayvonda bir gob ʻt zal nasroniy qiz ob ʻt tirardi. Ruhoniy qiyofali (monax qizi) bu nasroniy qiz husnu jamolda tengsiz, nafosat olamining quyoshiday porlab turardi. Uningjamoliga qara-ganning kob ʻt zi qamashar, aqlu hushi shoshar edi. Halqa-halqa zulfi oshiqlar domi, fatton kob ʻt z lari, kamon qoshlaridan yuraklarga sinon ob ʻt qini otar, qip-qizil yoqutday lablari chob ʻt gb ʻt b bob ʻt lib dilni ob ʻt rtar, og ʻt ʻ zi obi hayotday jonbaxsh edi. Sochlarining har tolasi ming musulmonni kufrga yob ʻt llab, beliga zunnor bog ʻt b lashga majbur etardi. Olovday lovullab turgan yuzining yarmini bir dasta sochlari berkitib turar, gob ʻt yo quyosh bulut pardasi ortidan boqqanday edi. Qizning bugun vujudi dilkash va malohatli, dilbar va halovatbaxsh edi. Nafosat haykaliday muhtasham ayvonda ob ʻt tirar, sochiga taqilgan bir dona gavhar kunday porlar, yuziga tortilgan qora harir tob ʻt r goh-gohida shamoldan lipillab, ochilganday bob ʻt lardi.

Qizga yaqinlashganda, Shayx Sanon otini tob ʻt xtatib, unga tikildi. Ne ajabki, shu payt tarso qizi yuzidan harir qora parda kob ʻt tarildi - bulut ortidan quyosh charaqlab chiqqanday olam munavvar bob ʻt l di. Shayx Sanon bu gob ʻt zal chehrani kob ʻt r di-yu, ob ʻt zini yob ʻt qotdi, holsizlanib, azoyi badani bob ʻt shashdi. Avva-lida sir boy bermaslikka harakat qilib kob ʻt r di, ammoyshq otashi nishona urib, atrofidagilarga sirini oshkor etdi. Bu qiz ob ʻt sha Makkada shayx tushiga kirgan sanam edi.

Shayxning vujudi titrar, ichga olov tushganday betoqat bob ʻt lar edi. Uning ixtiyori inoni qob ʻt l dan ketgan, dili dilbar ixtiyoriga

ov'btgan edi. Shayx ellik yillik toat-ibodati, obrovt-etibori, imon-etiqodini tarso qizi ishqiga almashdi-qov'bydi, tarsozoda uning imonini sotib olgan, imonu din ov'bniga rasvolik va badnomlik inom etgan edi. Shayx Sanon hammasiga kov'bnika boshladi. Kov'bnigidan umidini uzdi, chunki kov'bnigil endi unga itoat etmas edi. Jonini ham jononasi uchun qurbon qilishga tayyor turardi. Shayxning sov'bzhi ham, sozi ham ishq bov'blib qoldi. Ov'bzga gap qulogv'biga kirmas, ov'bzga narsalar mutlaqo etiborini tortmas edi. Tarso qizi uning muhibi, qiblasiga aylandi.*

Shayxning muridlari bu holni kov'brib, qattiq qaygv'burdilar, nima qilishlarini bilmay hayron qoldilar. Sarsonu rargardon bov'blib, goh shahar kezar, goh shayx oldida yigv'bilib, uni bu yov'bdan qaytarishga urinardilar. Ammo shayx Sanonga gap ham, nasihat ham kor qilmas, olamni unutgan edi u. Qalbi tarso qizi farmonida bov'blgach, boshqaning gapi qulogv'biga kirarmidi? Oshufta oshiqning podshosi ham amru farmon beruvchisi ham mashuqadir. Bu dardning bedavoligini ishq dardiga chalinganlar biladi, bedardlar buni qaerdan bilsin? Shayx uchun kecha va kunduz barobar edi. Kunduz kechaday qorongv'bi, tun esa firoq zulmatiday uzun va vahimali edi.

Shayxning ishqiqi tugv'byon urib, ov'bzini ham, olamni ham unuta boshladi, boshiga tuproq sochib, ov'bz holiga ov'bzhi motam tutdi. Kov'bziga uyqu kelmas, goh nola chekar, gohida ov'brtanib yonardi. Qopqora tunlarning zulmati - firoq zulmati poyonsizday edi.

- Ey Alloh, - deb nola qilardi Shayx San-on, - nahotki, bu tunlarning oxiri kov'brinmasa, nahot mening quyoshim porlab chiqmasa? Yo falak mashali ov'bchdimi abad, sov'bndimi tiriklik olovi? Behad kov'br tunlarni riyozatda ov'btkazgan edim, ammo bunday zulmat tunlarni kov'brmagan edim. Shamday yonib ado bov'byapman, jigarim yonib, ichimdagi olov alanga urmoqqa! Nafasimdan ov'bt chiqadi, ey parvardigor! Ishq meni ov'bz qonimga tashna qildi-qu, yov'byq-yov'byq, bosh-oyogv'bimni qonga beladi. Bir kechada yuz kechaning azobini tortayotirman, bilmadim, kunduzim qanday ov'btar ekan? Tun odamzod uchun shuncha mashaqqatlimi, shuncha azob ekanmi, endi bildim buni. Kecha-kunduz isitma ichidamanki, qachon kunduz boshlanib, qachon kech kirishini anglamasman. Magar vujudim tarhini tuzganda parvardigor shu bir kecha uchun asrab qov'byganmidi meni? Dunyoda gv'bam shuncha kov'brpmi, ishq shunday beintih qudratmi? Bu qiyomatning alomatimi yo ohimdan gardun shami xiralashdimi yo dilbarimdan uyalib, quyosh parda ichiga kirib ketdimi?

Kuydimu yondim bu tun azobidan, ilojin topolmadim ishq dardining, endi toqatim ham qolmadi bu gv'bvavgv'bolarga. Togv'bday sabotim-sabrim qani, hashamatu matonatim qayon ketdi, ov'btkir zehnim, zakovatimdan ayriddim: qilni qirq yorib, ne-ne mushkil masalalarga javob topgan aqlim xiralashdi. Biroq oshiq uchun aql nima kerak, ishqqa aqlning kuchi yetarmidi? Yorni izlab eshigiga boray desam, oyogv'bim qimirlamaydi. Ovoz chiqarib, mahbubamni chaqiray desam, tilim sov'bzga kelmas, qon oqaverib kov'bzlarim kov'brmaydigan bov'bdilar.

Aql ketdi, sabr ketdi, ketdi jon, Bu ne savdo, ne azobu ne figv'bon?!

Shayx Sanonning muridlari yigv'blashib, uning qov'bnigini kov'btarmoqchi bov'bdilar. Yaqin mahramlaridan biri dedi:

- Ey shayxi kibor, ov'brningdan tur, vasvasani ov'bzgingdan uloqtir, tahorat olib, namoz qil, shaytoni lainni quvgin nari.

Shayx dedi:

- Ey bexabar, bu kecha jigar qoni-la yuz dafa tahorat qildim, yuz rakaat namoz qildim Allohga, mahbubim visoliga etkizgin deb.

Boshqasi dedi:

- Tasbehing qani, tasbehsiz shayx shayx bov'bladimi? Tasbehni qov'blga olib zikrga tush.

Shayx dedi:

- Belimga zunnor bogv'blash qulay bov'blsin uchun qov'blarimni tasbehdan bov'bshatib oldim.

Boshqasi dedi:

- Ey mov'byasafid, agar gunohu xato sodir bov'blgan bov'blsa, tavba qil, parvardigor rahm qiluvchidir.

Shayx dedi:

- Allaqachon tavba qilganman, ammo shayxlik oru nomusidan, qilu qolidan tavba qilganman.

Boshqasi dedi:

- Pushaymon emasmisan, shayx? Axir musulmonlikdan emas bu ishing.

Shayx dedi:

- Ha, nega shu paytgacha oshiq bov'blmadim, deb pushaymonman.

Boshqasi dedi:

- Seni dev yov'bdan uribdi, badbaxtlik ov'bqi bilan qalbingni pora qilibdi.

Shayx dedi:

- Tov'bgv'bri aytding, ishq devi bizning kov'braga olov qov'byadi, aytgin, yana ham gurkiratsin olovini. Oh, qanday chiroyli olov qalar u!

Boshqasi dedi:

- Xabar topgan oshnolar, birodarlarimiz nima deydi, bundan ogoh bov'blganlar shayxi kabir gumroh bov'blibdi, demaydilarmi?

Shayx dedi:

- Men nomu nang, yani obrovt-izzat talashishdan qutuldim, riyo shishasini toshga urib chil-chil qilib sindirdim.

Boshqasi dedi:

- Kel, dov'bstlaringga qov'bshilgin, bu kecha Kabaga qarab yov'bl olaylik.

Shayx dedi:

- Agar Kaba bov'blmasa, dayr (nasroniylar ibodatxonasi) bor-ku. Qaragin, men hushyoru kabam dayrda mastdir, yani mashuqam nasroniylar ibodatxonasida yashar husni bilan magv'brur.

Boshqasi dedi:

- Qadimiy yoru dov'bstlaring sendan xafa, kov'bngillari yarim bov'blib, sarson-sargardon yuribdilar, axir.

Shayx dedi:

- Tarso qizi qanday gov'bzal! Kov'bnigim boshqa aloiqlar, ranjlardan begona. Mening dov'bstim dayrda, parda ortida.

Boshqasi dedi:

- Tur, yov'blga tush. Makkaga borib uzrxohlik qil, tavba keltir.

Shayx dedi:

- Boshimni ul nigorning ostonasiga qov'byib, uzr sov'brayman. Boshqa narsa kerak emas, meni yov'bdan urma, tanho qov'by!

Boshqasi dedi:

- Ey shayx, bu yov'bl - dov'bzax yov'bli. Ogoh bov'blmagan odam dov'bzaxiydir.

Shayx dedi:

- Mayli, menga doʻstlik hamroh boʻlsin, illo bir emas, etti doʻstlik mening ohimdan kuyar.

Boshqasi dedi:

- Jannatdan noumid boʻlma, ey shayx. Jannatdan umidvor boʻlsang, bu yomon ishni qilma.

Shayx dedi:

- Jannat mening yorimning yuzidir. Agar jannat kerak boʻlsa, uning koʻzi-koʻchasiga boraman.

Boshqasi dedi:

- Ey shayx, Allohdan uyalgin, haqtaolodan insofu adolat, hayo va imon tila.

Shayx dedi:

- Bu oʻtini mening vujudimga haqning oʻzi soldi, men buni oʻz ixtiyorim bilan oʻzimdan ketkizolmayman

Boshqasi dedi:

- Oʻzingga kelib, hushingni yigʻib, xotirjam boʻl, yangidan imon keltirib, musulmon boʻlgin.

Shayx dedi:

- Mendek hayronu zordan kufrdan boshqasini soʻzrama, kofir boʻlgan odamdan imon talab qilasanmi?

Shayx Sanonga soʻz tasir qilmadi. Muridlarning qalbi qonga toʻldi. Ular oldinda yana qanday hodisalar yuz beri-shini bilmadan hayron edilar. Gʻayb pardasi ortida ne hikmatlar bor, qismat kimning boshiga nima soladi - nomalum edi.

Tun yorishib, yorugʻlik sultoni - quyosh lashkarini tortib chiqib keldi. Shunda xilvatda oʻltirgan Shayx Sanon tarso qizi uy tomon yoʻl oddi. Qizning uyiga kirmoqchi boʻlgandi, ammo xizmatkorlar uni quvib haydadilar, orqasidan itlarni qoʻyib yubordilar. Shayx noiloj tashqariga chiqib turdi, tashqarida nigori uyining tuproq yoʻlida oʻtirib oldi. Yorim chiqarmikan deb ikki koʻzi toʻrt edi. Mashuqasi dargoxi yoʻlida tuproqni koʻziga surtar, kecha-kunduz uy yonidan ketmas, dashnom-tanalarga, malomatlariga chidab, sabru irqat bilan qizning tashqari chiqishini kutardi. Oqibatul amr, sillasi qurib, kasal boʻlib qoldi. Nola-figʻon oʻtgan-ketganlarning bagʻini ezar, odamlar atrofiga toʻplanib, qiziqish bilan tamosho qilardilar, achinaridilar. Bu yuqani eshitgan qiz bir kun tashqariga chiqdi va shayxni koʻrib, undan soʻzardi:

- Agar sen chindanam oshiq boʻlsang, bu yoʻlga mardonlardek kirishgan boʻlsang, quyidagi toʻrt ishni bajarishing kerak: birinchidan, butga sajda qilasan, ikkinchidan, Quronni oʻtga solib yondirasan, uchinchidan, sharob ichasan, toʻrtinchidan, imondan qaytasan.

Shayx dedi:

- Mayli sharob ichaman, qolgan uchtasi bilan hech bir ishim yoʻq. Jamoling haqi may ichishga roziman, husningni mayga qoʻshib icharman, ammo qolgan uch shartni bajara olmayman.

Qiz dedi:

- Mayli, turgin, may beray, ich, qoningni qizitib, hushingni zoyil etsin, keyin koʻramiz.

Shayxni dayri mugʻon - ibodatxonaga olib kirdilar. Murillarning figʻoni osmonu falakka koʻtarildi. Shayxni bir majlisga olib bordilar. Qiz unda tengsiz husnini namoyish qilib, mezbon kabi mehribonliklar koʻrsatardi. Shayx bu husnu jamolni mushohada etib, aqlu hushidan bir zarra qolmadi, oh chekib, bir goʻshada oʻtirdi. Shayx oʻzini qizning yonida koʻrdi: uning lal lablari, xushboʻy zulfi bilan oʻrtoqlashdi, qizning kulgilarini koʻrdi, qiz qoʻli-dan boda olib ichdi, mahbubasi sochlarini ushlab siladi. Din ilmida yuz xil kitobni toʻrt mazhabda tushirgan edi. Quronni yoddan bilardi. Ammo hammasi birdan yodidan koʻtarildi, boda kelib barini barbod berdi. May uning zamiridagi lavhni yuvib, xotiradagi yozuvlarni oʻchirib tashladi. Ul sanam qoʻlidan boda ichib, shayxning butun ixtiyori qoʻldan ketdi. May tasirida sarxush boʻlib, qoʻl qizning boʻyniga solmoqchi boʻldi. Qiz dedi:

- Ey shayx, sen mano odami emas ekansan, ishqda mudtsao ahli - davogar kishi mard emas. Muddao ahlining haqiqiy ishq bilan ishlari yoʻq, oshiqlikni kufr ustuvor saqlaydi. Agar ishqda qadaming mahkam boʻlsa, bu halqa zulfimning mazhabiga kirmokchi boʻlsang, mening fikru odatimga iqtido qil, oʻshanda men bilan oʻtirib, qoʻlingni boʻynimga solasan. Agar iqtido qilmas ekansan, mana tayogʻing va mana rido (toʻning), ol-da, jobʻna!

Shayx Sanon endi oshiq boʻlib qolgan, ishq domiga giriftor odam edi. Oshiq shayx mast boʻlib, dilini qoʻldan berib, oʻzi ham butkul behush va bexud ahvolda edi. May eski va oʻtkir edi, shayxning miyasiga tez tasir etdi, may eski, ishq - yosh, oshiq esa qari edi. Ammo dilbar oshiqning oldida hozir edi, shunday boʻlgach, sabr qilib boʻladimi?

Shayx dedi:

- Ey oy yuzligim, toqatim qolmadi, men bedildan yana nima istaysan, ayt. Hushyorligimda butparast boʻlmagan boʻlsam ham, biroqmastlikta butga sigʻinib, Quronni ham yondirishga tayyorman.

Qiz dedi:

- Mana, endi mening odamim boʻlding, mening mazhabim, tabimga boʻyin egding. Shu paytgacha sen ishqda xom eding, endi pishding, vassalom! Bu xabar barcha tarsolar orasiga tarqaldi, shunday ulugʻ shayx tarsolar mazhabiga kiribdi deb shodlandilar.

Shayx Sanonni mast holda ibodatxonaga olib keldilar va beliga zunnor bogʻladilar. Shayx oʻz dinidan koʻnglini uzdi.

Kabani ham, shayxlikni ham butkul esdan chiqardi.

Shayx tarso qizga qarab dedi:

- Ey dilbar qiz, nima degan boʻlsang, qildim, barcha shartlaringni bajardim, xobʻsh, bizning oramizda monelik qiladigan yana nima qoldi? Ishq tufayli may ichdim, butga sajda qildim. Ishq yoʻlida koʻrgan azoblarimni hech kim koʻrmasin. Ellik yil shayxlik qildim, koʻnglimda roz daryosi mavj urardi. Ammo ilmdagi puxtalik ishqda abjadxon - alifbo sabogʻiday gap ekan. Gʻaybning sirshunosi ishq yoʻlida sargardonu ovora ekan.

Qiz yana dedi:

- Ey asiri ishq boʻlgan pir, sen juda faqir - qashshoqsan, ammo mening qalinim katta - kuching yetarmikin? Men koʻp miqtsorda oltin va kumush talab qilaman, oltining boʻlmasa, ishingning natijasi boʻlmaydi. Shuning uchun mendan umidingni uz, quyosh kabi yolgʻizlik yoʻlini tanla, mardlar kabi sabr qilib, tanholikka chidagin.

Shayx dedi:

- Ey sarv qaddu siymbarim, aytganlaring toʻgʻri, lekin meni sendan oʻzga odamim yoʻq bu shaharda. Bu soʻzlaringni

Mustafo unga dedi:

- Ey, himmati baland ummatim, bor, shayxingni banddan ozod etdim. Shayx bilan haq orasida shu paytgacha gardu gʻuborlar bor edi, qora dogʻ b k o v b r i n a r d i. Men bu gʻuborni uning y o v b l i d a n k o v b t a r d i m, uni zulmat ichra doimiy qolib ketishga q o v b y m a d i m. Shafolat yuzidan bir shabnam ato etdimki, shayxning hayotiga ham bu fayzu safo kiritadi. Sen shunga ishonki, olam-olam gunoh b o v b l s a ham, bir tavba tufayli kechiriladi.

Paygʻambar sallallohu alayhi vassalam bu s o v b z l a m i d e d i y u, zakovatli murid nazaridan gʻuboyib b o v b l d i. Murid bu tushning manosidan shunchalik xursand b o v b l d i k i, o v b z i d a n k e t i b q o d d i. O v b z i g a k e l i b, shunday bir nara torttiki, g o v b y o o s m o n d a g u l d i r a k g u m b i r l a g a n d a y b o v b l d i. Barcha hamrohlarini bundan xabardor etdi, ularga yaxshilik xushxabarini yetkazib, jadal y o v b l g a k i r d i. Hammalari shodu xurramlikdan k o v b z l a r i d a y o s h, o t l i q va piyoda dashtu biyobonlarni bosib, shayx manziliga yetdilar.

Shayxni k o v b r d i l a r k i m, avvalgiday ch o v b c h q a b o q a r l i k q i l a r d i, ammo beqarorlikdan qurib, q o q s u y a k b o v b l i b q o l g a n e d i, g o v b y o b i r d a s t a o l o v d a y y o n a r d i. Shayx o v b z i n i n g s o d i q m u r i d i n i k o v b r d i, ahvoli o v b z g a r d i. Qalbida bir ilohiy uchqun lip etib yondi, Haq bilan rozlasha boshladi. Noqus -q o v b n g b h i r o q n i ham, zunnorni ham tashladi. Shayx Sanon yorlari - muridlarini uzoqdan k o v b r i b, g o v b y o o v b z i n i n u r i c h r a s e z d i. Xijolat chekib, t o v b n i n i p o r a - p o r a q i l d i, afsus-nadomat chekdi. Gohi oh-nola etar, gohida hasratidan tanidagi qoni muzlab qolganday b o v b l a r d i.

Quron hikmatlari, ilohiy asror va hadislar sunnati xotirasidan butunlay k o v b t a r i l g a n e d i, lekin birdan hamm&si yana yodiga tushdi, johillik va bechorshshkdan qutuldi. Xijolat va uyatdan gul kabi dil qoniga belangan edi. D o v b t s l a r i u n i b u a h v o l d a k o v b r i b, oldiga yugurib bordilar, Tanfi Taologa ming-ming shukr qildilar. Shayxga dedilar:

- Ey, sirlarni pardasiz k o v b r u v c h i z o t, quyoshingni t o v b s i b g u r g a n b u l u t t a r q a l d i. Kufr ketdi, imon qaytib keldi. Running butparasti hakparast b o v b l d i y a n g i d a n. Mustajobu shafolat daryosi mavjlandi, sening uchun Rasulullohning o v b z i o r a g a k i r i b, shafe b o v b l d i. Buning shukronasini olam oxirigacha qilsang ham ado b o v b l m a s, tur. shukrona qil, motamning ni.ma keragi bor? Tozalaguvchi olov qalbingga kirdi, endi keraksiz narsalarning hammasini o v b t g a t a s h l a b k u y d i r!

Qissani shu yerda tugataman, chunki yana ulugʻ b y o v b l a z i m a t i b o s h l a n d i, Shayx Sanon tahorat olib poklandi, namoz qildi va hirqasini egniga kiydi. S o v b n g r a M a k k a g a q a r a b s a f a r g a o t l a n d i, ulugʻ b h a s h a m a t l i k a r v o n K a b a s a r i b o r a r d i.

Tarso Qizining Tush K o v b r i s h i V a S h a y x O r q a s i d a n B o r i s h i

Shayx Sanon Rumni tark etib, Makkaga qaytgandan keyin tarso qizi tush k o v b r d i. Tushida oftob q o v b y n i g a k i r g a n e m i s h. Shunda oftob tilga kirib, shayxning orqasidan y o v b l g a t u s h, d e d i. Shayx majoz tariqasida sening y o v b l i n g g a k i r g a n e d i, sen esa uning ketidan borsang, haq y o v b l i g a k i r a s a n.

Sen uni y o v b l d a n u r g a n e d i n g, endi uning y o v b l i g a k i r, shayx qaytib haq y o v b l i n i t o p d i, sen ham hamrohi b o v b l g i n.

Tarso qizi uyqudan uygongach, qalbida bir nur shulalana-yotganini his etdi, g o v b y o o f t o b i c h i d a n p o r l a b t u r a r d i. K o v b n g l i d a a j i b b i r d a r d p a y d o b o v b l d i va qarorini oldi. Endi qizning vujudini ishq otashi qamrab oldi. K o v b n g l i d a g i o t a s h s h u n d a y o v b r t a r e d i k i, hech narsaga q o v b l i b o r m a s, hech narsa bilan ovunmas edi. Qizning boshiga ish tushgan edi, bu - muhabbat edi. Bu dardni birovga aytib b o v b l m a s, rozdonu hamdami ham y o v b q e d i. Ilgarigi holidan asar qolmadi, o v b z i n i b i r a j o y i b o l a m i c h r a k o v b r d i: b i r a s r o r z a v q i d a n s a r m a s t u s a r x u s h b o v b l i b, b u n i t a b i i y h o l a t t u s h u n c h a l a r i b i l a n a n g l a t i b b o v b l m a s d i. O h u r i b, k i y i m l a r i n i y i r t i b, t a s h q a r i g a o t i l d i, s o c h l a r i n i y o z i b, d e v o n a l a r d e k l a h z a - l a h z a b e x u d b o v b l a r d i. Qiz toqat qilolmay, shayx va muridlari orqasidan y o v b l g a t u s h d i. Qizning ahvoliga odamlarning rahmi kelar, chunki u ojiz, beqaror edi. Qiz zorlanib derdi:

- Ey, barcha mushkullarni oson etuvchi parvardigor! Bir ayol boshim bilan qaerga boraman. Balolar girdobiga giriftor b o v b l d i m. Agar shayxni qiynagan b o v b l s a m, meni qahring dengiziga tashlama, uzr s o v b r a y m a n, rahmli Alloh. Xato qildim, ammo tavba keltirib, gunohimni b o v b y n i m g a o l d i m, menday miskin bechorani qiynama. Dilni q o v b l d a n b e r d i m, bedil jonimni azobga q o v b y m a. Agar mabodo o v b l s a m, birov madadkor b o v b l m a s, x o r u z o r l i k d a n o v b z g a m a r t a b a m y o v b q m e n i n g.

Tarso qizi voqeasini Shayx Sanonga yetkazdilar, tarso qizi tarsolikdan chiqibdi, bizningdinga kirib, musulmon b o v b l i b d i, endi u s e n g a o s h i q i b e q a r o r d e b a y t d i l a r. Shayx buni eshitib, qizning oldiga bordi va u bilan suhbatlashdi.

Muridlar unga tana qilib:

- Yana but oldiga bordingmi, tavbang qayoqda qoddi, azoblaringni unutingmi? - dedilar.

Shayx Sanon qizning ahvolini ularga tushuntirdi, tarso qizi haq y o v b l i g a k i r g a n l i g i n i b i l d i r d i. Muridlar buni eshitib, hayron b o v b l d i l a r va qizga rahmlari keldi. Bu safar shayx muridlari, suhbatdoshlarini olib qizning oldiga bordi, ular o v b z k o v b z l a r i b i l a n k o v b r i b, q a n o a t h o s i l q i l s i n l a r d e b s h u n d a y q i l d i. Ular qizni bir ahvolda k o v b r d i l a r, uning yaqosi chok, boshi ochiq edi, bir jonsiz jasadday tuproqqa belanib yotardi. Qiz o v b z d a r d i n i n g s a b a b c h i s i s h a y x n i k o v b r g a c h, y u r a k d a n o h i o t a s h n o k c h i q a r d i. Shayxga nazar tashlar, k o v b z l a r i e s a t i n m a y y o s h t o v b k a r d i. Shayxga qarab dedi:

- Sening ishqing tugʻ b y o n i d a n j o n i m q u y m o q q a, bundan buyon bu dardni yashirolmayman. Bu dardning boisi nima, parda orqasidagi sirni menga tushuntir, pardani k o v b t a r i b o g o h e t, meni islom y o v b l i g a b o s h l a e n d i!

Shayx Sanon unga shahodat kalimasini o v b r g a t d i, qiz imon keltirib musulmon b o v b l d i. Bu voqeadan barcha ashobu yorlar orasida gʻubavgb o k o v b t a r i l d i. Oxir-oqibat, ul sanam haq y o v b l i n i t o p i b, imon zavqidan xushnud va munavvar b o v b l d i.

Qiz dedi:

- Ey shayx, toqatim toq b o v b l d i, firoq toqatiga chidolmasman. Bir uyum tuproq b o v b l m i s h b u o l a m i f o n i y d a n k e t a r m a n t e z d a, e y o l a m s h a y x i, a l v i d o u a l v i d o!

Ul oy shu gapni aytdiyu jonni jonofaringa topshirdi, yarimta b o v b l g a n j o n i n i j o n o n g a f i d o e t d i. Bu majoz dengizida bir qatra edi u. Haqiqat daryosi tomon ketdi yana. Hammamiz ham shul sanam kabi olamdan safar etamiz bir-bir. Ishq y o v b l i s h u n d a y y o v b l d i r, b u n i i s h q d a n, d a r d d a n o g o h k i s h i l a r a n g l a g a y. Nafs bu asrorni eshitmaydi va anglamay-di, benasiblar bu q o v b y g a k i r o l m a y d i. Buni jonu dil qulogʻ b i b i l a n e s h i t i b o l m o q k e r a k, botin olami bu sirni biladi, tana-vujud buni qaerdan anglasin! Qizning o v b l i m i S h a y x g a q a t g i q t a s i r e t d i, j o n i a c h i d i, y o r i n i n g y u z i b e r k i l g a c h, k o v b z i n i o l a m d a n o l i b q o c h d i. Gʻubamzada va motamzada shayx o v b z d o v b t s l a r i g a d e d i:

- Ey, d o v b t s l a r i m, biz o s h i q l a r n i n g h o l i n i k o v b r i n g, ahvolimizga nazar tashlang. Qushim ovimga ilingan edi, uni qanotim ostiga olgan edim, ammo u uchib ketdi, biling, endi men ham bu dunyoda qolmoqchi emasman. Bu jahondan jannat sari safarga chiqaman, jononim izidan ketmoqchiman.

Agar qiz tongda vafot etgan b o v b l s a, Shayx Sanon tush paytida jon berdi. Oshiqu mashuqlar tobutini izma-iz k o v b t a r d i l a r.

Shayxning qabrini qizning qabri yonidan qazidilar, ikkalasini yonma-yon tuproqqa q o v b y d i l a r, o s h i q va mashuqning piri xutba

ov ʻqidi, jon ila jonon birlashdi-lar, oshiq va mashuq birga edilar. Gov ʻyo ular birga tirik edilar, vasl nashidasini, birlashish lazzatini tatib kov ʻardilar. Gov ʻyo vasldan behush bir-birlarini ogv ʻushga olib yotardilar ular. Ikki qabr ustida ikki tik qomat sarv daraxti ov ʻsdi. Parvardigori bokaram ov ʻz lutfi bilan ul yerda zilol suvli chashma ato etdi. Bul chashma suvidan necha farsax yerlar obod bov ʻlib, yam-yashil kov ʻkarib turardi. Ahli dillar kelib, qablarni ziyorat qilar, oshiq-mashuqlar ruhiga fotiha ov ʻqirdilar. Gov ʻyo bu yerda tov ʻrt fasl ham bahor edi, aylanasi bogv ʻ-rogv ʻlar, chamanzorlar bilan ov ʻralgan edi. Har doim daraxtlarning mevasi pishib turar, yer yuzida jannat paydo bov ʻlganday edi. Kaba yonida edi, ul manzil, xosu avomning ziyoratgohiga aylandi.

Attoning qissasi bir mohchehra qiz uchun emas. Alloh sirridan bandasi ogoh emas.

Bir pokdin inson huzurida muhabbat haqida sov ʻz borar edi. Ov ʻtirganlardan biri dedi:

- Men oltin oshigv ʻiman, pulni, boylikni sevaman. Oltin ishki vujudimda jon kabidir. Agar kov ʻlimda zar gulday ochilib, charaqlab turmasa, men ham gul kabi kulib turolmayman. Dunyo ishqni meni gv ʻamlardan ozod qildi, odamlar orasida obrov ʻli-etiborli bov ʻldim. Zarparastman, zardir-oltindir mening sigv ʻtinganim, Allohim. Shunda pokdin, Allohparast odam unga qarab dedi:

- Ey, aslga emas, suratga oshufta bov ʻlgan, surat bandiga tushgan odam, kov ʻnglingdan safo saharining nuri yiroq, sen chumoliga ov ʻxshaysan, kavaklardan boshqa narsani bilmaysan. Kecha-kunduz deyunaday chopasan, suratga giriftorsan. Manoni izla, suratga ov ʻralmagin, asl moxiyat manodir, surat arzimas dir, hechdir. Oltin kov ʻrinishda bov ʻyalgan toshdir, sen yosh bola kabi rang-bov ʻyoqlarning oshuftasidan. Sening oltinlaring biror ishga yaramaydi. Qiyomat quni bu oltinlar hech kimga yordam berolmaydi. Sen ov ʻyinchoqlardan lazzat topasan, nurning nuridan shodsan. Sen aslga intilmaysan, nurning manbaini istamaysan. Joni pokdingni oltin bandidan xalos et, ey jon, axir, mohiyat - mutlakiyat oshigv ʻti bov ʻlmogv ʻti kerak.

Oshiq Darvesh Hikoyati

Bir darvesh bir shahzodaga oshiq bov ʻldi. Kecha-kunduz shahzoda yodida ohu nola chekar, ammo shahzodani hech kov ʻrmagan edi. Odamlar darveshga tanbeh berib, nasihat qilardilar:

- Sen qaerdayu podsho qaerda, agar bu ishing podshoning qulogv ʻbiga yetsa, seni qattiq jazolaydi, ov ʻz xuningga ov ʻzing zomin bov ʻlasan, - der edilar. Ammo darvesh bu gaplarga etibor qilmas, shahzodani ov ʻz qiblasi, kabasi deb bilan, uning husnu jamolini maqtar, beqarorligini, oshiqligini izhor etar edi.

Podsho bu gapni eshitib, ranjidi va darveshni ushlab, qatl etishga hukm etdi. Darvesh bu gapni eshitib, xafa bov ʻlish ov ʻrniga shod bov ʻldi, nara tortib, boshini toshlarga ura boshladi, aql-hushini yov ʻqotdi. Shu holda uni qatlgohga olib bordilar. Darvesh qatlni uyushtiruvchi hokimdan bir muddat muxlat sov ʻbradi, bir rakaat namoz ov ʻqib olayin, dedi. Hokim ijizat berdi.

Darvesh kov ʻzidan issiq otashli yoshlarini tov ʻkib. yuzini tuproqqa qov ʻyib dedi:

- Ey Allohi hoziru nozir, ey parvardigori qodiru qahhor, shohimning umrini uzun, davlatini fuzun et, uning hech bir gunohi yov ʻq. Ammo jonim tanimdan chiqishdan oldin menga shahzodani jamolini bir bor kov ʻrsat, buni menga nasib et. Hech bov ʻlmasa, axir bir bor uning yuzini kov ʻbrayin, keyin ov ʻlsam mayliga, mayliga uning oldida jon berayin, jonimni unga topshirib, Ismoil singari qurbon bov ʻlayin. Bir emas, ming jonim bov ʻlganda ham unga bagv ʻishlagan bov ʻlardim. Ey parvadigor, minglab odamlarning hojatini chiqarasan, mening ham hojatimni chiqar...

Parvardigor ul darveshning nolasini eshitdi va podshoh kov ʻngliga rahm soldi. Hokim shoh oldiga odam yubordi va darveshning ov ʻlim oldidan aytgan iltimosini bildirdi. Faqir darveshning holati va sov ʻzi shohga tasir qildi, shohning qalbida ham dard paydo bov ʻldi. Shohov ʻgv ʻlini chaqirib, dedi:

- Darveshdan yuz ov ʻgirma, uni ov ʻzingga yaqinlashtir, hozir esa vazir bilan birga ov ʻsha bechora oshiq oldiga boringlar va uning kov ʻnglini kov ʻtaringlar.

Shahzoda otasining sov ʻziga kirib, darvesh oldiga yov ʻl oldi. Gov ʻyo gavhar sadaf tomon, daryo esa qatra tomon yov ʻl olganday bov ʻldi. Yov ʻq, quyosh tuproq oldiga kelganday bov ʻldi. Shahzoda dor ostiga, darvesh oldiga yetib kelganda, butun yigv ʻbilgan xaloyiq hayratdan qichqirib yubordilar. Qiyomat qov ʻpganday bov ʻldi. Shahzoda gadoni tuproqqa belangan holda kov ʻrdi. Darvesh gov ʻyo mahv bov ʻlgan, yov ʻqolgan edi. Uning jismi qariybki kov ʻrinmas, xalq nazaridan yashiringanday edi. Shahzoda bechora darveshni bu holda kov ʻrib, kov ʻzlariga yosh oldi, rahmi keldi.

Voqean, kimki ishkd sodiq va sobit bov ʻlsa, mashuq huzuriga keladi, oshiqu mashuq bir-biridan ajralmasdir, ishq bor joyda husn, husn bor joyda ishq mavjud. Darvesh shahzodaning ovozi eshitgan bov ʻlsa-da, lekin yuzini kov ʻrmagan edi. Shahzoda otdan tushib, gadoning yuzini tuproqdan kov ʻtardi va tizzasiga qov ʻydi. Gado shohining yuzini yaqindan kov ʻrdi. Gado bir olov, shahzoda esa bir daryoi rahmat edi. Olov nur daryosiga yetgan edi. Gado shahzodaga qarab dedi:

- Ey, shahriyor, muncha zor etding!

Sov ʻngra bu baxtu saodatni yetkazgan Allohga shukr etdi va bir nara tortib, jonini jabborga topshirdi. Gov ʻyo u olamda yov ʻq edi. Bir sham lip etib ov ʻchganday bov ʻldi. Dilbarining visoli malum bov ʻlgach, mutlaqfoni bov ʻlib, yov ʻqoldi-ketdi. Buni soliklar bilurlar, ishq ne kuylarga solishi, ne-ne mov ʻb ʻjizalar kov ʻrsatishi ularga malumdur.

Mardlarning bari yov ʻlda fano bov ʻldilar, Haqqa foni bov ʻlib, Haqdan ogoh bov ʻldilar. Ey vujuding yov ʻqlikka yov ʻgv ʻrilgan, sening lazzating alam bilan omuxtadir, bir muddat ostin-ustun bov ʻlmaguncha, oromu xotirjamlikni kov ʻrmaysan. Ishq - kimyo, seni poklovchi xumdon. Muncha fikrga gv ʻharqsan. Aql - qov ʻrquv keltiradi, aql mardlikni bov ʻgv ʻhadi, aqlni qov ʻy. Xumdonga kir, men kabi ov ʻzingdan kechgini, bir nafas ov ʻz olamingni tark et. Menga qaragin: menki, men emasman, men yov ʻqman, mendan boshqa ham qolgan emas. Men istagan narsa aqldan ham, xayru sharrdan - yaxshi va yomondan ham balavdshir. Menga faqr oftobi nurini sochgach, ikki olam kov ʻzimga tariqcha qimmatsiz bov ʻlib qoldi, ul quyoshning shulasin kov ʻrganimdan keyin men batamom yov ʻqoldim, qatra daryoga qov ʻshilganday bov ʻldi. Neki izlagan bov ʻlsam, topgan bov ʻlsam oqar suvga otdim. Bir qatra edim -yov ʻqoldim. Garchi yov ʻqolish har kimning qulidan kelmasa ham, ammo menday bir kishining barhaq foni bov ʻlishi yetarlidir.

Ov ʻn Beshinchi Maqola

Qushlarning Simurgv ʻ Tomonga Borishga Ahd Qilganlari

Hammalari bu qissani eshitgach, jondan kechish kerak bov ʻlsa ham Simurgv ʻni izlab topishga qasd qildilar. Simurgv ʻ qushlar diliga gv ʻbulgv ʻbula solib, beqaror qildi. Jonlaridagi shavqu zavq, ishq olovi ming karra ziyod bov ʻldi. Simurgv ʻni izlab

yov Ёlga kirishga azm etdilar, azmu qarorlari qat'iy edi, hammalari bunga tayyor bo' Ёldilar. Ammo ularning rahnamo pirlari yov Ёq edi. Yov Ёlda hammalari kelishib:

- Bizga yov Ёl ko' Ёrsatadigan piri murshid kerak, u mushkullarimizni hal qilsin, ahdu paymonda biz bilan sobit tursin, biz o' Ёzbo-shimchalik qilib yov Ёlga tusholmaymiz. Bu yov Ёlda qiyinchilik-lar behad ko' Ёp uchraydi, buni biladigan, tubsiz dengizdan olib o' Ёtadigan sohibnazar, dono odamga muhtojmiz. Shunday odam hukmu farmoniga so' Ёzsiz bo' Ёyin egamiz, u bizning yukimizni yengil qilib, eson-omon Qof to' Ёgiga olib boradi, o' Ёsha yerda Simurg Ё soyasi bizga tushadi, biz zarralar kabi Quyosh shulasiga qo' Ёshilamiz, - dedilar.

Ko' Ёp o' Ёylab, oralaridan shunday kishini tanlashga kelishdilar va buning uchun qura tashlashga qaror qildilar. Qura kimning nomiga tushsa, u barcha qushlarga rahnamo bo' Ёladigan bo' Ёldi. Shundan keyin hammalari bu tadbirga rozi bo' Ёldilar va ko' Ёngillari tinchidi. Hammalari jim bo' Ёlib, qura tashlashni kutdilar. Shundan keyin qura tashlandi va u Hudhudga tushdi. Barchalari uni o' Ёzlariga rahbar deb bildilar, nima desa shuni bajaradigan bo' Ёldilar. Hammalari Hudhudning boshliqligini tan olib, unga itoat etishga ahdu paymon qildilar. Hudhud, shunday qilib, qushlarning peshvo va rahbari bo' Ёlib saylandi. Hukm uning hukmi, amru farmon ham unga tegishli bo' Ёldi. Qushlar uning hukmi uchun jon fido qilishga rozi edilar.

Shunda rahnamo Hudhud lashkarining bahodir sarkardasi-day oldinga chiqdi va uning boshiga toj kiydirdilar. Yuz minglab qushlar unga ergashib, yov Ёlga tushdilar, go' Ёyo yeru ko' Ёkni bulut qoplaganday edi. Vodiyning boshlanishi ko' Ёringach, qushlarning fig' Ёonu nolasi osmondagi oygacha borib yetdi. Bu yov Ёlning haybati jonlarga larza soldi, qushlarning vuju-dini dahshat olovi qopladi. Qushlarning qanotlari, parlari, oyoq va boshlari go' Ёyo uzilib ketganday bo' Ёlib, bir-birlariga urildilar, bir-birlarini bilmasdilar va sezmasdilar ham. Hammalari jondan qo' Ёl yuvganday bo' Ёddilar, yuklari og' Ёir, yov Ёl esa olis edi. Ajabki, ushbu yov Ёl sayrdan xoli, unda zarracha na xayr (yaxshilik) va na sharr (yomonlik) sezilardi. Bu yov Ёlda jimjitlik va orom bor edi, unda fazo-makon (kenglik) ham, kamayish (qisqarish) ham yov Ёq edi.

Bir solik (yov Ёlovchi) Hudhudan:

- Yov Ёl nega bo' Ёm-bo' Ёsh? - deb so' Ёradi.

Hudhud dedi:

- Bu Podshohning buyukligidir.

Boyazidning Kechasi Shahardan Tashqari Chiqqani Hikoyati

Shayx Boyazid Bistomiy bir kecha shahardan tashqari chiqdi va dunyoni odamlarning go' Ёhala-go' Ёhovuri, go' Ёul-go' Ёulasidan xoli holda ko' Ёrdi. Tun oydin edi, to' Ёlin oy olamga shunday nur taratardiki, go' Ёyo tun kunduzday yorug' Ё edi. Osmonni go' Ёuj-go' Ёuj yulduz bezagan, sokin va halovatbaxsh edi. Go' Ёyo oy, yulduzlarning har biri hech go' Ёulg' Ёula qilmay, sokinlikda, ohista o' Ёz ishi - vazifasini ado etardi. Shayx sahroda qancha yurmasin, dashtu sahroda hech bir jonzot qimirlaganini qo' Ёrmadi. Shunda uning ko' Ёnglida bir qo' Ёzgo' Ёholon boshlandi. Dedi:

- Yo Rab, ko' Ёnglimga hayajon, sho' Ёrish sol! Sening bunday ulug' Ёvor va balandu keng, behudud olaming bor, ammo nega u bunday jimjit, nega mushtoqlar, oshiqlardan xoli?

Shu payt go' Ёybdan sado keldiki:

- Ey yov Ёlning hayronu sarsoni! Podshoh har kimga ham yov Ёl bermaydi. Bu eshikning qadru izzati, ulug' Ёvorligi shuni taqozo etadiki, har gado bunga yov Ёl topolmaydi. Bizning ulug' Ёvorligimiz nur sochganda, uyquda yotgan gofillarni uzoqlashtiradi. Odamlar orasidan mingdan biri bu dargohga yor bo' Ёlayin, deb yillar davomida intizor kutadilar.

Ov Ёn Oltiichi Maqola

Qushlarning Ov Ёz Rahbarlari Bilan Kengashishlari

Barcha qushlar yov Ёlning vahimasi va qo' Ёrquvidan patlari va qanotlari qonga belangan holda oh chektilar. Yov Ёlni ko' Ёrardilar, ammo bu yov Ёlning oxiri yov Ёq edi, dardni ko' Ёrardilar, ammo bu dardning darmoni - davosi ko' Ёrinmas edi. Bepoyonlik, ulug' Ёvorlik shamoli bu vodiya shunday esardiki, go' Ёyo osmonningbeli singanday edi. Bu shunday sahro ediki, falak tovusi bor narsani hech bir shubhasiz sinayotganday edi? Bunda bir lahza yov Ёl bosishga dunyodagi boshqa biror qush toqat qila olarmidi?

Qushlar yov Ёlni ko' Ёrib, uning bepoyonligidan qo' Ёrqib, hammalari bir yerga to' Ёplanib, Hudhud oldiga keldilar va undan nasihat so' Ёradilar. Unga qarab dedilar:

- Ey yov Ёlni bilguvchi zot, odobsiz kishi majlis to' Ёriga chiqa olmaydi. Sen ko' Ёp muddatlar Sulaymon huzurida bo' Ёlding, Sulton saroyida izzatda eding, shu bois shohga xizmat qilish rasmu odatlarini bilasan, xatar qaerdan keladi yoki amonlik qanday holatda qo' Ёlga kiradi - hammasini bilasan, yana bu yov Ёlning past-balandini ko' Ёrgansan ham jahonni aylanib chiqqansan - yaxshi-yomonni ko' Ёrib, tajriba yiqqansan. Bizning fikrimiz shuki, modomiki sen bizning imomimiz, mushkullarni hal qiluvchi ahdlashgan yov Ёlboshchimiz ekansan, bu soat minbarga chiqib, o' Ёz qavmingga vaz aysang, bizni yov Ёl qiyinchiliklaridan ogoh etib olga yetklasang. Podshoh-larning rasmu odobini tushuntirgin, axir jaxlu nodonlik bilan bu yov Ёlga kirib bo' Ёlmaydi-ku! Har bir qushning dilida bir mushkul-muammo bor, sen bularga javob qil, toki ko' Ёngillari tinchib, xotirjam bo' Ёlsinlar. Xotirjam bo' Ёlmasdan yov Ёlga tushib bo' Ёlmaydi. Sendan har birimiz o' Ёz mushkulimiz-ni so' Ёraylik, shu orqali ko' Ёngillardan shubhalarni supurib tashlaylik. Avval ko' Ёnglimizdagi mushkullarni hal qil, shundan keyin biz to' Ёla ishonib, chin azmu iroda bilan yov Ёlga qadam qo' Ёyaylik. Axir bu uzoq yov Ёlning nima ekanligini biz qaerdan bilamiz, shubha-gumonlar bizni qamrab olmoqda. Ko' Ёnglimiz shubhalardan qutulgach, tanimizni yov Ёlga boshlay-di, hatto shunday qilginki, tan bilan dilni ham unutib, boshni ul dargohga bag' Ёishlaylik.

Hudhudning Qushlarga Nasihat Qilgani

Shundan keyin Hudhud minbarga chiqib, chiroyli ohang bilan nutq so' Ёzlay boshladi. Boshiga toj kiygan Hudhud taxtga o' Ёtirdi, uning pok yuzini ko' Ёrgan har bir kishi oliy baxtga erishdi. Yuz minglab qushlar uning oldida saf tortib turdilar. Bulbul bilan qumri birgalikda qorilik qilish uchun sirdoshlarday oldinga o' Ёtib oldilar. Ular sirdoshgina emas, balki xushovoz hamdirlar. Har ikkalasi nola chekib xonish qilganda, qushlar orasida go' Ёulg' Ёula qo' Ёzolib, ovozlari jahonni tutdi. Bundan har bir qushda bir holat yuz berdi, ularning hushi goh o' Ёzlari bilan bo' Ёlsa, gohida behush yiqildilar. Shundan keyin Hudhud so' Ёz boshladi, pardalar-ni ko' Ёtarib, manolarni oshkor etdi.

Ovʻn Yetshnchi Maqola

Bir Qush Mushkulotining Bayoni

Bir qush savol berib dedi:

- Ey, ilmu saboq ovʻrgangan kishi. sen nimang bilan Haq oldida bizdan afzalsan, bizning ilmu odobimizdan sening ilmu odobing, xizmatu martabang nimasi bilan baland? Sen bizga ovʻxshamaysan, biz senday emasmiz. Ovʻrtamizdagi bu tafovut nimadan hosil boʻʻldi?

Hudhud dedi:

- Ey savol berguvchi, bizga bir karra boʻʻlsa-da, Sulaymonning nazari tushgan. Men bu martabani oltin-kumush evaziga topganim yovʻʻq, bu davlat menga Podshoning bir nazaridandir. Bu davlatni kishi toat-ibodat bilan topolmaydi. Zero Iblis bunday toatni ming yillar amalga oshirgan edi. Ammo toat-ibodatning hojati yovʻʻq, deguvchi kishiga ham har sohada lanat yogʻʻʻiladi. Sen bir nafas ham toatni kanda qilma, biroqovʻʻz toatingga bino qovʻʻyib, ortiqcha baho ham berma. Sen umringni toat bilan shunday ovʻʻtkazki, toki shoh Sulaymon senga nazar qilsin. Sen Sulaymonga maqbul boʻʻʻlsang, nimaniki afzal deb aytsam, undan-da afzalroq boʻʻʻlursan.

Mahmud Va Baliq Ovlovchi Yosh Bola Hikoyati

Shoh Mahmud bir kun lashkardan ajralib, ot ustida yolgvʻʻiz daryo boʻʻyini kezib yurardi. Uzoqdan daryo qirgvʻʻogʻʻʻida bir yosh bola suvga qarmoq tashlab ovʻʻtirganini koʻʻrdi. Bola nihoyatda gvʻʻamgin va tashvishli koʻʻʻrinardi. Podshoh bolaga salom berib, yoniga kelib ovʻʻtirdi. Podshoh bolaga qarab dedi:

- Ey ovʻʻgvʻʻʻil, nega gvʻʻamgin va parishonsan, sen kabi munchalik motamzada kishini koʻʻʻrgan emasman?

Bola dedi:

- Ey dilovar amir, biz oilada yetti govʻʻʻdakmiz, otamiz qazo etgan, onamiz esa tovʻʻshakdan turolmaydigan bemordir. Qashshoqlikdan azobdamiz, ilojsizmiz. Biror rizqu rovʻʻʻzi topamanmi, deb sahardan shomgacha daryo yoqasiga kelib, qarmoq tashlab ovʻʻtiranman. Birorta baliq ilinsa shod boʻʻʻlaman, chunki bizning bundan boshqa yeydigan narsamiz yovʻʻʻq.

Podshoh dedi:

- Ey gvʻʻʻayratli bola, agar xohlasang, senga sherik boʻʻʻlib koʻʻʻmaklashaman.

Bola rozi boʻʻʻldi va shoh qarmoq olib suvga tashladi. Shunday qilib, govʻʻʻdakning qarmogʻʻʻi shohlik davlatiga erishdi (shoh qovʻʻʻliga ovʻʻʻtdi) va ajoyibi shuki, ovʻʻʻsha kuni yuzta baliq ovlandi. Bola bu qadar koʻʻʻʻp baliqni koʻʻʻʻrib, shuncha davlatim bormi, deb xursand boʻʻʻldi.

- Ey gvʻʻʻulom, ajab toleing borkim, shuncha baliq tuzogʻʻʻingga (qarmogʻʻʻingga) ilindi, - derdi ichida.

Shoh dedi:

- Ey, ovʻʻʻgvʻʻʻʻil, kam boʻʻʻʻlma. Agar baliq ovlovchingning kimligidan xabar topsang, buning sirrini anglarding. Sening davlating mendandir, zero, sening baliqchi sheriging podshoh boʻʻʻldi.

Shoh bu gapni aytib, jobʻʻʻnash uchun otiga mindi. Govʻʻʻdak shohga qarab:

- Ovʻʻʻzingga tegishli qismini ajratib olmaysanmi? - dedi.

Shoh dedi:

- Bugungi ovning barchasi seniki, ertangi ov esa - meniki boʻʻʻʻladi. Agar sen xoxlasang, bizning ovimiz ertaga boʻʻʻʻladi, shuni ham bilki, men ovimni boshqaga beradiganlardan emasman.

Ertasiga shoh saroy ayvoniga chiqqanda, esiga ovʻʻʻsha sherigi keldi. Bir sipoh borib daryo labidan bolani olib keldi, shoh sheriklik qoidasiga amal qilib uni ovʻʻʻz ovʻʻʻniga taxtga ovʻʻʻtqazdi.

Bir kaltafahm aytdiki:

- Ey shoh, bu bir gadovachcha-ku, taxtga ovʻʻʻtirishga munosibmi?

Podshoh dedi:

- U kim boʻʻʻʻlsa ham, bizning sherikdir, vadalashganmiz va rad etmay bunga vafo qilamiz. Shunday deb, bolani ovʻʻʻzi kabi sulton qildi.

Bir talabgor govʻʻʻdakdan sovʻʻʻradi:

- Bunday izzat-ehtirotni qanday qilib qovʻʻʻlga kiritding?

Govʻʻʻdak dedi:

- Shodlik kelib, gvʻʻʻam chekindi, chunki bir sohibdavlat mardning menga nazari tushdi - uning etiboriga musharraf boʻʻʻldim.*

Qotil Va Habib Ajamiy

Odam ovʻʻʻldirgan bir qotilni podshoh qatl etdi. Ovʻʻʻsha kecha uni bir sovʻʻʻfiy tushida koʻʻʻrdi: u jannatda shod-xurram yurardi.

Sovʻʻʻfiy dedi:

- Axir sen qotil, gunohkorsan, odamlarning qonini tovʻʻʻkkansan. Qanday qilib sen bu martabaga erishding - jannati aloqa yetishding?

Qotil dedi:

- Podsho jallodi qonimni tovʻʻʻkayotganda, qatlgoh yonidan buyuk sovʻʻʻfiy Habib Ajamiy ovʻʻʻtayotgandi. Soliklarning bu ulugʻʻʻʻb piri yashirincha menga bir qarab qovʻʻʻyidi. Ana shu bir qarash tufayli men bunday izzatu sharafga erishdim.

Kingaki davlat koʻʻʻʻzi tushsa, u saodat taxtiga ovʻʻʻtiradi. Agar senga bir ulugʻʻʻʻb urning nazari tushmas ekan, sen ovʻʻʻz vujudingni taniy olmaysan. Ming yil xilvatda yolgvʻʻʻiz ovʻʻʻtirsang ham, pirsiz yovʻʻʻʻl topolmaysan. Pirsiz yolgvʻʻʻiz yovʻʻʻlga tushma, koʻʻʻʻrlar kabi ovʻʻʻzingni daryoga otma. Pir senga yovʻʻʻʻlboshchidir, barcha ishda sening suyanchigʻʻʻing, panohingdir. Sen axir tovʻʻʻgvʻʻʻʻri yovʻʻʻʻl bilan ovʻʻʻnqir-chovʻʻʻnqirlar, quduqlarni ajratolmaydigan koʻʻʻʻzi ojizsan, asokashing - rahnamong boʻʻʻʻlmasa, yovʻʻʻʻlni bosib ovʻʻʻtolmassan. Sening koʻʻʻʻzing koʻʻʻʻr, yovʻʻʻʻl esa uzoq, pir sen uchun qalavuz - yovʻʻʻʻlchidir. Kimki bir sohibdavlat soyasida boʻʻʻʻlsa, yovʻʻʻʻlda xijolat chekmaydi, kimki bir davlatga bogʻʻʻʻlansa, qovʻʻʻʻliga tikan olsa ham, u guldastaga aylanadi.*

Mahmud Va Ovʻʻʻtinchi Chhol Hikoyati

Sulton Mahmud lashkari bilan ovga chiqdi. Bir muddat u lashkaridan ajralib chetga chiqdi va atrofni kuzatdi. Bir o'rtinchi cholni ko'rdiki, eshagiga o'rtin ortib, haydab borardi. Birdaniga o'rtinlari eshakdan tushib ketdi va chol nima kilishini bilmay, boshini qashladi. Mahmud o'rtinlari agv'nanab ketgan, o'rtin bu noilojlikda qolgan bechora odamni ko'rib, unga yaqinlashdi va dedi:

- Ey, beqaror odam, yordamlashib yuboraymi?

Chol xursand bo'lib, rozi bo'ldi:

- Ey, otliq mard, menga yordam bersang, Alloh senga yordam beradi, bundan men foyda ko'raman, ammo senga ziyon yetmaydi. Yuzingdan yaxshiliging ko'rinib turibdi, yuzi yoqimlilardan lutfu karam kelsa ajablanmas-lik kerak.

Shohning qalbida karam job'ush urib, otdan tushib, sochilib ketgan tikanli o'rtinlarni nozik qo'llari bilan qayta bog'lab, eshakka ortdi va mahkam qilib bog'bladi.

Keyin uchqur otiga minib lashkari oldiga kelib dedi:

- O'rtinchi cholni ikki tomondan shunday o'rtin olingki, toki menga yuzlanmaguncha boshqa yov'ol topmasin, - dedi.

Lashkarlar cholning orqa-atrofini o'rtin oldilar va u shoh o'rtin tomon yurishga majbur bo'ldi.

Chol o'rtin o'rtin:

- Bu zolim lashkar menga boshqa yov'ollarni to'vsdi, nima qilsam ekan, shohga ro'baro'v bo'lishdan boshqa chora yov'ol endi, - derdi. Chol eshagini haydab podshoga yaqinlashdi, shohni ko'rib tanidi va xijolatda qoldi. Soyabon ostida o'rtin tanish yuzni ko'rib, uyatdan qiynalib, boshin yerga qo'ydi. Ichida dedi:

- Yo Rab, holimni kimga aytay, Mahmudni o'rtin hammolim - xizmatkorimga aylantirib qo'yibman-ku!

Shoh unga qarab dedi:

- Ey mening darveshim, mening oldimda nima uzring, nima talabing bor?

Chol dedi:

- Mening ishimu ahvolimni bilasan, o'rtin o'rtin, o'rtin bilmaslikka olma. Men bir ayolmand, o'rtin, tikanaklar terib, sotib kun ko'ruvchi cholman. Kecha-kunduz cho'v'lu tog'v' kezib, tikan yig'v'aman. Tikan sotib non olaman, agar qo'v'lingdan kelsa, menga bir parcha non ber.

Sulton dedi:

- Ey zahmatkash qariya, tikanlarningning narxini ayt, sotib olaman!.

Chol dedi:

- Ey shoh, buni mendan arzonga olma, bir hamyon oltindan kamiga sotmayman. Lashkar ahli cholga o'rtin davg'aylab dedilar:

- O'rtin o'rtin yum, ey ablah, bu tikanlarning ikki pulga qimmat, arzonroq narx qo'v'!

Chol dedi:

- Hay, mayli, bu tikanlar ikki pulga qimmat bo'lsin, ammo bunday yaxshi xaridor kam uchraydi. Xushbaxt bir inson bu o'rtinga qo'v' tekizdi va bu tikanlar gulzor gullariga aylandi. Kimki bundayin tikanni sotib olmoqchi bo'lsa, har bir alohida tikan novdasini bir dinorga sotib oladi. Bu inson qo'v'liday qutlug'v' qo'v' tikanimga tekkuncha behad azoblar ko'rdim. Garchi bu arzimas bir tikandir, ammo Uning qo'v'lidan olganim uchun ming jonga arziydi.

O'rtin Sakkizinchi Maqola

Boshqa Qush Mushkuloti

Boshqa bir qush dedikim:

- Ey, hazratim, men bir notayunman, qanday qilib yov'olga tushaman. Men juda ojizman, quvvatim yov'olga, bunaqa uzoq yov'olga toqat qilolmayman. Vodiy uzoq, yov'ol azobu uqubatli, men birinchi manzildayoq o'rtin qolaman. Yov'olda olovli tog'v'lar ko'v'p, har kim ham bunga chidash berolmaydi. Bu yov'olda yuz minglab boshlar chavgon to'v'piday yumalab ketdi, bu talab yov'olida qancha-qancha qonlar to'v'kilib, ariqday oqdi. Yuz minglab oqillar bu yerga bosh qo'v'ydilar, bosh qo'v'ymaganlar esa boshdan ajraldilar. Mardlar hech ikkilanmay, hayodan boshlariga soyabon olib yashiringan bu yov'olda men miskin bechora nima qilardim. Bir zarraday yov'olqolib ketaman, azm etib yov'olga tushsam, muqarrar o'rtinlaman.

Hudhudning Bu Qushga Javobi

Hudhud dedi:

- Ey, ojizu behafsala! Qachongacha dilingda qo'v'rquv va tahlika bilan yurasan? Sening bu olamda nima qadring bor? Tirikliging bilan o'rtinim barobar. Dunyo boshdan oyoq najosatdir, xalq shu najosat uzra talashib yurib o'rtinlilar oqibat. Yuz minglab xalq sariq qurt kabi dunyoda zor-zor dard bilan o'rtin ketadilar. Biz agar bu vodida azob bilan o'rtin sak, bu najosat uzra xoru zor bo'v'lib o'rtin gandan yaxshi emasmi? Bu talab agar sendan va mendan xato bo'v'lsa ham, agar gv'hamdan o'rtin sak bu ham ravodir. Dunyoning xatolari ko'v'pdir, bir xato ikkinchi xatoni inkor qiladi. Agar birovga ishq badnomlik keltirsa, lekin bu axlatkashlik va qon olishlik kasbidan afzaldir.

Yuzminglab odamlar kissavurlik va makru hiyla bilan mashg'v'ullar - pastkash dunyo o'rtinlaksasi ustida talashadilar. Deylik bu savdo kissavurlikchalik emasdir, sen kamrog'v'ini tanla, bu mening uchun kamroq gv'hamdir. Qachongacha bu savdo daryosiga diling gv'harq, hamma narsani makru hiyla, kissavur-lik bilan o'rtinlchaysan. Agar birov buni gv'hurur yoki havas desa, shunday joyga yetasanki, hech kim yetmagan bo'v'bladi. Bu havas orzular gv'hururi yov'olida jon berish, uy va dov'v'kongga ko'v'ngul bog'v'lashdan ko'v'bra yaxshiroq.

Buning hammasini eshitdik va ko'v'rdik ham, ammo bir nafas bo'v'lsin o'rtinimizdan qutulolmadik. Ishimiz xalq bilan uzoq bog'v'lanish bo'v'ldi, qachongacha bu tilanchilik, bu sig'v'inish-lar? O'rtinimizdan va halqumdan o'rtin poklanmasak, jonim halqumdan poklanmaydi. Kimki u xalqqan butkul qutulmasa, yov'olning erani va bu pardaning mahrami bo'v'lolmaydi. Bu pardaning mahrami ogoh jondir. Halqumiga suyanan tirik kishi mard bo'v'lganmi? Agar sen ish (so'v'fiylik yov'ol) eranidirsan, oyog'v'ingni dadil qo'v'v'v'. Xotinlarga o'rtinshab ojizlik oshkor etma. Shuni qat'iy ishonch bilan bilginki, bu talab agar kofirlik bo'v'lsa ham, ammo asl ish shudir, bu yuzaki, yengil-yelpi ish emas.

Ishq daraxtining mevasi benavollik, qashshoqlikdir. Agar kimningki mevasi - mol-mulki bo'v'lsa, bu yov'oldan chiqsin. Ishq agar bir ko'v'ngildan joy olsa u kishining jonida orom qolmaydi, borlig'v'ini berishga tayyor bo'v'lib qoladi. Bu dard eranlarning qoniga kirib boradi, boshini pastga qilib, pardadan tashqariga olib chiqadi. O'rtinligiga bir nafas ham yov'olatmaydi, nafsni

ov ʻldiradi va qon bahosini talab qiladi. Agar suv bersa, faqat judolik, man etish suvini, agar non bersa, judolik alamidan pishirilgan patirni beradi. Zaiflikda chumolidan oʻjizroqdir, chunki ishq lahza-lahza zob ʻbrayib boradi - vujudini yemiradi. Mard kishi xavfu xatar dengiziga tushgach, jigar qonisiz bir luqma non yemaydi...

Abul-Hasan Xaraqoniy Hikoyasi

Shayx Xaraqoniy Nishopurga keldi, yov ʻlning azobi uni xasta qildi. Bir gov ʻshada jandasiga ov ʻralib olib, och holda bir hafta yotdi. Birov uning holidan xabar olmasdi. Hafta oxirida Allohga nola qilib dedi:

- Ey Iloh, bir burda non ato et, to yeb quvvatga kiray.

Gv ʻbaybdan oyuz keldiki:

- Nishopur maydonini supurib, tuproqdan tozala, agar maydon tuprogv ʻhini batamom supurib olsang, yarim arpa miqdorida oltin topasan, shunga non sotib olasan!

Xaraqoniy dedi:

- Agar supurgi va gv ʻhalvirim bov ʻlsaydi, non tilashimga hojat qolarmidi? Jigarim qurib, suv qolmadi, jigarsiz bov ʻlsa ham non ber menga, qonimni ichib quritma.

Gv ʻbaybdan yana ovoz keldiki:

- Bu osondir, agar non kerak bov ʻlsa, tuproqni supurgil!

Shayx odamlar oldiga borib, supurgi va gv ʻhalvir sov ʻrab iltijolar qildi. Tuproqni supurib, surat bilan ishlardi va supurgan tuproqlarni gv ʻhalvirdan ov ʻtkazardi. Oxirgi tuproqni supurib, elaganda, ov ʻshal oltin parchasini topti. Oltinni kov ʻrganda, nafsi quvna ketdi. Novvoy oldiga borib non sotib oldi. Novvoy non berganda, supurgi bilan gv ʻhalvirni shamol olib ketdi. Qariya bundan xafa bov ʻlib, figv ʻon qildi.

Dedi:

- Menday omadsiz sargardon dunyoda yov ʻbq, endi tovon tov ʻlash uchun oltinim ham yov ʻbq. Shunday deya, u devonalarday yov ʻl yurardi, oxir bir vayronaga borib ov ʻtirdi. Shu vayronada xoru zor gv ʻdamgin ov ʻtirgan edi, qarasa supurgi bilan gv ʻhalviri yonida turibdi.

Shayx shodu xurram bov ʻlib dedi:

- Ey Allohim, nega bunday dunyoni menga qorongv ʻbu qilding? Topgan nonimni jonimga zahar qidding, jonimni qaytadan olganday bov ʻlding.

Gv ʻbaybdan ovoz keldiki:

- Ey, yaxshilikni bilmagan odam, non nonxov ʻrishsiz (nonga qov ʻshib yeyiladigan narsalar) yaxshi emas. Nonning ov ʻzini qov ʻyningga solding, men nonxov ʻrish qov ʻshib qov ʻydim, minnatdor bov ʻl!

Devona Va Uning Allohdan Jubba (Pov ʻstin) Tilagani Hikoyati

Alloh yov ʻliga kov ʻngil bergan bir devona bor edi, odamlar orasta kiyingan, u esa yalangv ʻoch edi.

Dedi:

- Yo Rab, bir pov ʻstin bergin, puxta-mahkam bov ʻlsin, boshqalar kabi meni ham xursand qilgin.

Gv ʻbaybdan ovoz keldiki:

- Ey, devona, senga issiq quyoshni ato etdim, isin.

Devona dedi:

- Yo Rab, qachongacha azob berasan, nahotki senda quyoshdan yaxshiroq pov ʻstin bov ʻlmasa.

Dedi:

- Bor, yana ov ʻn kun sabr qilsang, shaksiz senga bir pov ʻstan berurman.

Ov ʻn kun ov ʻtkandan keyin bechora devonaga birov bir pov ʻstin keltirdi. Pov ʻstinning yamoqlari juda kov ʻp edi, chunki u kov ʻp darveshlarning qov ʻlidan baxsh bov ʻlib ov ʻtgan edi.

Devona dedi:

- Ey sirlarni bilguvchi zot, shu ov ʻn qun ichida jandalarni bir-biriga yamab tikdingmi. Xazinangdagi tov ʻnlaring yonib ketdimikin, bu jandalarni bir-biriga ulab keltirding. Yuzminglab jandalarni bir-biriga tikibsan, bunday tikuvchilik hunarini kimdan ov ʻrganding?

Uning dargohiga borish oson emas, Uning yov ʻlida tuproq bov ʻlmoq lozim. Bu dargohga juda kov ʻp kishilar uzoqlardan keldilar, ular ham olov va ham nurdan kuyib, yana yashnadilar. Kimki umri oxirida maqsadiga erishdi, ov ʻzi hasratga aylanib, maqsadni kov ʻrmadi.

Robiya Adaviya Va Uning Xaji

Robiyakim, uni "tojul rijol - erkaklar toji der edilar, Kaba yov ʻlida yetti yil yonboshi bilan (sudralib) yurdi. Kabaga yaqinlashganda, tov ʻbliq hajni topdim, deb ichida gumon qildi. Haj kuni Kaba tavofiga niyat qilganda, xotinlarga xos uzri voqe bov ʻldi (hayz kov ʻrdi). Shu bois yov ʻldan qaytdi va Allohga nola qilib dedi:

- Ey Zuljalol, Kaba tavofi umidida yetti yil yonboshlab yov ʻl bosdim. Endi yettim deganda, yov ʻlimga bunday tikan paydo qilding. Yo menga Ov ʻz uyigdan joy ber yoki ov ʻz uyimga qaytishga yov ʻl qov ʻbma - men Kabani tavof qilmay ketmayman.

Robiya kabi oshiq bov ʻlmasang, bu voqeaning sirrini ham, qadrini ham bilmaysan. Toki sen bu fasllar - suratlar dunyosida ekansan, rad va qabullar tov ʻlqini bov ʻlib turadi. Gohida Kaba oldida yuqingni beradi, gohida dayr ichida ishingni ov ʻnglatadi. Agar bu girdobdan boshingni tashqari chiqara olsang, har nafasda haqiqiy jamiyat, osoyishtalik-larni kov ʻbrasan. Bov ʻlmasa shu girdobda giriftor bov ʻlib qolasan. Charxi falak bilan birga tegirmon toshiday aylanaverasan. Bunday holatda bir nafas bov ʻlsa-da, xotirjamlikdan umid yov ʻbq, sening vaqting bir pashshaning umrichalik qimmatga ega emas.

Pashsha Va Burgadan Qiynalgan Devona Hikoyati

Bir vayrona burchagida bechora va gv ʻarib bir devona yotardi. Bir nomdor shayx uning yoniga bordi.

Shayx dedi:

- Sening siymongda bir ulugv ʻlik kov ʻrib turibman. Bu ulugv ʻhliging barobarida ov ʻzingga yarasha suhbatdoshlaring - jamiyating ham bormi? Jamiyati bor odamda osudalik ham bov ʻladi.

Devona dedi:

- Odamlar bilan qanday suhbat qilayinki, burga bilan pashshadan qutulolmayman. Mening "suhbatdoshlarim shular. Kunduz kunlari pashsha azob bersa, kechalari burgalar qonimni sov'rib uyqu bermaydi. Namrudning boshiga yarim pashsha qov'rib, uning Allohdan qaytgan boshining mag'bzini yeb tugatdi. Men shu zamon Namrudimanmi, Alloh mening boshimga pashsha, chivin va burga lashkarini yuboribdi.

Ob'In Tov'iqizinchilari Maqola

Boshqa Bir Qushning Uzri

Boshqasi aytdi:

- Behad gunohkorman, gunohli odam u yerga qanday yov'bl o'sin? Pashsha kabi bulg'bdangan kishi Qof tog'bidagi Simurg'bd nazariga arziydimi?

Begunoh kishi yov'bdan bosh tortgandan keyin u Podshoga yaqinlashishga erishadimi?

Hudhudning Unga Javobi

Hudhud dedi:

- Ey, gofil, Undan noumid bov'blma, har zamon Undan lufu karam tila. Bu ishni oson deb bilib, sidqidil-dan tilamasang, mushkuling oson bov'blmaydi, soxta tavbalar bilan u tomon eshik ochilmaydi. Ammo agar gunohing bov'blsayu, sidqidildan sadoqat kov'brsatib, iltijo qilsang, U tomon yuz eshiklar qarshingda ochiladi.

Gunohkor Odamlar Hikoyati

Bu odamlar kov'brp gunoh qilgan edi, gunohlaridan uyalib, tavba qildi va tov'bg'br yov'blga kirdi. Ammo nafsi gv'balaba qilib, tavbani unutib, yana shahvatga berildi. Yana bir muddat yov'bdan adashib, har xil gunoh ishlarni qilardi. Shundan keyin dilida shunday bir dard paydo bov'bdiki, xijolatdan ob'bzini qaerga qov'byishni bilmasdi. Harakatlari natija bermasdi, tavba qilay desa, yana buzib qov'byaman, deb qov'brqardi. Kecha-kunduz qozonda qovurilayotgan bug'bdoy donasiday dilida ob'bt, kov'bzlaridan qonli yosh oqizardi. Agar yov'blida chang-gv'uborlar qov'bnasa, uning kov'bz yoshi yuvib tashlardi. Bir kuni saharda qulog'v'biga gv'boyibdan ovoz kelib, mushkulini oson etdi.

Ovoz dedi:

- Allohvandi jahon deydiki, ey falonchi, avvalda tavba qilding, afv etdim. Sen tavbani buzding - jazolashim mumkin edi, lekin jazolamadim. Ikkinchi marta tavba qilding va yana buzding. Muhlat berdim, gv'bazab qilmadim. Endi xayolingda yana tavba qilish bor, ey bexabar. Yana tavba qilib, Men tomon qayt, eshiklarim ochiq, sen - jinoyat qiluvchi, Biz - kechiruvchimiz.

Jabrail Va Butparast Odamlar Hikoyati

Bir kecha Ruhul-amin (Jabrail) sidra daraxti ustida edi. Alloh huzuridan "Labbayka ovozi"ni eshitdi. Bir banda bu zamonda chaqirardi. Uning kim ekanligini biron bilmasdi. Shuni bilamanki, bu oliyqadr bandadir, uning nafsi ob'blib, dili tirilgandir. Jabrail bu bandani kov'brish niyatida olamni kezib chiqdi. Avval yetti osmonni qidirdi, lekin topmadi. Keyin Yerga tushib, daryo va tog'v'blar, shahar-qishloqlarni kezdi, ammo uni topmadi. Yana Hazrati Parvardigor tomon uchdi, yana "Labbayka ovozi"ni eshitdi. Bu bandaning izzatidan hayratga tushib, yana olamni kezib chiqdi. Ammo ul bandani kov'brmadi.

Sov'bnfa Parvardigorga murojaat qilib, dedi:

- Ey Alloh, bu bandang tomon menga yov'bl kov'brsat.

Haq taolo dedi:

- Rum tomon safar qil, cherkov (dayr)ga kirgin, topasan.

Jabrail Rumga bordi va ul bandani kov'brdi: u butga qarab, iltijolar bilan sidqi-dildan zor-zor yig'v'blardi.

Jabrail Allohga murojaat etib sov'bradi:

- Ey hech narsaga muhtoj bov'blmagan Zot, pardani ochib menga bu sirni ayon qil. Dayrda butga xitob qilib ob'btirgan kishiga Sen lutf kov'brguzub, "Labbayka deb javob qaytarasan, buning boisi nimada?"

Haq taolo dedi:

- Albatta u kov'brngli qora odamlar, ob'bz adashganini shu bois bilmaydi. Agar nodonlik va gv'baflat tufayli u yov'blini yov'brqotgan bov'blsa, ammo Men oldinni kov'bruvchi donoman, yov'blni alashirmayman. Endi (sadoqatini kov'brib) unga Dargohi oliygacha yov'bl kov'brsataman, Bizning lufu marhamatimiz unga uzrxoh bov'bladi.

Shunday deb Alloh bandaning joniga yov'bl ochdi va Alloh nomini tiliga solib, Haqni tanitdi. Shuni bilki, bu banda ham imon millatidan bov'bladi, Ul dargohga boradiganlar illatsiz - nuqsonsizdirlar. Agar bu Dargohda hech narsang bov'blmasa, hech narsadan tashvish chekmaysan, xotirjam bov'bl. Hamma vaqt ham zuhdu taqvo qabul bov'blavermaydi. Uning dargohida juda oz, hatto yov'brq narsani ham arziri deb hisoblaydilar.*

Sov'bfy Va Bag'v'bdoddagi Asalfurush Hikoyati

Bir sov'bfy Bag'v'bdod qov'bhalaridan ob'btardi, shunda bir odamlar:

- Asalim bor, arzonga sotaman, - degan ovozi eshitdi.

Sov'bfy uning oldiga borib dedi:

- Ey falon, hech narsani hech narsaga berasanmi?

Asalchi dedi:

- Nari tur, sen devonamisan, hech jahonda hech narsaga bir narsa beradimi?

Gv'boyibdan ovoz keldi:

- Ey sov'bfy, turgan joyingdan bir qadam pastga tushib, xonaga kir, men hech narsa uchun istagan narsangni beraman. Allohning rahmati munavvar quyoshdir, u barcha zarralarni yoritadi. Uning rahmatini kov'brkim, bir kofir kishi uchun Payg'v'bambar bilan ham etirozga bordi.**

Haq Taoloning Qorun To'v HgB Hrisida Musoga Xitobi

Haq taolo dedi:

- Ey Muso, Qorun senga yetmish marta zorlanib yalindi. Sen esa unga hech javob bermading. Agar u bu zorliklarni Menga qilsaydi, uning jonidan shirkni chiqarib yuborardim, tanasiga din to'v Hnini kiydirardim. Ey Muso, uni yuz dard bilan azoblab o'v Hldirding, yov Hlning tup-rogv Hiday xor qilib, tuproqqa topshirding. Sen uni yaratmagan-san, toki azobi bilan kov Hngling tinchisa.

Rahmatu marhamatsizlarga rahmu shafqat qilguvchi Zot rahmat ahlini nemat bilan siylaydi. Allohning rahmat daryolari, fazlu karami cheksiz, gunohkorlar uzr tilasa, qov Hzining yoshi buludan yomgv Hirday yogv Hilsa - kechiradi. Kimdaki shunday marhamat bo'v Hlsa, u bulgv Hanishlarga qarab o'v Hzgarmaydi. Kimki gunohkorlarni ayblasa, u o'v Hzini jabru sitam etuvchilar qatoriga qov Hshadi.

Badbaxt Odam O'v Hlimi Va Zohidning Tushi Hikoyati

Gunohlar ichida o'v Hlgan mufsid - badkirdor odam tobutini kov Htarib borardilar, buni kov Hrgan bir zohid badkirdorga janoza o'v Hqish noravo deb o'v Hzini chetga oldi. Kechasi zohid uni tushida kov Hrdi: u jannatda shodu xurram oftobday porlardi.

Zohid dedi:

- Ey qul, bu oliy maqomga qanday qilib erish-ding, tirikligingda nuqul gunoh ishlarni qilarding, boshingdan oyogv Hinggacha bulgv Hangan san axir?

Dedi:

- Sening menga tanang va rahmsizligingni kov Hrib, Parvardigor menga rahm qildi. Bu rahmat men oshuftaga tasir etdi.

Kov Hrgilki, ishq ichra yonish ne hikmatlar qilur, ham inkor qiladi va ham rahm etib kechiradi. Uning hikmati qargv Ha qanotiday qorongv Hi kechada, gov Hdakning qov Hliga chiroq tutqazib yuboradi. Keyin kuchli shamolni qov Hzg v Htatib, uning chirogv Hini o'v Hchir, deb buyuradi. Keyin yov Hlovchi bo'v Hlib gov Hdakni yov Hlda tutib, chiroqni nega o'v Hchirding, nodon deb aytadi. Shu tufayli bolani yuz savolga tutadi, unga itobu gov Hpisa qiladi va yana yuz mehru shafqat kov Hrguzadi. Agar hamma uchun faqat toatu namoz buyurganda, ishq muhabbatga giriftorlik bo'v Hlmasdi. Hikmat faqat shu bilan tugamaydi, uning chegarasi, qolipi, muqarrar qoidasi yov Hq. Uning yov Hlida yuz ming hikmat mavjud, undan bir qatrasi - bahri rahmatdir.

Ey, o'v Hgv Hil, bu yetti osmon - yetti charxi pargor kecha va kunduz sen uchun ishlab turadi. Ruhlar - farishtalar toati sen uchun, jannat va dov Hzax sening qahring va lufu mehring aksidir. Farishtalar barchasi senga sajda qildilar, olamning xossalari juzvdan kullgacha vujudingda mujassam etilgan. O'v Hzingga kamsitish va tahqir kov Hzi bilan qarayverma, chunki sendan afzalroq maxluqot yov Hq. Sening jisming - juz, ammo joning Kullning kullidir. O'v Hzingni pastga urib, ojiz sanama. Sening qulling porlab, juzving paydo bo'v Hldi, joning harakatga kelib, surat kov Hrsatdi va azolaring yuzaga keldi. Tana jondan judo emas, balki uning juzvidir, jon Kulldan judo emas, balki uning uzvi - azosidir. Ahadning bu yov Hlida adad-sanoq yov Hq, abadul abad juzvu kull deb ajratish nodurust. Sening zavqing oshsin deb yuz minglab rahmat buluti ustingdan yomgv Hir yogv Hdiradi. Kullning yuksalish vaqti kelganda, sen uchun gul rangba-rang kiyimlar kiyadi. Malak-larning barcha ishlari - faoliyati seni deb amalga oshadi.

Ularning barcha toatini Parvardigor senga tuhfa etishni xohlaydi.*

Abbosa Va Qiyomat Kuni Hikoyati

Abbosa dedi:

- Qiyomat kuni qov Hrquv va haybatdan xalqhar tomonga qocha boshlaydilar. Osiy gunohkorlar, gv Hofil va johillarning yuzi bir soat ichida qop-qora bo'v Hladi. Odamlar noiloj hayron, har biri o'v Hzgacha bir holatda parishonu hayajon ichida bo'v Hladi. Shunda Haq taolo yerdan to'v Hqqiz falakkacha malaklarning yuz ming yillar qilgan toatlari savobini ul pok qavmdan butunlay olib, xokiylar - odamlar boshi uzra sochadi.

Malaklar faryod qilib deydilar:

- Ey Alloh, bu xalq nega bizga sherik bo'v Hladi - savobimizni oladi?

Haq taolo deydi:

- Ey ruhoniy xilqatlar, sizga bundan ziyon ham, foyda ham tegmaydi, ammo xokiy bandalar - tuproqdan ato etilgan xilqatlarning ahvoli ogv Hir. Axir non ochlar uchun emasmi?!

Yigirmanchi Maqola

Boshqa Qushning Uzri

Boshqa qush aytdi:

- Muxannas (xunasa - jinsi noaniq) zotdirman, har zamonda boshqa bir shoxda qov Hnadigan turlanuvchi qushman. Gohrindman, gohzohid, gohida mastman. Gohida bormanu yov Hqman va gohida yov Hqdaymanu borman. Nafsim gohida xarobotga eltadi, gohida jonim munojotga chorlaydi. Gohida dev bilan oshnolik qilaman, gohida esa farishta devdan qutqarib, qaytarib keladi. Man ikkisi orasida hayrondirman, mana shunaqa zindon qudugv Hida qolgan odamman, nima qilay?

Hudhudning Unga Javobi

Hudhud aytdi:

- Ey, yov Hl tahlikasidan hayronu zor kishi. Shohning hukmi hammaga ham shundaydir. Har bir odamda bu xislatlar mavjud. Chunki bir sifat egasi bo'v Hlgan kishi bo'v Hlmaydi. Agar boshidan hamma pok bo'v Hlsaydi, anbiyoning yuborilishi shart emas edi. Agar toatingda kov Hngling mustah-kam bo'v Hlsa, asta-sekin, toqatli tarbiyalanish bilan islohga kelasan (o'v Hzgarasan). Nafs umr davomida sarkashlik qilmasin desang, tanni orom va huzurlarga garq etma. Ey gaflat tandiri sening joying bo'v Hlgan odam, boshdan oyogv Hing Matlub bilan band bo'v Hlsin. Qip-qizil qonli yosh dil asrori nishonasi, ammo kov Hp yeyish - bu dilning zangidir. Agar sen nafs itini parvarish etsang, vujuding ham, ruhing ham xunasalikda qolib, gavharing namoyon bo'v Hlmaydi.

Shibliy Bagv Hdodiy Va Uning Yov Hqolishi Hikoyasi

Shayx Abubakr Shibliy Bagv Hdodda necha marta yov Hgoldi. Hech kim uni topolmasdi. Uning suhbatini sogv Hnib, kov Hp

32 Kitoblar Olami | Sever.UZ | Uzsmart.UZ

ov ʻtirmadi, mening holimga boqmasdi, nolamni eshitmasdi.

Abbosa Va Uning Kofir Nafs Haqidagi Soʻhzi

Bir kecha Abbosa suhbatdoshlariga murojaat qilib dedi:

-Ey hozir boʻlganlar, agar bu jahon kofirlar bilan toʻhlsa va ov ʻshanda kofirlar sidqu safo yuzidan imonni qabul qilsalar ishonmoq mumkin. Darhaqiqat, buning tasdigʻi shuki, minglab paygʻambarlar odamlarni imonga davat etdilar, odamlar ularga ergashdilar. Ammo ularning kofir nafsni musulmon qilishga kuchlari yetmasdi. Bunga urinmadilar ham, zero yuzlab tafovut va ziddiyatlar, adovatu nadomat shu nafs tufayli edi.

Biz hammamiz kofir nafs hukmidamiz, ov ʻz ichimizda kofirni parvarishlaymiz. Bu nafs shunday boʻhisunmas, battol kofirki, uni ov ʻldirish eng katta savob. Bu nafs har jihatdan ofat keltiradi. Agar u nobud boʻhlsa, qanday yaxshi boʻhlardi. Kov ʻngil vujud mamlakatining muqim otligʻi ʻidir, ammo kecha-kunduz bu nafs iti uning nadimi, suhbatdoshi. Otliq otini qancha choptirsa, it ham ov paytida u bilan barobar yuguradi.

Kov ʻngil nimaki Jonon huzuridan olgan boʻhlsa, nafs ham kov ʻnguldan shuncha oladi. Kimki bu itni mardlik bilan band etsa, ikki olamda sherni ov ʻz domiga tushirgan boʻhldi. Kimki bu itni ov ʻziga boʻhsundirsa, mardlikda hech kim u bilan tenglasholmaydi. Kimki bu itni mahkam bogʻhlasa, uning oyogʻi ʻining tuprogʻi ʻi boshqalar qonidan afzaldir.

Janda Kiygan Odam Va Podsho Hikoyati

Bir janda kiygan odam yov ʻlda ketayotgan edi. Tov ʻsatdan uni podshoh kov ʻrib qoldi. Shoh dedi:

- Ey jandapov ʻsh, kim yaxshi - menmi, yo sen?

Janda kiygan pir dedi:

- Ey bexabar, jim boʻhlgin. Agarchi biz darveshlar uchun ov ʻzini maqgash rayu emasdir. Chunki ov ʻzini maqgagan odam ogoh va faqru fano kishisi emasdir. Ammo zarurat yuzasidan senga shuni aytayki, bizning bittamiz sendaylarning mingtasidan yaxshiroq. Chunki sening joning din zavqini tatigan - tanigan emas, sening nafsing sendan bir eshak yaratibdir va senga minib olibdir, sen esa uning yuki ostidasan, ey amir! Kecha-kunduz boshingda nafs toji, shuningtalabida boshing sargardon. U nima buyursa, ey arzimas odam, xoh-noxoh uni bajarishga majbursan. Ammo men din sirrini tanigandan sov ʻng, nafs itini ov ʻz eshagimga aylantirdim. Nafsing eshagim boʻhlgach, unga ov ʻtirib oldim. Nafs iti senga mingan, men esa, aksincha uni minib olganman. Mening eshagim seni mingandan keyin, endi ov ʻzing ayt, kim yaxshiroqekan? Albatta, menga ov ʻxshagan janda kiyganlarning bittasi sendaqalarning yuz mingtasidan afzal!

Ey nafs iti bilan xursand odam, sen shahvat olovini yoqqansan, sening obroʻv ʻyingni ov ʻsha shahvat olovi quritdi, dilingdan nur, tanangdan quvvatni olib ketdi. Kov ʻzning xiraligi va quloqning karligi, qarilik, aqlning sustligi va ongu hushning zaifligi - bularning hammasi ofat keltiruvchi lashkar boʻhlib, ajal amirining chokar-dastyorlari-dir. Kecha-kunduz bu lashkar ketma-ket keladir. yani bu lashkar orqa-oddindan atrofni ov ʻrab oladi. Har tomondan lashkar bostirib kelgach, sen va nafsing noiloj taslim boʻhlasizlar. Nafs iti bilan apoq-chapoqboʻhlding, uni xushlab turding, u bilan doimo ishrat qilding. Uning ishratu maishati tuzogʻi ʻiga bogʻhlanding, qudratiga boʻhyin egib. magʻhlub boʻhlding. Nafsing davrasid sen shohanshoh, hasham ichra ulugʻhisan. Biroq agar sen bu itdan ajralsang - hech kimsan. Vaqti kelar, sen itdan, it sendan ajralasizlar. Bu yerda sizlar bir-birlaringdan judo boʻhlgach, qiyomatda ham ov ʻzaro furqatda bir-birlaringni sogʻhinasizlar. Bu yerda ov ʻlib nafsdan ajralayapman, deb kov ʻp gv ʻham yema, zero dov ʻzaxtsa yana topishasizlar.

Ikki Tulki Hikoyati

Ikki tulki bir-biri bilan yaqinlashib, qov ʻshiddilar, bas, juftlashib ishrat qildilar. Bir podsho ovga chiqib chov ʻlda itlarini yugurtirdi. Bul ikki tulkini bir-biridan judo qildi.

Modasi naridan sov ʻhrardi:

- Ey teshik izlovchi, ayt, biz yana qaerda bir-birimizga yetishamiz?

Nar dedi:

- Agar biz umrdan yana bahramand boʻhlsak, shahardagi pov ʻstin tikuvchilar dov ʻkonida yana uchrashamiz.

Yigirma Ikkinchi Maqola

Boshqa Bir Qush Savoli

Boshqa qush dediki:

- AIlloh huzuriga oshiqqan paytimda Iblis gv ʻurur va kibor bilan yov ʻlimni tov ʻsadi. Men u bilan olishaman, ammo kuchim yetmaydi, qanday qilay axir, uning makridan kalbimda isyon qov ʻzgv ʻholgan boʻhlsa? Qanday qilib undan qutulay va mano mayidan ichib zavqli hayotga erishay?

Hudhudning Javobi

Hudhud dedi:

- Bu it nafsing toki sen bilandir, Iblis sendan nari ketmaydi. Iblis sening ov ʻzing bilan birga -ichingda, uning ishvalari sening tovlanib-turlanish-laringdandir. Sening ov ʻzingda ov ʻz Iblisingning orzulari bir-bir boʻhy kov ʻrsatib turadi. Agar bitta orzuingni amalga oshirsang, bu tufayli yana yuz Iblis senda tugʻhildadi. Inson uchun zindon boʻhlgan dunyo gulshani aslida hammasi shayton yerlaridir. Shu sababli uning yerlaridan qov ʻlingni tort, shunda Iblis seni tinch qov ʻyadi.

Bir Kishining Iblisdan Shikoyati

Bir gv ʻhofil - marifatsiz odam bir darvesh oldida Iblisdan ov ʻpkalab (shikoyat qilib) gapirdi.

Dediki:

- Iblis meni vasvasaga solib yov ʻldan ozdiradi. nayrang va shumlik bilan mening niyatimni buzadi.

Darvesh dedi:

- Ey aziz ov ʻgv ʻlon, Iblis bundan oldin ham bor edi, voqean bu dunyo bino boʻhlibdiki u bor. U sendan ozod edi, biroq senga ov ʻxsha-ganlar zulmidan dod der edi. Iblis hozir shu yerda, u deydi: dunyo - mening mulkim, dunyoni dov ʻst tutgan kishi men

bilan, ammo dunyoni o'zbush dushmani deb bilgan kishi men bilan emas. Sen ul o'zbushlonga aytgin: mening mulkimdan qovbhl tortsin va yovbhlga ravona bobbhlisin. Agar mening dunyomga aralashmasa indamayman, lekin agar aralashsa - diniga chang solaman. Kimki mening mulkim - yerimdan tashqari chiqsa u bilan ishim yovbhq, vassalom.*

Bir Kishining Moliki Dinordan Savol Sovbhragani Hikoyati

Bir aziz kishi Moliki Dinorga aytdi:

- O'zbush ahvolimdan bexabarman, sening ahvoling qanday?

Moliki Dinor dedi:

- Allohning dasturxonidan non yeyman, keyin esa shayton farmonlarini bajaraman.

Ul aziz dedi:

- Dev seni yovbhdan ozdiribdi, ammo "Lohavl (lohavlo valo quvvatu isho billohsh aliyul azim - Allohdan o'bzga qudrat va quvvat yovbhq) demaysan, musulmonlikdan senda faqat sovbush bor, xolos. Dunyo gbhamiga muftalo bobbhlubsan, boshingga tuproq soch, iflosliklarga bulgbhangan o'bhlik tanasan. Ilgari agar dunyoni tark et, degan bobbhlisam, endi bobbhlisa, uni mahkam ushla deyman. Chunki barcha davlatingni shu dunyoga berding, endi uni osonlikcha qovbhdan chiqarishing gumon. Ey gbhaflat orqasida orzu-havas daryosiga gbharq bobbhlgan, nimadan ajralib qolishingni bilmaysan ham. Ikki olam o'bzgarib turuvchi liboslaringdadir, ular yigbhlab yosh tobbhadilar.

Sen esa masiyat - gunoh ichrasan. Dunyo mehri imon zavqini dilingdan ketkazdi, sening orzu-havaslarining axir joningni halok etadi.

Iso Va Iblis Hikoyati

Maryam o'zbushbli Iso yarim gbhishtni boshi ostiga qovbhyib uxlab yotardi. Iso uygbhtonib kovbhzini ochsa, lain Iblis boshi ustida turardi. Dedi:

- Ey malun, nega bu yerda turibsan?

Iblis dedi:

- Gbhishtimni boshingning ostiga qovbhyibsan. Dunyoning barchasi mening yerlarim, demak, bu gbhisht ham meniki ekanligi aniq. Sen bu ishing bilan mening mulkimga tajovuz qilmoqdasan, o'bzingni mening qatorimga qovbhsayapsan.

Iso gbhishtni boshining ostidan olib tashladi, yuzini tuproqqa qovbhyib uyquga ketdi. Iso yarimta gbhishtni tashlab yuborgach, Iblis Isoga dedi:

- Men endi ketdim, yaxshi uxlagin.

Ey insonlar, bu charxning ipiga hammamiz bogbhlanganmiz, hammamiz ipni yigiruvchi Ustoz shogirdlarimiz. Abadiy chambercharxga kelib yetganda, bu arqonni jahon atrofiga o'bhlab chiqaman deb xayol etma. Bunga umring yetmaydi, chunki sen abadiy emassan. Bungacha lahad gbhishti ostida yotgan bobbhlasan, gbhishtni gbhisht ustiga qovbhyib nima qilasan? Buncha birni ikki qilay, birini ikkinchisiga ulay, quray, tik-lay, bezay deb halak bobbhlasan, bir kun kelib hammasi bir-biridan judo bobbhladi, tobbhadiladi, yiqiladi. Agar Qorun kabi dunyo, boylik yigbhsang ham, yeganing, kiyganing govbhringga yaqinlashtiradi. Anbiyo dunyoni nazarga ilmadilar, sen ular qabri ustiga dovbhkon qurma. Dunyo nima? U - hirsu havas oshiyoni, qaysikim Firavn va Namruddan merosdir. Goh Qorunday tobbhydirib, keyin qusdiradi, gohida Shaddodday shiddat ichra tutadi. Haq taolo, uni arzimasa narsa deb nomladi. Sen esa joning bilan uning domiga tushib turibsan.

Bu dunyoi dun azobini qachongacha tortasan, bu arzimasa narsadan o'bhlaksa istamak qachongacha? Sen kecha kunduz shu losha - o'bhleksadan bir parcha olay deb hayronu bexudsan. Shu arzimasa o'bhleksaning bir zarrasida yovbhqolgan kishi odam bobbhlishi mumkinmi? Kimki arzimasa o'bhleksada nafasi uzilsa, u o'bhleksadan yuz marta arzimasa va jirkanchdir. Dunyo ishi - barchasi bekorchilik, yani befoyda tashvish chekishdir. Bekorchilik esa behuda giriftorlik, xolos. Dunyo yonib turgan olov, bu olov har zamon, har lahzada yangi-yangi xalqlarni yondirib kul qiladi. Agar bu yondiruvchi olov kuchaysa, undan qochib qutulishing qiyin. Shermardlar kabi bu olovdan o'bzingni saqla, bobbhlmasa parvonaday shu olovda yonib ketasan. Kimki parvonaday olovga sigbhinuvchi bobbhlisa, bunday mastu magbhrur kishini yondirish lozim, albatta. Olov seni o'bhlab olgach, yonmaslikning iloji yovbhq. Qarab boq: shunday olovdan xoli joy bobbhlisa, o'bhsha joyga bor, toki joning olov dahshatidan qutulsin.

Devona Bilan Quldor Boyning Namoz Paytidagi Suhbati

Bir boy namoz paytida Allohga iltijo qilib der edi:

- Ey Alloh, rahm et menga, ishimni oson qil.

Bu sovbhzni yonida turgan bir devona eshitdi.

Devona unga qarab dedi:

- Sen Allohdan rahmat tilama! Sen takabbur va noz bilan jahonga gbharqsan, har zamonda manmanlik qilib boyliging bilan maqtanib turasan. Falakka bobbhy chovbhzgan kovbshku ayvonlarning bor, imoratingning devorlari ham oltindan. O'bhnta quling, o'bhnta kanizaging bor. Xovbsh, bunday holda senga rahmat nimaga kerak? Qarab kovbhr: bu turishing, ishlaring bilan sen Alloh rahmatiga sazovormisan? Uyalishing kerak! Agar menday, qismatga tan berib, hammasidan mosuvo bobbhlisa eding, unda lutfu marhamat tilasang yarashardi. Mulk va moldan yuz o'bhgirmaguncha, Atloh marhamati va rahmatiga musharraf bobbhlis hissi bir nafas ham muyassar bobbhlmagay. Hamma narsadan bir damda yuz o'bhgirsanggina. mardlar kabi xalos bobbhlasan va oliy maqsadga yetasan.

Pokdin Inson Hikoyati

Bir pokdin odam dedi:

- Bir tobbhdada tabdirkor odamlar bir kishini naz jon taslim qilish paytida yuzini qiblagga burdilar. Biroqendi kech edi. Bu bexabar odamni oldinroq yuzini burish kerak edi. Quriyotgan shoxni olib ekishdan foyda yovbhq. O'bhlayotganda yuzni burishdan ham foyda yovbhq. Kimni-kim jon chiqar paytda yuzini bursalar, u nopok bobbhlisa, nopok ketadi, uni poklayman, deb ovora bobbhlma.

Yigirma Uchinchi Maqola

Boshqa Qush Uzri

Boshqa qush aytdiki:

- Men oltinni yaxshi koʻrman, oltin ishq terim ichida magʻbuzim boʻlib qolgan, yani vujudimni qamrab olgan. Oltin qovʻlimda gulday yashnab turmasa, gulday kulib oʻtirolmayman. Dinor va oltin ishq mening dinimga aylanib qolgan, bu hol maning davo-iddaolarimni koʻrpaytirib, oʻz zimni bemani qilib qovʻydi.

Hudhudning Unga Javobi

Hudhud dedi:

- Ey, suratga hayron boʻlgan kishi, subhi safo nuri dilingdan gvʻoyib boʻlibdir. Kecha-kunduz sen koʻrlikda qolgansan, chumoliga oʻtxshab suratga bogʻlangansan. Mani kishisi boʻlib, suratga oʻtralma, mani nima, bilasanmi? Mani - asl, surat esa - hech narsa. Zar (oltin) surati chiroyli toshdir, sen govʻhdak bolalarday rangu suratga oʻtchsan. Oltin seni mashgvʻul qilib, Parvardigordan ajratibdi. U -butdir, tuproqqa tashla uni. Oltin agar kerak boʻlsa, xachirning farji (orqasi)ga qulf urish uchun kerakdir. Sening oltinlaringdan birov bahra olmaydi, oʻz zing ham undan bahramand emassan. Agar mabodo sen bir darveshga bir arpa miqdori oltin bersang, goh uning, goh oʻz zingning qoningni ichishga hozir boʻlasan. Darveshlarni qovʻy, hatto pirlar sultoni Junayd Bagʻhdodiy boʻlsa ham bir arpa doni miqдорidagi oltinga olmasan. Sen oltinga tayanib, xalq bilan muomala qilasan, dovʻst tutinasan, sening dardu yaralarining malhami ham oltindir. Yangi oydan ham dovʻkon haqini talab qilasan, oltin bilan xazina toʻldirasan, yana kon qidirasan. Dovʻkoningdan bir qora pul chiqsa, azizjoning chiqqanday boʻladi. Ey hamma narsangni hech narsaga bergan odam, bunday holda qanday qilib endi koʻnglingni Hammaga bera olasan?

"Ammo qiyomatgacha sabrim bor, deysan, biroq turmush oyogʻving ostidan narvonni olib qovʻysa, nima qilasan? Dunyoga gvʻbarq boʻlganingdan keyin dining ham dunyoga koʻmilgan boʻladi. Bunday holda, ey azizim, dinu dunyo baravar qovʻlga kirmaydi. Sen kasb-korda farogʻvat izlaysan, ammo boshingga qiyomat gvʻavgosi tushsa, bu farogʻvatni topolasanmi? Nimaki qovʻlingda boʻlsa, toʻvrt tomonga nafaqa qilib, tarqatib yubor.

Nimaiki boʻlsa, uni tark etish joiz, zero kerak boʻlsa, jonni ham tark etish lozim boʻladi. Sening qovʻlingda joning qolmagach, molu mulk, u yoki bu narsani saklashning nima keragi bor? Agar yotish uchun ostingda palos - toʻvshaging boʻlsa, u ham yovʻlingda gvʻbovdur. Bu yumshoq, chiroyli toʻvshakni yondir, ey Haqshunos, tokaygacha Haq yovʻlida nayrang qilasan? Agar bu yerda ul palosni qovʻbrqib yondirmasang, tongla Iloh gilami ustidan joy ololmasan. Kimki oʻz orzulari oviga otlansa, uning ahvoliga voy, u boshdan oyoq "voy ichra yovʻqolib ketadi!

Voydagi harflar afsus - nadomat belgilaridir: Bunday "vov ham "alif ham qon va tuproq (xoku xun) ichida koʻramiz. Vov qon ichida, alif esa tuproq ichida xoru zordir.

YANGI KELGAN MURIDNING OLTINNI SHAYHDAN YASHIRGANI

Yangi kelgan muridning ozgina oltini bor edi, uni oʻz shayxidan yashirmoqchi boʻldi. Shayx buni bildi va hech narsa demadi. Murid hamon oltinni yashirin saqlab yurardi. Murid oʻz piri rahbarligida safar qilib yovʻlga chiqdilar. Oldilaridan qop-qora zulmat qoplagan vodiy chiqdi va ham bul vodiyda ikki yovʻl paydo boʻldi. Oltini bor murid titrab qovʻbrqardi, oltin uning sirlarini oshkor etib rasvu qilgandi.

U shayxga qarab dedi:

- Ikki yovʻl paydo boʻddi, qaysi biridan yuramiz?

Shayx dedi:

- Boyligingni tashla, u - eng katta xato. Keyin qaysi yovʻldan yursang ham xato boʻlmaydi.

Kimki oltin-kumush bilan dovʻstlashsa, devdan ham qovʻbrqinchlidir. Bir parcha harom oltin deb qanchadan-qancha nayrang, hiyla ishlatasan, qilni qirq yorishga tayyor turasan. Shunday boʻlgandan keyin chovʻbloq eshakday dinda mustahkam emassan, qovʻbling ogʻvir tosh ostidayu, oʻz zingai xoli - xalos deb gumon qilasan. Ey inson, nayrang boshlasang - shayton boʻlasan qolasan, ammo dindorlikka yetsang, hayron boʻlib qolasan. Kimniki oltin yovʻldan urgan boʻlsa, u gumroh boʻldi va quduq ichida qovʻl-oyoqlari bogʻvliq holda asir boʻlib qoldi. Agar sen Yusuf (boʻlmoqchi boʻlsang), bu quduqdan hazar qil, daming - nafasingni chiqarmay tur, chunki bu nafs chohing ajdarhoday dami bor - bir damda yutib yuboradi.

Hasan Basriy Va Robiya Adaviya Hikoyati

Basra shayxi Hasan Basriy Robiya huzuriga bordi va dedi:

- Ey Alloh ishqida yagona! Hech kimga aytmagan, hech kimdan eshitmagan va oʻz zingdan kechgan va oʻz zingga nurday ayon boʻlgan sirlaringdan menga ayt, men shuning shavqida huzuringga keldim.

Robiya dedi:

- Ey, zamona shayxi, bir necha vaqt oʻtirib ip yigirdim, kalava qildim va bozorga olib borib sotdim, xushvaqt boʻldim.

Kalavamning bahosi ikki pora kumush boʻldi. Ularni bittadan har ikki qovʻlimda ushlab turdim. Shunda meni qattiq qovʻbrquv bosdi: boylik menga hamroh boʻlib, qarochiday yovʻldan ursa nima qilaman, axir buni yashirib boʻladimi? Parvardigoriga hammasi ayon-ku. Dunyo odami jonu dilini qonga (molu mulkka) garovga qovʻyadi, bu yovʻlda yuz ming tuzoq qovʻyish bilan shugʻvullanadi. Maqsadi bir parcha harom oltinni qovʻlga kiritish, buni qovʻlga kiritgach - jon taslim kiladi, vassalom. Oltin uning yurisiga qoladi, vorisi ham jon tahlikasida yashab, oltinni qoldirib ketadi...

Ey, Simurgʻni oltinga almashtirgan, zar ishqida dili otashda yongan kishi, bu yovʻlda soch tolasi ham sigʻvmaydi, oltin, kumush, boylik sigʻvdammi, axir! Jonon tomon bir soch tolasi-chalik yovʻl boʻlmasa, hech kim bunga jurat qilmagay.

Sayroqi Qush Ovozigga Oshufta Boʻlgan Obid Hikoyati

Tunu kun ibodat bilan shugʻvullanib, haq saodatiga erishgan obid bor edi. Xalqdan ajralib, uzlatda oʻtirar, Haq bilan parda ortidan roz aytar edi. Uning hamnafsu suhbatdoshi Haqning oʻzi edi, agar nafasi tinsa ham Haqning birgaligi kifoya edi.

Boshida bir daraxt soya solardi. Daraxt shoxida bir qush in qurib, xushovoz bilan sayrardi. Uning ovozida ajib sirlar yashiringanday yoqimli edi. Obid qushning ovozini yoqtirib, berilib tinglardi. Haq subhonahu oʻsha zamon paygvʻambariga vahiy yuborib dedi:

- Ul obidga yetkazingkim, kecha-kunduz qilgan toatlaring Menga yoqardi. Yillar davomida Mening shavqimda yonarding, oxiriga kelib Meni bir qushga sotding (almashtirding). Oʻz zing kamol ichra ziyrak qush boʻlsang-da, biroq bir qush nolasi seni qopga (tuzoqqa) tushirdi.

Men seni sotib olib, oʻz zimga oʻbrgatgan edim, sen esa noahillik qilib, meni sotding. Dovʻstlik va ulfatchilik uyini kuydirding.

36 Kitoblar Olami | Sever.UZ | Uzsmart.UZ

Bunday "vafodorlikni kimdan oʻtargandigʻ? Sen bunaqa arzon sotuvchi bobʻlma, hamdaming Bizmiz, hamdamu hamnafassiz qolma.

Yigirma Toʻrtinchi Maqola

Boshqa Qush Uzri

Boshqasi dedi:

- Yuragim olovga toʻvla, negaki mening tugʻilgan joyim, uyim menga yoqadi, uni tashlab ketmoqchi emasman. Uyim - koʻngil yayraydigan, dilkusho qasr, xalq unga boqib havas qiladi. Bu qasrni koʻrib olam-olam quvona-man, qanday qilib undan koʻngil uzay? Bu baland qasr uzra qushlar shohiman, qanday qilib bu shon-shuhratni tashlab, azobu uqubat yudiysiga kirayin? Qanday qilib shahriyorlikni busbutun qoʻldan berayin, bunday qasr bobʻlmasa qaerda oʻtiraman, qanday yuraman? Biror-bir oqil odam oʻz ixtiyori bilan Eram bogʻidan voz kechib, oʻziga alam va gʻubussa safarini tanlaydimi?

Hudhudning Unga Javobi

Hudhud dedi:

- Ey pasthimmat, nomardsan, it bobʻlmasang, goʻlaxu gulxanni istab nima qilasan? Bu tuban dunyo boshdan oyoq kuydirguvchi gulxandir, bu gulxandan endi nasibang qancha - nomalum! Qasring agar jannat bogʻi bobʻlsa ham, ajal bilan birga tugaydi, u aslida azobu zahmat zindonidir. Agar ajal bobʻlmaganda ham, bu manzilni yashash manzili desa munosib bobʻlardir. Lekin ajal odamni bir zumda bu baxtdan mahrum etadi.

Shahriyor Va Oltin Bezakli Qasr Hikoyati

Bir podshoh oltin bilan bezatilgan muhtasham qasr qurdi, uni tiklashga necha yuz ming dinor sarf bobʻldi. Bu jannat monand kasr tiklanib, hamma joyi nafasot va mahorat bilan bezatilib yakun topgach, turli mamlakatlar, shaharlardan odamlar uni tomosha qilishga kelardilar va tabaq-tabaq oltin-kumush tuhfa qilardilar.

Shoh binokor hakimlar va nadimlarni oʻz huzuriga chorlab, kursilarga oʻtqazib dedi:

- Mening bu qasrim husnu jamol, chiroyda yagona, uning tengi yoʻlq, u abadiy shunday turadi va mening buyukligimni koʻz koʻz qiladi.

Yigʻilganlar bir-bir:

- Yer yuzida hech kim bunday qasrni koʻrmagan va koʻrolmaydi, uning biror nuqsoni yoʻlq, - dedilar.

Shunda bir zohid qad rostlab dedi:

- Ey baxti baland shoh, bir yoriq qolibdi va u qasrga ayb bobʻlib koʻrinmoqqa. Agar shu ayb bobʻlmasa, firdavs qasrini unga tuhfa qilsa bobʻlardir.

Shoh dedi:

- Men hech bir raxna-yoriq koʻrmayapman, sen battol fitna qoʻzgʻatayapsan.

Zohid dedi:

- Ey shohlikda ulugʻvor zot, teshik - bu Azozildir. Agar shu teshikni berkita olsang, sen va qasring abadiydir, bobʻlmasa bu qasring ham, senu toju taxting ham hech nimaga arzimaysizlar! Bu qasr jannatday goʻzal va koʻngilochar bobʻlsa-da, lekin oʻlim uni sening koʻzingga xunuk qilib koʻrsatadi. Bu yerda boqiy va goʻzal narsa yoʻlq, hammasi oʻtkinchi. Oʻz saroying va qasringga magʻbrur bobʻlma, kibr otiga oʻtirib, behuda chopma. Agar biror kishi sendan qoʻrqib sening ishlaring va felingdagi nuqsonlarni aytmasa, sening ahvolingga voy!

Savdogar Va Uning Oltin Qasri

Bir savdogar oltin bilan ishlangan ajoyib saroy qurdi. Saroyi qurilib bitgach, xaloyiqqa toʻy bermoqchi bobʻlib, hammani saroyga chaqira boshladi. Odamlarni yuz gʻurur va maqtanchoqlik bilan uyiga davat qilardi, saroyini koʻrsatib, maqtanishni istardi. Toʻy kuni savdogar oʻzida yoʻlq xursand, koʻchalarda ot choptirib yurardi, toʻsatdan bir devona uni koʻrib qoldi.

Devona dedi:

- Ey betamiz, hozir yugurib borib, saroying ichiga bavl qilmoqchi edim, ammo hozir bir ish bilan mashgʻulman, meni kechir. Shunday deb oʻtib ketdi, odamlar uning soʻziga qotib-qotib kuldilar.

Oʻrgimchak Hikoyati

Oʻsha beqaror oʻrgimchakni koʻrgansan, xayol bilan kunini oʻtkazadi u. Uzoqqa boradigan fikru andesha vahmi orqasida oʻz burchagida uya yasaydi. Chivin ilinsin deb havaslardan ajoyib tuzoq toʻqiydi. Chivin yoki pashsha tuzogʻiga ilingach, nishini uning magʻziga suqib, qonini soʻradi, keyin uni quritib qoʻyadi va vaqti kelganda uni ham yeb quvvatlanadi.

Kunlari shunday oʻtadi, toki bir kun uning egasi qoʻliga tayoq olib, bir nafasda oʻrgimchak va chivin uyasini barbod etadi. Dunyo ham oʻsha chivin ilingan oʻrgimchak uyasi kabidir. Butun dunyo qoʻlingga kirsa ham, payti kelib bir koʻz ochib-yumguncha nobud bobʻladi. Agar shohliging bilan magʻbrur bobʻlsang, bu goʻyo yoʻlda oʻynayotgan bolaning ishini qilgan bobʻlasan.

Eshak miyasini yemagan bobʻlsang, hashak istama, hashakni mollarga beradilar, ey bexabar. Kimki nogʻbora va bayroqdan xoli emas, u har qancha bong urib davo qilmasin, darvesh emas. Bayroqda yel, nogʻborada ovoz bor, yel va ovoz yarim chaqaga arzimaydi, bilsang. Behuda yumushlar otiga minib choptirma koʻp, xoja, mulksorman deb behuda kerilma. Yoʻlbarsning terisini shilib olganlariday, bir kuni sening ham jismingdan teringni shilib oladilar. Koʻrishib turish mahol bobʻlgach, kishi yoki yoʻlqoladi yo agʻdarib tashlanadi. Doim boshni osmonga koʻtarib, kekkayib yurish mumkin emas. Boshingni eg, qachongacha yosh bolalarday oʻynab yurasan? Yoki boshingni qoʻyib taslim bobʻl, boshqa sarvarlik qilma, yoki bundan ortiq oʻyinga berilmagin. Bu saroy bogʻlaring - sening zindoning. Xonumoning - joningga balo. Bu takabbur tuproq toʻda bahridan oʻt, qachonga-cha gʻavgbʻo va tashvishga bobʻla bu dunyoga dil bogʻlaysan? Himmat koʻzini ochib, yoʻlni koʻr, bu yoʻlga qadam qoʻyib, Dargohni koʻr. Joningni shu Dargohga yetkangsang, izzatda - ulugʻvorlikda bu jahonga sigʻmay ketasan.

Sahroda Darveshga Yetib Olgan Odam Hikoyati

Bir odam sahro yovʻlidan chaqqon yurib, bir darveshga yetib oldi va unga qarab dedi:

- Ey darvesh, ahvoling qalay?

Darvesh dedi:

- Kovʻrib turibsan-ku, uyalmaysanmi, nimani sovʻbraysan tagʻbin. Bu dunyoning tor darasida qolibman, hozir bu jahon menga haddan ziyod tangu tor kovʻbrinmoqqa.

Chaqqon odam dedi:

- Aytganlaring tovʻbgʻbri emas, bu keng biyobonda torlik yovʻbq.

Darvesh dedi:

- Agar bu yerda torlik boʻlmaganda, sen kabi bir ablah hecham menga tovʻbqnashmagan boʻblardi.

Senga yuz yoqimli vadalar bersalar ham, oxir-oqibat u olovning narigi yogʻbidan nishona beradi. Seningoloving nima? - Dunyo. Undan voz kech, sherlar kabi bu olovdan hazar qil. Hazar qilsang, kovʻbngling joyiga tushadi, shundan keyin esa dilhushlik saroyi sening oldingda paydo boʻbladi. Olov oldindayu yovʻbl juda uzoq, taning zaif, diling asirlikda, jon esa nafratlangan. Sen esa hammasidan qutulib, ishini yakunlagansan, ovʻbtada shunday bir ish hosil qilgansan. Jahonni kovʻbp (sinab) kovʻbrding, endi jonni nisor et. Shunda jahondan senda na nom qoladi, na nishon. Qancha kovʻbrsang -hech narsa kovʻbrmagandaysen. Necha bor aytaman: buncha ovʻbzingni gbʻhamu anduhda qiynama deb.

Farzandi Ovʻblgan Nodon Odam Hikoyati

Bir ablah - nodonning qalb mevasi - farzandi ovʻblib qoldi. Bu ayriliqdan sabru toqati qolmadi. Tobut orqasidan motamzada

boʻblib borardi, ohu nola chekib, zor yigʻbtab, der edi: "Ey dunyo kovʻbrmagan, kun kovʻbrmaganim nima boʻbladi, baxt kovʻbrmay jahondan ketding. Bir bedil darvesh buni eshitib, ota ahvolini kovʻbrgach, dedi: "Bu chaman, bu tikanzorni yuz marta kovʻbrish mumkin. Agar jahonni ovʻbzing bilan olib ketishni xohlasang ham, baribir oxirida uni kovʻbrmaganday ovʻblib ketasan. Sen olamni tomosha qilguncha umr ovʻbtib ketadi, qachon dardingga malham qovʻbyasan? Xasis nafsdan ozod boʻblmaguncha, aziz joning nafs najosati ichida kovʻbmilib turaveradi.

Gʻbʻofil Kishining Ud Yoqishi

Bir gʻbʻofil kishi kovʻbplab ud yoqar edi, birov yonida xushvaqt boʻblib, ovʻbh-ovʻbh der edi. Bul nomdor aziz kishi ud yoquvchiga dedi:

- Sen gapirayotganingda, bu udni yondirib tur, sening badboʻby hiding, agar ud yondirib turmasang, dimogʻblarni alamu azobdan tinch qovʻbmaydi.

Yigirma Beshinchi Maqola

Boshqa Qushning Ovʻbz Mushkulini Bayon Qilgani

Boshqa bir qush dedi:

- Ey oshyoni baland Hudhud, mening dilimni bir dilbar ishq band etmish. Uning ishq vujudimni qamrab oldi, aqlu hushimni ovʻbgʻbirlab, beqaror etdi. Uning yuzining xayoli meni yovʻbdan urdi, borligʻbim xirmanini yondirdi. Usiz bir nafas ham toqat qilolmayman. Ul nigor ishq meni kofir qildi, usiz kovʻbzimga hech narsa kovʻbrinmaydi. U ovʻbz qoni bilan yuragimni tovʻbldirdi, men hayronu sarsonman, qanday qilib yovʻblga tushay? Oddindagi vodiya kirish uchun yuz baloni boʻbyinga olish kerak boʻbladi. Men bir lahzada ul oy yuzli nigorsiz turolmayman, qanday qilib yovʻbl topaman? Mening dardim endi davosizdir, ishim kufir va iymonni ajratishdan ovʻbtidi. Bu gbʻhamu anduhda hech kimim yovʻbq, yolgbʻbiz ovʻbzim shu anduh bilan birgaman. Uning ishq meni tuproqqa qoridi, qonimni tovʻbkdi. Uning zulfi yodi meni hayo pardasidan chiqardi, endi nomu nomus kerak emas. Men uning ishqida shunday betoqatmanki, uning diydorisiz bir lahzada sabr qilolmayman. Yovʻblida tufroq boʻbldim, qonga belandim, nima qilay, mening ahvolim mana shunaqa, nima qil deysan?

Hudhudning Unga Javobi

Hudhud dedi:

- Ey surat bandiga tushgan kishi, boshdan-oyoq zulmatu gbʻham ichra qolibsan. Ishq suratbozlik emas, bu shahvatga botishdir, sen hayvon kabi shahvatga berilibsan. Nuqsoni bor boʻblgan har bir govʻbzalga bogʻblanish - dunyo ishvasiga bogʻblanishdir. Zavoldan amonda boʻblgan har bir jamolga bogʻblanmaslik kufirdir. Balgbʻham va qondan tiklangan suratni nuqsonsiz oy deb nomlaysan. Agar undan qon va balgbʻham kamaysa, u dunyodagi eng xunuk xilqatga aylanadi. Husnu jamoli balgbʻham va qondan (moddadan) boʻblgan xilqat, oxir-oqibat yemirilib ketadi, unda zebolik na qilsin. Surat atrofida qachongacha evrilasan, ey befahm, husn Gʻbʻaybdadir, gbʻaybdan izla uni. Agar oldingdagi parda kovʻbhtarilsa, na diyor qolur, na undagi odamlar qolur. Shunda osmon suratlari ham butkul yovʻbqoladi, qudrat va ulugʻbʻvorlik boʻblib kovʻbringanlar tuban va ojizu nochor boʻblib qoladi. Suratning dovʻbstligi boqiy emas, chunki suratlar ovʻbzaro ziddir va jangu jadaldadirlar. Kimning-kim muhabbati Gʻbʻaybdandir, muhabbat aslida shudir va beaybdir. Bundan boshqasiga dovʻbstlik oxir-oqibat pushaymonlik keltiradi.

Ustozining Kanizagiga Oshiq Boʻblgan Shogird Hikoyati

Bagoyat istedadli, zehni ovʻbtkir, dono bir yigit bor edi. Kecha-kunduz uzluksiz ovʻbqish, ilm olish bilan band edi. Yilida ikki kecha tatil qilardi, xolos. Odamlar bilan ishi yovʻbq edi, ishi nuqul talim olish, ilm takrorlash edi. Ustozi undan xursand edi, shogirdining pok axloqi, berilib ilm olishini maqtab, ibrat qilib gapirardi. Uni boshqa shogirdlaridan afzal bilar, alohida ovʻbtqazib suhbat qilardi.

Ammo ustozning parda ortida oy desa oy, kun desa kunday govʻbzal bir kanizagi bor edi. U shunday govʻbzal ediki, kovʻbzlar shovʻbx-shovʻbx boqar, qomati dilni oshufta qilar, sovʻbzlar jonga jon bagʻbʻishlardi. Boshdan-oyoq ruhdan iboratday, latofat ustiga latofat, malohat ustiga malohat yogʻbilganday ofati jon edi. Shirinlikda shakarga pand berar, itobu karashmasi har qanday qattiq kovʻbngilni yumshata olardi. Ikki ovʻbtram sochi yerga tegar, ataylab qilingan emas, balki aslida shunday uzun edi sochlari.

Ikki lali labidan soʻbʻz emas, asal tomardi. Toʻbʻtilar uning nutqini eshittalar hasaddan parlarini toʻbʻkardilar. Ikki koʻbʻzi qalbagʻa oʻbʻq otganday jozibali edi, otilgan oʻbʻqlar esa yuraklarni qon qilib chiqyib ketardi.

Toʻbʻsatdan shogird yigitning qoʻbʻzlari oʻbʻshal sohibjamol kanizak yuziga tushdi. Bir damda uning husnu jamoliga maftun boʻbʻlib qoldi. Koʻbʻngli ixtiyorini qoʻbʻldan berdi.

Shogird oʻbʻziga oʻbʻzi dedi:

- Shu oy yuzli shogirdi boʻbʻlsam bas edi, unndan boshqa ustoz menga kerak emas. Uning yoʻbʻlidan koʻbʻz uzmasman, mening ishqim - shogird, uning husni esa - ustozim.

Yigit oʻbʻz ustozining darslarini tark etdi, sabru qarori-ni yoʻbʻqotib, kanizakka boʻbʻlgan mehri qundan-kun orta berdi. Zafaron shoxasiday yuzi darddan sargʻbʻhaydi, hoddan toyib yotib qoldi. Ishq kelib aqlni bosib oldi, oshiqni jonidan bezor qildi. Koʻbʻhplar ilmu donishni toʻbʻpladilar, ammo bir zarra ishq ularning barini barbod etdi. Zohir ilmi kibru gʻbʻhavgo keltirar, ishqibozlik oʻbʻrtanish va devonalik keltiradi. Kimki ilmni ishqsiz topgan boʻbʻlsa, uning ilmi mol-dunyo va mansab muhabbatiga sarf boʻbʻladi.

Algʻbʻharaz, shogird ishq savdosida oʻbʻrtanib, gulni tikandan ajratolmay kecha-kunduz oʻhu nola chekardi. Oqibatda bira toʻbʻla xastalanib, oʻjizu nochor holda toʻbʻshakka mixlanib qoldi. Shogirdning kanizakka oshiqligi ustozga malum boʻbʻldi. Ustoz aqlini ishlatib, hiylavu hikmat yoʻbʻlini tutdi: avval ul kanizakning ikki qoʻbʻlining tomirini kesib, qon ola boshladi, soʻbʻngra bir dori berdikim uning oqibatida qizda hayz yuz berdi. Natijada kanizakning yuzi oltin rangiday sargʻbʻhayib soʻbʻddi, gulday yashnagan yuzi zafaron bargiday boʻbʻldi. Uning chehrasida ilgarigi zebolik qolmadi, yuzlarining tarovati ham yoʻbʻqoldi. Husnidan biror nishona qolmadi. Kadah sindi, soqiy ketdi. Kanizak vujudidan tashqari chiqqan fasodlarni togʻbʻhoraga soldilar. Ustoz ziyrak shogirdni chaqirtirib keldi. Kanizakni parda orqasiga oʻbʻtqazdi. Shogird uning yuziga qaradi, soʻbʻnfanda andomiga nazar soldi. Bu ishdan hayron boʻbʻldi, chunki ilgari koʻbʻrgan zebo qiz yoʻbʻq edi. Unga yana bir qaradi-yu koʻbʻngli sovudi, ishqni unutib, avvalgiday tahsilga mashgʻbʻul boʻbʻla boshladi. Ustoz shogirdning qutulganini koʻbʻrdi, uning gʻbʻhamu tashvishi arib, avvalgi shodligi qaytgan edi. Ishq olovi soʻbʻhnib, shogird sovudi va ranju dardi ketib, tuzalib qoldi.

Ustoz oʻbʻshal togʻbʻhorani keltirishni buyurdi. Togʻbʻhorani shogird oldiga qoʻbʻtyib, dedi:

- Ey barno yigit, ishing yaxshi-likka yuzlandi, beqaror boʻbʻlding va yana qaror topting, ul ishq yoʻbʻlidagi oʻbʻrtanish - yonishlaring qani, shumliklar, behayolliklaring qani? Ul sanam doim sen bilan boʻbʻladi, sen u bilan hamisha ishrat qilasan deb orzu qilarding. Nimadan yuzing uning ishqida sargʻbʻhardi va yana nega ishqing olovi soʻbʻhnib sovuding? Buning sababi nima? Holbuki sen ham oʻbʻsha, kanizak ham oʻbʻsha-oʻbʻsha.

Ammo kanizakdan faqat bir narsa kamaydi, yani togʻbʻhoradagi fasodlar. Seni maftun etgan, devonayu muftalo qilgan narsa shu edi. Bu narsa kanizakdan ajralgandan keyin, sendagi ishq va uning savdosi ham sovudi. Sen kanizakka qarab oʻhu nola chekarding, darhaqiqat, aslida, shu togʻbʻhoradagi qon va fasod oshigʻbʻi ekansan. Sen juda befarosat chiqding, axir qon va najosat oshigʻbʻi ekanliging malum boʻbʻldi.

Ul shogirdning ahvoli oʻbʻzgardi va tavba qilib, ilm takroriga oʻbʻtirdi. Kimki suratga sigʻbʻinishni maqsad qilsa, albatta bu manolar, sifatlarni anglab yetmaydi. Suratning asl mohiyati sening shaytoniy nafsingdur. Manoning asli sening ruhoniylar joningdur. Sifat ishqida suratni tark et, toki senga marifat oftobi porlab koʻbʻrinsin. Suratingfasod va qondan boshqa narsa emas. Suratga sigʻbʻingan kishi teran fikrlovchi kishi emas, balki zohirbindir. Fasod va qondan zebolik topgan jami narsalarga muftalo boʻbʻlish devonalik-dir. Qachongacha, ey ayb izlovchi kishi, surat atrofida aylanasan, Husn Gʻbʻhaybdadir, husnni Gʻbʻhaybdan izla!

Bir Dardmand Kishining Abubakr Shibliy Huzurida Yigʻbʻlagani Hikoyati

Bir dardli odam shayx Shibliy oldida yigʻbʻlar edi. Shayx undan:

- Nima sababdan yigʻbʻlayapsan? - deb soʻbʻbradi.

Ul dedi:

- Ey shayx, bir doʻbʻstim bor edi, uning jamolini koʻbʻrib xushnud boʻbʻlardim. Oʻbʻshal doʻbʻstim oʻbʻldi, uning gʻbʻhamida men ham oʻbʻlayotibman. Chunki uning firoqi dunyoni koʻbʻzimga qorongʻbʻu qilib qoʻbʻtydi.

Shayx dedi:

- Shundan koʻbʻngling oʻbʻksigan boʻbʻlsa, sening jazoying shudir. Sen shunday doʻbʻst tanlaginki, u oʻbʻlmaydigan boʻbʻlsin va oʻbʻzing ham bunaqa alam chekmaydigan boʻbʻlgin. Oʻbʻlimdan nuqson topadigan doʻbʻstlik oʻbʻtkinchidir, u joningni gʻbʻhamga toʻbʻldiradi. Kimki surat ishqiga muftalo boʻbʻlsa, u shu surat tufayli balolarga giriftor boʻbʻladi. Oʻbʻsha surat qoʻbʻldan chiqqandan keyin, u judolikdan qonlar yutadi.

Oʻbʻz Kanizagini Sotib, Keyin Pushaymon Boʻbʻlgan Kishi Hikoyati

Bir savdogar boyning koʻbʻp mol-mulki bilan byrgan govʻbʻzal bir kanizagi ham bor edi. Savdogar kanizakni sotib yubordi, biroq unga koʻbʻngil bogʻbʻlaganini bilib qattiq pushaymon boʻbʻldi. Keyin u kanizakni sotib olgan odam oddiga borib, kanizakni qayta sotib olishini, qimmatini necha marta oshirsa ham rozi ekanligini aytdi. Biroq savdogar qanchalik zorlanib, yalinmasin, xoja kanizakni unga qaytarib sotmadi. Savdogar oʻbʻzini yoʻbʻqotib, yoʻbʻllarda boshiga tuproq sochar, oʻhu nola chekardi.

Zorlanib der edi:

- Bu alam dogʻbʻi meni oʻbʻldiradi, mening jazom shudir, ahmoqchigim oqibatida dilbarimni dinorga almashtirdim. Jonimni bozorga olib chiqqan ekanman, endi bildim, oʻbʻzimga oʻbʻzim ziyon qildim.

Ey odam, umringing har nafasi - bir gavhar, vujuding-dagi har bir zarra Haq tomonga rahbardir. Oyogʻbʻingdan boshinggacha Uning nematlari - tuhfasidir. Dust nematla-rini oʻbʻzingga tanit, taqdim etgin. Shunda kimdan uzoqlashga-ningni anglab yetarsan va judolikda haddan ziyod sabrli boʻbʻlganingni ham tushunarsan. Haq seni yuz xil nematlar bilan parvarishlab, izzatda tutdi. Sen esa nodonlikda yana gʻbʻhayr-begona bilan qolib ketasan.

Suyakka Ragʻbʻbat Koʻbʻrsatgani Uchun Podshoh Tomonidan Haydalgan Ov Iti Hikoyasi

Bir podshoh sahroga ovga chiqdi va itboqarga tozi itini yasantirib orqasidan olib yurishni buyurdi. Podshohning oʻbʻrgatilgan ovchi tozi itini bor edi. Uning yopinchi gʻbʻi qora baxmaldan va bogʻbʻichlari atlasdan tikilgan boʻbʻlib, boʻbʻynida gavhar taqinchoq, qoʻbʻl va oyoqlarida oltin halqalar taqilgan, boʻbʻyinbogʻbʻi esa ipakdan edi. Shoh bu itini yaxshi koʻbʻbrar, ovga oʻbʻzi bilan olib yurar, uni aqlli jonvor hisoblardi. Shu bois bu safar ham itning boʻbʻyinbogʻbʻidan ushlab, uni oʻbʻzi bilan birga olib borardi. It oldinda, shoh esa ot ustida orqada borardilar. Yoʻbʻlda bir toʻbʻda suyaklar uchrab qoldi. It buni koʻbʻrib birdan

to'xtadi va suyaklarni hidlab oldinga yurmadi. Buni ko'rgan shohning g'azabi qaynadi va itning bo'yi bog'ini uloqirib yuborib, dedi:

- Men buni parvarishlab shuncha izzat qilsam, u bir suyakni mendan afzal bildi - podshohni suyakka almashtirdi.

Shoh ayonlariga itni haydab yuborishni buyurdi:

- Men turgan joyda u g'ayrga qaradi. Bu ishni qilgandan ko'ra yuz ming igna yutsa yaxshi edi.

Itboqar aytdi:

- It orasta qilib bezatilgan, hamma yog'ida oltin-qumush taqinchoqlar. Tashlab ketsak, hayf bo'ladi. Bu itdir, u dasht va sahroga munosib, atlas kiyimlar va oltin bezaklar insonga munosib.

Shoh itboqarga dedi:

- Shu holida tashlab ket, undagi oltin atlasdan voz kech. Toki u o'ziga kelgach, o'zini bunday bezatilganini ko'rib, esi joyiga tushar, qanaqa oshno topganini va men kabi shohdan ajralganini anglab yetar.

Ey avvalda oshnolik qilib, oxirda judolik topgan kishi, oyog'ingni ishq haqiqatga mustahkam qo'y, ajdaho bilan mardonavor may ich! Chunki bu yer ajdaho dorining ustidir, oshiqlarning boshini kesish ular ishqining to'voni -xunbahosi deb bil. Mard oshiq joniga g'ulug'ula solgan kuch ajdahoni uning ko'ziga chumoli qilib ko'rsatadi. Alloh oshiqlari yuztami, yuz mingtami - hammalari Uning yov'ida o'z qonlariga tashnadirlar.

Husayn Mansur Hallojning Dorga Osilishi Hikoyati

Hallojni dor ostiga olib kelganlarida tiliga "Anal-haqdan o'zga so'z kelmasdi. Uning tiliga tushunmadilar, qo'bl va oyoqlarini kesdilar. Uning qoni to'kilgach, yuzlari, badani sarg'aya boshladi. Zero, qon oqqandan keyin kishi yuzi qizil bo'ladimi?! Go'yo yov'bl ustidagi quyosh kabi Mansur kesilgan qo'blining qonlarini o'z yuziga surtdi. Va dedi:

- Oqizilgan qon bilan o'zimning gul yuzimni yana ham qizilroq gul rangiga bo'yadim. Toki birovning ko'ziga sarg'ayish bo'lib ko'rinmayin, yuzim o'zimga ham qizil bo'lib tursin. Mening yuzimni sarg'aygan holda ko'rgan kishi Mansur qo'bl deb gumon qiladi. Menda qilcha ham bo'lmay yov'q, yuzim hamisha qizil - hamisha tarikman. Oshiq eranlar boshini dorga olib kelar ekan, uning shermardligi ish beradi. Bu jahon ko'zimga "mim halqasiday ko'rinadi, shu halqadan kishi bo'ladimi, axir?"

Yetgi boshli ajdaho - dunyo bilan olishib, o'yin o'ynashga majbur bo'lgan kishining eng kichik mukofoti - boshini dorga berishdir.

Shayx Junayd Bag'hdodiy O'zga O'zining Shahid Bo'lishi

Din imomi, ilohiy manolar dengizi Junayd bir kecha Bag'hdodda vaz aytar edi. Uning so'zlarining salmog'ini va teranligidan osmon past bo'lganday, quloq solib hayratga tushayotganday edi. Shayxlar shayxi Junayd hazratlarining bir yosh o'zga o'zining bor edi, uning kamoli, shirinligi odamlar qalbiga orom bag'ishlardi.

Shayx Bag'hdodda vaz aytayotgan o'zga kechada o'zga o'zining boshini kesib, xoru zor holda keltirib, yig'inganlar oldiga tashladilar. Poktiyat Junayd buni ko'rib indamadi va jamoatga yuzlanib dedi:

- Qadimu azal, abadu ahad asroridan qaynatgan qozonimdagi taom bu kecha pishipti, uning oshini ham ko'ringizlar. Haq yov'lidagi qurbonim - shu, bundan ortiq ham, kam ham emas.

Yigirma Oltinchi Maqola

Boshqa Bir Qush Uzri

Boshqa bir qush dediki:

- O'zlimdan qo'rqaman, ul vodiy uzoq, men esa zaifu nochorman. O'zlimdan chunon qo'rqamanki, birinchi manzildayoq jonim chiqsa ajab emas. Garchi ko'rinishim salobatli bo'lsa-da, ammo ajal kelsa zor-zor qaqqash bo'lib qolaman. Kimki ajal qo'bliga tushsa, uning qo'blida qilichi bo'lsa-da, bir nafasda qilich ham qo'blidan tushib, qo'bli ham kesiladi. Qo'bl va qilichdan iborat bu jahonda, yuz afsuski, qo'blida afsusdan boshqa qurol qolmaydi.

Hammalari afsus-pushaymonlik bilan yer ostiga kirib uyquga ketdilar, tiriklari ham hayronu sargardondirlar. Ko'rgan, o'zlim yov'li - qanday mushkul yov'ldir, bu yov'lning birinchi manzili - go'briston. O'zlim achchig'ini xabarini eshit-sang, shirin joning ostin-ustun bo'ladi.

Hudhudning Javobi

Hudhud dedi:

- Ey, zaifu notavon odam, qo'rquvdan bir hovuch bo'lib qolibsan, qachongacha o'zlimdan qo'rqasan? Shuni bilasanki, umring kuni sanoqli, abadiy emassan. Bilmaysanki, odam tug'ilgandan takdiri belgilidir, u oxir-oqibat tuproqqa ketadi va uning vujudi barbod bo'ladi. Seni o'zliming uchun parvarish qilganlar, yani bu dunyodan ketish uchun budunyoga kelgansan. Osmon bamisoli to'ntarilgan tog'ora, bu tasht-tog'ora shafaqdan har kecha qon rangini oladi. Bu Tig'ib ko'rtargan quyosh aylanishida hamma kesilgan boshlar uning tog'orasidadir. Sen xoh pok, xoh bulg'angan bo'lg'in, tuproqqa qorilgan bir qatra suvsan. Bu qatra suv - oyokdan boshgacha darddir, bu dard bilan daryoga qarshi kurasha olasanmi? Agar sen bir umr jahonda yayrab-yashnab farmon beruvchi shahanshoh bo'lsang ham, oxir-oqibat o'rtanib yonib, ham yayrab-yashnab jon berasan.

Qaqnus Umrining Uzunligi Va Uning Ahvoli Hikoyasi

Qaqnus Hindistonda yashaydigan turfa ajib bir qushdir-kim, uzun va qattiq tumshug'ini bor. Tumshug'ida xuddi nay kabi bir qancha teshiklar mavjud. Bu teshiklar yuztaga yaqin. Qaqnusning boshqa qushlar kabi jufti yov'q, u bolalaymaydi.

Tumshug'ining har bir teshigidan o'zga ovozi chiqaradi, har bir ovozi o'zga nola, o'zga bir sir bor. Har bir teshikdan turli-tuman ohangu navolar chiqarib, nola chekkach, barcha qushlar, qushlargina emas, barcha jonivorlar, hatto suvda baliqlar bundan beqaror bo'ladilar. Barcha vahshiy darrandalar jim bo'lib, bu ovozdin o'zga holatga tushadilar.

Faylasuflar unga hamroz bo'lib, ovozig'a qarab musiqa ilmini yaratdilar. U qariyb ming yil umr ko'radi, ammo o'zlimi vaqti yaqinlashayotganini oldindan sezadi. O'zlimi yaqinlashgach, ko'ngliga g'ulug'ula tushib, atrofig'a ko'p-ko'p o'zlin yig'adi. O'zlinlar o'rtasiga o'rtirib olib, o'zlin nolalar chekadi. Keyin har bir teshikdan, boshqa-boshqa dardli navhalar

chiqaradi, yuz teshikdan yuz xil navha-soz chiqaradi. Navha chekayotganda ov ʻlim alamidan lahza-lahza titrab turadi. Bob ʻzlab nola chekishidan hayratlanib, qushlar va hayvonlar uning oldiga yigʻib ʻladilar va hayotdan umidlarini uzgandayin, behol bob ʻlib qoladilar. Keyin umrining sov ʻngida ajab hol yuz beradi: uning nolasi zov ʻridan tumshugʻ ʻidan qon oqa boshlaydi, bir nafas tin olib, sov ʻngra qanotlarini bir-biriga ura boshlaydi. Shunda uning qanotidan ov ʻt chaqnaib chiqadi, keyin butun vujudini ov ʻt qoplab yona boshlaydi, olov ov ʻtinlarga ov ʻtadi va birga-birga yonib chov ʻgʻ ʻga aylanadilar.

Keyin chov ʻgʻ ʻlar sovib kul bob ʻladilar. Kul ichida bitta kichkina chov ʻgʻ ʻ qoladi va u kichkina qaqnus bob ʻlib dunyoga keladi. Olov ov ʻtinni kulga aylantiradi, kul ichida esa qaqnus bolasi paydo bob ʻladi. Kishi ov ʻlgandan keyin tuqqani yoki tugʻ ʻilganini birov jahonda kov ʻrganmi.

Agar qaqnus kabi uzoq umr kov ʻrsang, ana shunday ham ov ʻlib va ham yana tirilasan. Bechora qaqnus ming yil yashab, ov ʻz vujudidan yuz ming nolalar chiqardi. Yillar davomida nola va dard ichra edi, ota-onasi ham bob ʻlmagan, jufti ham yov ʻq edi, yakkalarning yakkasi edi. Dunyoda uning payvandi - bogʻ ʻliqlik joyi, yani jufti ham, farzandi ham yov ʻq edi. Oxirida ajal kelib jonini oldi - kulini kov ʻkka sovurdi. Joni bor maxluqki bor, u ajal dastidan qutulmaydi - shuni yaxshi bilib ol. Olamda ov ʻlmaydigan kishi yov ʻq. Yana ajoyibrogʻ ʻiki, kishining safar ozigʻ ʻi ham bob ʻlmaydi.* Ov ʻlim agarchi qattiq va zolim bob ʻlsa-da, lekin unga bob ʻyin egish shart. Boshimizga kov ʻp qattiq ishlar tushib turadi, ammo ajalning ishi eng qattiq ishdir.

Otasi Ov ʻlgan Kishi Bilan Sov ʻfiy Hikoyasi

Ov ʻgʻ ʻil otasi tobuti oldida yigʻib ʻlab borar ekan, oh chekib der edi:

- Ey otajon, jonimni pora qilgan bundayin ogʻ ʻir kun umrimda boshimga tushgan emas edi.

Shunda yonida borayotgan sov ʻfiy dedi:

- Otangning ham boshiga bundan ogʻ ʻirroq kun kelgan emas. Sening boshingga emas, otangning boshiga mushkul ish tushdi. Ey dunyoga qov ʻl-oyoqsiz kelgan zot, umringni tuproq tepib, havoni kesib yurish bilan ov ʻtkazasan. Agar mamlakat taxtiga ov ʻtirgan shoh bob ʻlsang ham, oxiri qov ʻlingda havo bilan, yani hech vaqosiz ketasan.

Jon Berayotgan Naychining Javobi

Bir nay chaluvchining ajali yetdi, jon berar paytida birov undan sov ʻtradi:

- Ey, ayni sirlashuv vaqtida turgan odam, bunday paytda ahvolding qalay, nimani ov ʻylayapsan?

Naychi oh chekib, dedi:

- Holimni hech ayta olmayman, ammo sezayapmanki, bir umr yel puflab kelibman (paymudan), oqibatda esa tuproqqa ketayapman, vassalom.

Isoning Ariqdan Suv Ichgani Hikoyasi

Iso bir toza ariqqan suv ichdi, suv xushtamlikda gulobdan ham ov ʻtar edi. Birov kelib ariqdagi suvdan xumiga tov ʻldirib oldi.

Iso xumdagi suvdan ham ichdi. Ammo xumdagi suvdan ogʻ ʻzi achchiq bob ʻldi. U yana xum oldiga keldi va yana ichdi - suv achchiq edi. Iso hayron bob ʻlib dedi:

- Yo Rab, xumdagi suv ham shu ariqqan bob ʻlsa, nega endi u shirin, bu achchiq? Buning siri nimada, ayt?

Shunda haligi Xum Iso oldida tilga kirib dedi:

- Ey Iso, men Qadim zamonlarda yashab ov ʻtgan kov ʻhna odamman. Bu tov ʻqqiz falak ostida goh kosa, goh kov ʻza, goh xum bob ʻlib, ming yillardir kim yuribman. Agar yana ming marta xum qilib qayta yasalalar ham, achchiqlik mendan ketmaydi. Men ov ʻlim achchigʻ ʻini chunon tatib kov ʻrganman, shu sabab mendagi suv bunday achchiqdir.

Ey gv ʻofil banda, sen ham ov ʻlim sharbatini ichishdan oldin, uygʻ ʻon, gv ʻaflat orqasida ov ʻzingdan xum yasama. Ov ʻzingni yov ʻqotgansan, ey gv ʻofil, jon chiqishdan oldin tavba qil, ov ʻnglan. Agar tirikligingda ov ʻzingni tanimasang, ilohiy sirlarni anglamay ov ʻlib ketasan. Na hushyorligingda ov ʻzingdan xabardorsan, na ov ʻlganingda vujudingdan biror asar qoladi.

Tiriklikda hech narsadan bexabar, insonligini anglamagan, ov ʻlgandan sov ʻng yov ʻqolgan - odamdan paydo bob ʻlib, ammo odam bob ʻlmasdan ov ʻlib ketgansan.

Ul bechora darvesh oldida yuz ming gv ʻaflat tov ʻsiqlari turibdi. Xov ʻsh, bu ahvolda u qanday qilib ov ʻzini topadi?

Jon Berayotgan Buqrot Vá Uning Shogirdi Hikoyasi

Buqrot hakim kasal bob ʻlib yotib qoldi, ajali yetib, jon berish azobidan qiynalardi. Bir shogirdi bor edi, u ustoziga qarab dedi:

- Ey ustoz, tanangni yuvib kafanlab dafn etgandan keyin, ayt, seni qaerdan topamiz?

Buqrot dedi:

- Ey gv ʻulom, Men tirikligimda uzoq umr kov ʻrib, ov ʻzimni ov ʻzim topolmadim, sen meni qaerdan topasan? Men shunday yashab dunyodan ov ʻtayapmanki, qilcha ov ʻzimdan xabardor emasman. Ov ʻlimga ov ʻlimdan ov ʻzga davo yov ʻq, har qancha zorlanma, xazon bob ʻlgan barg yerga tushadi. Biz hammamiz ov ʻlish uchun tugʻ ʻilgan-miz, dunyodan kov ʻngil uzolmasak ham, jonimiz bizni tark etadi. Butun dunyoni hukmronlik muhri ostida tutgan shohanshohlar bugun yer ostida yotibdi. Shohmi, xusravmi, xonmi, amirmi, barchasi lahad tuprogʻ ʻida, arzimas tuproqqa tengdirlar. Shohbob ʻlsin, gado bob ʻlsin - hammasi ketadilar.

Oxirtda Noqis va komil orasidagi farqlar ayonlashadi. Tiriklik ham azob, ov ʻlim ham azob, agar bu har ikki ranju azobingdan ganj - xazina topmasang, bilgilki, haqiqiy ganj - Simurgʻ ʻdir. Qolganlari esa dardu azobdir. Shu bois dunyoda bundan ortiq ganjni izlama.

Yigirma Yettinchi Maqola

Boshqa Bir Qushning Uzri

Boshqa bir qush dedi:

- Ey, pok etiqodli Hudhud, bir nafas ham murodu maqsadimga yetmadim. Butun umrim gv ʻamda ov ʻtdi, olam ishlariga asiru bandaman. Qonli dilimda qanchadan-qancha gv ʻam-alam bor, gv ʻamim zov ʻridan har zarra motamdadir. Hamisha hayron va ojizman. Kofir bob ʻlay agar biror lahza shodlik kov ʻrgan bob ʻlsam. Gv ʻam bilan ov ʻzimni yov ʻqotgan, ov ʻzi bilan ov ʻzi ovora odamman, bu ahvolda telbalarday qanday qilib yov ʻlga kiraman? Agar bunday gv ʻamga botmaganimda, bu safardan balki

dilim xurram boʻlganmidi. Ammo nima qilay, koʻnglim qonga toʻngan, senga ahvolimni tushuntirdim, endi ayt, nima qilay?

Hudhudning Javobi

Yovʻlni bilguvchi, shirin soʻbzli Hudhud har narsaning mohiyatini anglovchi va har bir fikrning ziyonu foydasini bilguvchi edi. U qushga qarab dedi:

- Ey shaydo va magʻbʻur kishi, boshdan-oyogʻ bingtashvishu gʻbʻamga botgansan. Bu dunyoning baxtiyorligi ham, baxtsizligi ham tez oʻtib ketadi. Bir nafasda oʻtib ketadigan narsalar boʻlmasa ham umr uning orzu-havasida oʻtib ketgusidir. Jahom oʻhtar ekan, sen ham uning bahridan oʻbt. Unga mahliyo boʻlma va tark et uni! Zero nimaiki doimiy, ustuvor emas ekan, unga bogʻlangan koʻngil ham tirik emas.

Hech Qachon Birov Qoʻblidan Sharbat Ichmagan Soʻbfiy Hikoyati

Nafasi oʻtkir bir piri murshid bor edi. U birovlar qoʻblidan hech qachon sharbat ichmagan edi. Birov dediki:

- Ey Alloh nazariga tushgan odam, nega hech bir sharbatga ragʻbat qilmaysiz?

Soʻbfiy dedi:

- Oʻbʻlimni boshimda koʻrib turibman, u sharbatni mendan bir zumda tortib oladi. Ana shunday oʻbʻlim boshimda turganda, men sharbat ichsam, u zaharga aylanadi. Muakkal bilan sharbatim xush boʻlishni xohlasam, u qand sharbati - jullobiy emas, oʻbt boʻladi. Poydorligi boʻlmagan har narsa bir olam boʻlsa ham, bir arpa donicha qimmatga ega emas. Vaslsiz bir soatlik rohatni nima qilay, asli - poydevo-ri boʻlmagan imorat omonatdir. Sen agar baxtdan xursand boʻlsang, bu - bir nafasli baxt, xolos, bu bilan gʻbʻururlanma. Va agar baxtsizlikdan holing tang boʻlgan ekan, bu ham bir nafasdir - zorlanib yurma. Agar senga alam yetsa, bu sening izzatlabling, qudratga intilishing oqibatidir, xorli-gingu ojiqligingdan emas. Anbiyolarga yetgan balolarni hech kim Karbaloda koʻrsata olmaydi. Suratda senga aziyat, gʻbʻam boʻlib koʻringan narsa, sifat - manoda buni koʻra olgan odamga ganj - xazinaning oʻbzidir. Har damda senga undan yuz inoyat yetkusi, sening butun boyliging - alamlarining Uning ehsonidir. Uning ehsonini yodga olmaysan, ammo Uning ozgina azobu ranjini tezda koʻrib nola - figʻhon qilasan. Shumi, axir, doʻstlik nishonasi? Ey, sen kamaqlu gʻbʻofil, sen hali magʻbʻz emassan, mohiyatga yetmabsan, sen poʻchoqsan, doʻst emas, poʻstsan, xolos.

Bir Qulning Podshoh Qoʻblidan Meva Yegani Hikoyati

Bir yaxshi xulqli podshoh bor edi. Bir kun u oʻbzining quliga bir dona meva berdi. Qul mevani podshoh qoʻblidan olib, nihoyatda xursandlik bilan yeya boshladi, qul shunday mazza qilib mevani yer ediki, goʻbʻyo dunyodagi eng xushtam, shirin taomni yeyayotganday edi. Podsho buni koʻrib, havasi keldi va mevadan oʻbzi ham yegisi kelib, gʻbʻulomga dedi:

- Ey gʻbʻulom, bu mevani buncha ishtaha bilan yemoqdasan, menga ham ozgina ber.

Gʻbʻulom mevaning qolganini shohga uzatdi. Shoh uni tatib koʻrgan edi, afti burushdi. Chunki meva bagʻboyat achchiq edi.

Shoh gʻbʻulomga dedi:

- Sening ishingni hech kim qilgan emas, shunday achchiq narsani bunday rohatlanib yemoqdasan, bunday yovʻl tutishingning boisi nima?

Gʻbʻulom dedi:

- Ey shahriyor, men sendan yuzlab tuhfalar olganman, qanchadan-qancha yaxshilik qilgansan. Shunday ekan, bir marta tuhfang achchiq chiqqan boʻlsa, qanday qilib buni yuzingga solay. Men sening nematlaring ichida yashadim. Shu bois sening qoʻblingdan olgan narsam achchiq boʻlsa ham, menga shirindir. Sening qoʻblingdan agar bir achchiq meva menga yetgan ekan, uni qaytarib berish men uchun ogʻbʻir gunohdir.

Allohning yovʻlida ranju azob chekishning oʻbzi rohat, buni qulogʻ bingga quyib ol, chunki soʻbz - nasihat ham ganjdir. Uning ishi goh orqada, goh roʻbʻparadadir, sen uni qanday bajarsang, shunday holda voqe boʻladi. Sen bu dorulalam dunyosida yaxshilik va shodlik izlaysan, ammo bu dunyoning dilxushligi dardu gʻbʻamdir. Har bir luqma ichida yurak qoni bor. Odam uchun Haqning haqiqatidan oʻbzga hosil yovʻbq. Yovʻlni bilgan puxtakorlar buni obdon teran anglab yetganlar. Shu bois ular yurak qonisiz biror luqma yemadilar. Toki non - , tuz tatib yurar ekanlar, jiggar qonisiz non sindirmaganlar.

Bir Kishining Soʻbfiydan Ahvol Soʻbʻragani

Bir nomi chiqqan odam soʻbfiydan soʻbʻradi:

- Ey birodar, roʻbzʻgʻ bʻoring qanday oʻbtayapti?

Soʻbfiy dedi:

- Men bir gulxan ichra bogʻlanib qolganman. Ogʻbʻzim quriq, ammo etaklarim hoʻbʻl holda banddadirman. Boʻbʻynimni sindirmasinlar, deb bu yerda biror kishining panjasini sindirmadim (yani, hech kimga ozor bermadim). Agar dunyoda hamma vaqt xursandchilik istasang, u holda sen goʻbʻyo uyqudasan va tushingni soʻbzlab turgandaysan. Agar shodlik istasang, oldin ehtiyot bilan ish koʻrib, sirot koʻbʻrigning naryogʻ biga oʻbtib ol. Olam koʻbʻchasi-da xursandlik yovʻbq. Chunki bunda xursandlik, begʻbʻamlikdan nomu nishon yovʻbq.

Sarkash va mast nafs olovday seni komiga tortadi, shu sharoitda qanday qilib shodlik, xotirjamlik boʻlsin? Mohiyatga diqqat bilan qaraydigan zakovatli odam boʻlsang, koʻbʻrasanki, dilxushlik yetuk insonlar nasibasi emas.

Bir Kampirning Shayx Abu Saiddan Duo Tilagani Hikoyati

Bir kampir Mehna shayxi Abusaid Abulxayrga dedi:

- Menga yaxshilik va xushvaqtlik duosini oʻbʻrgat. Men shu vaqtgacha koʻbʻp baxtsizliklar koʻbʻrdim, ranju alam chektim.

Bundan bu yogʻ biga azoblarga chidayolmayman. Agar xushvaqt, begʻbʻam boʻlib yurish duosini oʻbʻrgatsang, uni har kun tilimdan qoʻbʻymasdan takrorlab yuraman. Shayx dedi: "Men ancha vaqtdan beri dardmandlik oqibatida joyimdan turolmaydigan boʻlib qolganman. Sen aytganlarni koʻbʻp qidirdim, ammo undan biror nishona topmadim. Bu dardga davo kelmay turib, kishiga koʻngilxushlik qachon muyassar boʻlibdir.

Bir Kishining Junayd Bagʻdodiydan Kovʻngil Xushligi Tovʻgʻvʻrisida Sovʻragani

Bir kishi Junayd oldiga kelib sovʻbradi:

- Ey, Allohga yaqin odam, kishining kovʻngil xushligi qachon hosil boʻvladi?

Shayx Junayd dedi:

- Allohga yetishgan chogʻvʻda, toki podsho visoliga yetishish muyassar boʻvlmas ekan, kishi baxtsizlik vodiysida kezaveradi.

Quyosh shulasiga tob berolmagan zarra sargardon boʻvlib yuraveradi va quyoshga yetishish harakatidan tinmaydi. Zarra yuz karra qonga botsa ham, bu sarsonu hayronlikdan xalos boʻvblolmaydi. Zarra zarraligida zarradir. Kimki uni yovʻbqoldi desa, aldanadi. Agar uni aylantirsalar, u - u emas. U zarradir. Xizr chashmasi boʻvblolmaydi. Kimki zarralikdan qovʻbzgʻvʻbolgan boʻvblsa, uning asli ham albatga zarradir. Agarchi u Quyoshda yovʻbqolsa ham, bir zarradan Abadiyatgacha yovʻbl hali uzoq. Zarra agarchi yaxshidir yoki yomondir, umr boʻvbyi yashirinsa ham yovʻbqolmaydi.

Ey zarra, Quyoshday kemadan joy olish uchun bunday mast va aftodahol ketayotirsan. Ey zarra kabi beqaror odam, toki sen ovʻbz oqizligingni kovʻvrib, ovʻbzingni taniguncha sabr qilurman.

Boyovʻgʻvʻbli Va Uning Sovʻbzlari

Bir kecha Boyovʻgʻvʻbli ovʻbziga ovʻbzi dedi:

"Quyosh nuriga bir nafas ham toqat qilolmayman. Butun umrim davomida yuz azobu chorasizliklar bilan Quyoshga intilaman, toki uning nuriga gvʻbarq boʻvblib, yovʻbqolib ketayin deyman. Ul dargohga yetayin deb oyu yillar kovʻbzimni bogʻvʻblab uchaman.

Kovʻbzi ovʻbtkir bir qush dedi:

"Ey magʻvʻhrur va mast Boyovʻgʻvʻbli, unga yetguncha ming yillar yovʻbl bosish kerak. Senday yovʻbline yovʻbqotgan u yerga qachon yetibdi, axir chumoli oyga borib yetibdimi?"

Boyovʻgʻvʻbli dedi:

"Meni qovʻbrqitma, hechqisi yovʻbq, uchavera-man, kovʻvray-chi, qani bundan nima hosil boʻvblarkin?"

Necha yillar xuddi mastday, ovʻbzidan bexabar uchib borardi, oxir-oqibat kuch-quvvatdan qoldi, qanotlari titilib, patlari tovʻbkildi. Ammo yovʻbl bosishdan tinmasdi. Axiri joni halokat ichra, tani ovʻvrtanib, qanotsiz holda ojiz va notavon boʻvblib qoldi.

Quyoshdan esa nishona kovʻvtrinmasdi.

Boyovʻgʻvʻbli ichida:

"Quyoshdan ovʻbtib ketdimmikin? - deb ovʻblyardi.

Bir okil kishi dedi:

"Sen uyqudasan, yovʻbline kovʻvrmay, qadam bosasan, qanday qilib undan ovʻbtib ketdimmikin, qanotlarim tovʻbkilib tushdi-ku deysan?"

Bu sovʻbzdan Boyovʻgʻvʻbline gvʻvashligi yana kovʻvpaydi, ajzu iztirob ichida qoldi. Bor-yovʻgʻvʻbidan ajralib, nochor ahvolga tushdi. Nochorlikdan Quyoshga qarab joni yonib hol tili bilan xitob qildi:

- Kovʻbzi ochiq qushni toptingmi, hech boʻvblmasa undan ortib, menga ham boqqil, nuringni soch!

Boyovʻgʻvʻbli bu sovʻbzni qalbi yonib, chunon dard bilan aytdiki, marhamat Quyoshi unga yuzlandi. Kovʻbzi yovʻbqning kovʻbzi ravshan-lashdi - qismatiga ovʻvzgarish kirdi. Omad keldi va bir miskinun bechora davlat topti, baxtga erishdi.

Yigirma Sakkizinchi Maqola

Yana Bir Qushning Uzri

Boshqa bir qush Hudhuddan sovʻbradi:

- Ey, rahnamo! Uning amrini hech bir bahonasiz bajaraman. U qabul qiladimi yoki rad etadimi, bu bilan ishim yovʻbq. Uning farmoniga muntazirman. Nima buyursang, jonim bilan bajaraman, agar farmondan bosh tortsam, tovon tovʻvlayman.

Hudhudning Javobi

Hudhud aytdi:

- Ey qush, yaxshi savol berding, mard kishi uchun bundan afzal kamol yovʻbqdir. Agar sen UningChaargohiga jon fido qilsang, joningni xalos etasan. Yani Unga yetishasan. Agar jonu dildan farmonni bajarsang, joning Jononga erishadi. Kimki farmonni bajarsa, u tashvish va iztirobdan qutuladi va Uning yovʻbolidagi barcha qiyinchilik-lardan osonlik bilan ovʻbtadi. Amru farmon boʻvbyicha bir soatlik toat amru farmonsiz umr boʻvbyi qilinadigan toat-ibodatdan afzaldir. Kimki farmonsiz azobu uqubat cheksa, bu odam Uning kovʻbyidagi itdir, odam emasdir. It juda kovʻvhp xorlik-larni boshidan kechiradi, ammo bundan nima foyda. Zero uning bu ishi Farmon boʻvbyicha emas edi, shu bois u ziyonu zarar keltirdi, xolos. Farmon boʻvbyicha ish qilib, bir dam qiyinchilik tortgan kishi ovʻvz savobi bilan olamni tovʻvldiradi. Farmonining ishi ulugʻvʻvdir. Farmon ichida yashab Haqqa intil, chunki sen bandasan, ovʻvzboshimcha ish qilma.

Ovʻvz Shahriga Qaytib Kelayotgan Podshoh Hikoyati

Sayohatga chiqqan bir podshoh ovʻvz shahriga qaytib keldi. Shahar xalqi shohni izzatu ikrom bilan kutib olish uchun shaharni bezadilar. Kim qovʻvbidan nima kelsa qilardi, uyida nima boʻvblsa olib chiqardi va shaharni chiroyli qilishga sarflardi. Ammo zindon ahliida hech vaqo yovʻbq edi, ularning qovʻvbl-oyoqlaridagi bandu zanjirlari bor edi, xolos. Yonlarida dovʻvstlarining kesilgan boshlari, gvʻvhamu anduhdan pora-pora jigarlari bor edi. Ammo ular shohni kutib olish uchun kesilgan bosh va qovʻvblar, oyoqlarni chiroyli qilib bezadilar. Shoh ovʻvz shahriga kirgandan keyin chiroyli bezaklar, rang-barang alvonlar, zebu ziyatni kovʻvbrdi. Ammo zindon joylashgan joyga yetganda, otidan tushib, zindon ahlining oldiga bordi, ular bilan kovʻvbrishib, ahvol sovʻvbrab, kovʻvblab tuhfalar inom etdi.

Saroyga kelgandan keyin shohning yaqin kishilaridan biri shohdan sovʻbradi:

- Ey shohim, shahar ahli seni deb shuncha sayu harakat qildilar, shaharni shohiyu atlas bilan bezadilar, mushk-anbar sochdilar, ammo sen bunga etibor qilmay, zindon eshigi oldiga kelib tovʻvxtading va zindoniy-lar ahvolini sovʻvbrading, buning sirri nimada? Axir ular ovʻvlimga mahkum etilgan, kesilgan qovʻvbl-oyoq va boshlarni taxlab seni kutib oldilar.

Shoh dedi:

- Shahar ahlining bezaklari - bolalarning o'zb o'byinchoqlarini bezaganday gap. Ularning har biri shanu shavkati, boyligini ko'rsatish maqsadida ish qilgan, ular-ning ishlarida o'zlarini ko'rsatishga intilishlari ayon ko'rinib turibdi. Ularning barchasi menga maqtanish, diqqatimni tortib, xursand qilish niyatida bo'lganlar.

Ammo mening farmonimni faqat zindon ahli bajarmoqdalar. Agar mening amrim bu yerda ijro etilmasaydi, boshlar tanadan judo qilinmasdi. Bu yerda hukmim aniq va puxta joriy etilganini ko'rmogdaman. Shu bois bu yerga kelib otdan tushdim va zindoniy holini so'hradim. Shaharni bezaganlar o'zb g'bururlari, manmanliklari ichra g'barqdirilar. Faqat zindon ahli hayronu bechoralar, ular mening hukmim ostida nochordilar. Bular gohqo'bdni, gohboshni beradilar, ho'bu quruq, issiq va sovuq bular uchun birday. O'limni kutib, unga peshvoz chiqadilar, zindon chuqurlaridan to'g'bdri dor ostiga boradilar.

Agar bilsang, bu zindon men uchun gulshanga aylandi, goh ular menga havas qilardilar, goh men ularga havas qilardim - bir-birimizni botinan anglab quchoqqa olardik. Yo'bdni ko'ruvchilarning burchi farmon bilan yurishdir, ana shunda Shoh ham zindonga keladi.

Shayx Akkof Urug'bidan Bo'lgan Kishining Boyazid Bistomiy Va Hakim Termiziylarni Tushida Kurgani

Akkof urug'bidan bo'lgan pok tiynat, sifatleri maqto'vli qutbi kirom bir odam bor edi. U dedi:

- Bir kecha to'rsatdan Boyazid Bistomiy bilan Hakim Termiziy tushimga kirdilar. Ular birgalikda yo'dda ketmoqda edilar. Har ikkalasi menga ehtirom ko'rsatib, oldinga o'tqazdilar va sarvarlik maqomi seniki deb aytdilar. Men ham ular oldiga tushib rahbarlik qildim.

Bu ikki ulug'bd shayx buyrug'bdni bajarib turib uyg'bonib ketdim. Bu tushimning tabiri shuki, sahar chog'bdri yuragimdan beixtiyor bir oh chiqqan edi. Mening bu ohim Alloh dargohiga yetib bordi va menga yo'bd ochdi. Mana shu eshiklar ochilgani uchun ul azizlar o'zb o'zlamay menga xitob qilganlar. Bo'bdmasa, bizdan oldin ko'p-ko'p muridlar, pirlar Boyaziddan imdodu shafqat tilagan edilar. Boyazid barcha eranlar orasida mardroq kishini istadi, chunki bizni istadi, ammo bizdan hech narsa tilamadi. Men ul kecha tushimda bu hikmatni eshitgach, hech narsani o'bylamadim, zero men sendan nima ham istar edim, nima ham tilardim? Seni qaerdan izlash va mardligingni sinash xayolimda ham yo'bd edi. Sen nimaiki buyursang - mening istagim shu. Mening ishim farmonni bajarish bilan bitadi. Men uchun Efilik yoki to'g'bdri degan tushuncha ham vojib emas, axir men kimmanki, mening biror istak-xohishim bo'bdsin! Banda uchun farmonga itoat qilishning o'zdi kifoya, bandaning Allohvandi bilan o'zdi jon ichradir. Yolug'bondan bandalik lofini uradigan kishi banda emas. Banda har doim imtihonga tayyor turishi lozim, imtihon belgisi - ishorasi ko'bdinsa, o'zining fidoyiligini ish bilan isbotlasin.

Shayx Abulhasan Xaraqoniyning Jon Berish Paytida Aytganlari

Shayx Xaraqoniy joni chiqar paytida bunday dedi:

- Koshki mening jonimni teshsalar edi, biryon dilimni ochsalar edi. Shunda dilimni olam ahliga ko'rsatib, mushkullarimni sharhlab berardilar. Toki olam ahli bilsinlarkim, sirlarni bilguvchiga nisbatan butparastlik to'g'bdri kelmaydi. Uni yolug'bon o'zlar bilan addab yurish mumkin emas. Bandalik - bu sadoqat va rostliqdir, qolgani quruq havas, xolos.

Bandalik - aftodalikdir, shuni bilib ol. Agar sen manmanlik, hisob-kitob, g'bdriroqlik qilishga kirishsang, bu bandalik emas, balki sharmandalikdir. Sen Allohlik qilma, bandalik qil, agar bandalik qilmasang Alloh hukmiga taslimda emassan. Bandalik o'zlikdan voz kechish demak, sen o'zdingan kech, Allohga dilu jon bilan banda bo'bd, banda bo'bdsang - tirikdirsan. Bunda bo'bdlib xizmatni ado et. Unga yetishish uchun hurmat qozonib, himmat bilan yo'bdga chiq. Kaba (Haram) hurmatu ehtiromi yo'bdq kishiga haromdir. Alloh hurmatiga erishganlar uning nematiga ham erishadilar.

Bir Podshoning Qulga To'bn Bag'bdishlagani Hikoyati

Podshoh qullaridan biriga to'bn kiygizdi. Qul to'bdni kiyib, podshoh bilan birga yo'bdga tushdi. Yo'bdning changi qul yuziga qo'bdndi. Qul podshoh bergan to'bn yengi bilan yuzidagi changni artidi. Shunda birov shohga dedi: "Ey podshohim, sen bergan to'bn bilan yo'bd changini tozaladi. Podsho bu behurmatlikni ko'bdrib, qulni o'zidan uzoqlashtirdi va boshqalar uning behurmatligini bilsinlar, shoh oldida arzimasligini anglasinlar deb, ahvolini og'bdirlashtirdi.

Yigirma To'bdqizinci Maqola

Boshqa Bir Qush Savoli

Boshqa bir qush dedi:

- Ey pok fikrli Hudhud. Alloh yo'bdlida pokbozlik qanday bo'bdladi? Men bandamga etibor bermayman, chunki ichimda bor narsalar doimiy ravishda tashqariga chiqib turadi. Qo'bdlimga tushgan narsa darhol yo'bdqoladi. Chunki mening qo'bdlimga tushgan narsa xuddi chayonga aylanganday, meni chaqib olayotganday bo'bdladi. Shu bois men uni tashlab yuboraman. Men o'bdzimni hech narsa bilan bog'bdliq qilib qo'bdymayman va hamma narsani o'bdzimdan uzoqlashtiraman.

Yani hech narsa mening qo'bdlimda turmaydi. Uning ko'bdyida pokbozlik qilaman, toki poklikda Haqning pok yuzini ko'bdrsam deb umid qilaman.

Hudhudning Unga Javobi

Rahnamo Hudhud qushga qarab dedi:

- Albatta agar kishida pok etiqod bo'bdlsa, poklanib Uning yo'bdliga kirish yetarlidir. Kimki barcha pok narsalarini Alloh yo'bdliga sarflasa, o'zb pokligida osuda va xotirjam bo'bdladi. Lekin shuning o'zdi yetarli emas. Sen hamma narsadan voz kechishga tayyor tur. Tikilganlarni yyrt va yirtilganlarni tikma, nimaiki bisoting bo'bdlsa, barini yondirib tashla. Hammasini o'bdli ohang bilan kuydirib, keyin kulini jamlab ustiga o'bdtir. Agar shunday qilsang, hammasidan qutulasan. Bo'bdlmasa qon yutasan, chunki hamma bilan bog'bdliqsan - borsan. Har bir narsada bir-bir o'bdlmas ekansan, bu yo'bdga qadam qo'bdyolmaysan. Bu zindon (dunyo)da ko'bdp o'bdtirolmaysan, shu uchun ham nimaiki bo'bdlea, undan o'bdzingni tort. Negaki ajal kelganda sening narsalarningning har biri qon to'bdkuvchi qonxo'bdr dushmaningta aylanadi. Avval o'bdzingdan qo'bdllaringni qisqa qil, shundan keyin turib yo'bdga chog'bdlan. Agar avvalda haqiqiy poklik niyati bo'bdlmasa, bu safarga chiqish durust emas.

Turkiston Pirining Hikoyati

Turkiston piri gap-sov'ib olib dedi:

- Men ikki narsani hammadan yaxshi ko'ribman: biri chopqir otim bo'lsa, ikkinchisi aziz farzandimdir. O'z og'ibolim lashkar safida dushmanga qarshi jang qilmoqda. Agar shu aziz farzandim o'zlimini eshitsam, otimni hamma lashkarchilarga bag'ishlayman, toki o'z og'ibolim o'zirnida jang qilsin. Voqean, aziz ko'ringan shu ikki narsa mening jonim ko'ziga but kabi ko'rinadi. Har ikkalasidan voz kechmaguncha Yagona Iloh yodi kalbda abadiy o'zrnashmaydi.

Toki sham kabi yonib ado bo'lmasang, odamlar oldida pok ishkdan so'v'ib ochma. Kimki pok Parvardigor ishqidan gapiradigan bo'lsa, o'z shaxsiy ishi, dunyoviy muhabbatini barbod etsin. Shahvat bilan non yeydigan, ammo pokbozman deydigan kishi, oqibatda xoru zor bo'lg'ibusi.

Shayx Xaraqoniyning Bodinjon Yegani Hikoyati

Arsh ayvoni bo'lgan Shayx Xaraqoniy bir umr bodinjon yeyish ilinjida yurardi. Onasiga yolvorib, ko'z yoshi qilgandan keyin, unga yarimta bodinjon berdi. Shayx yarimta bodinjon-ni yeb tugatgach, shu zahoti farzandining boshini kesdilar. Kech kirganda bir kishi o'zshal aziz farzand boshini Shayx ostonasiga keltirib qo'ydi. Shayx dedi: "Men bechora sizlarga ming marta aytgan emasmidim: bu gado agar yarim bodinjon yesa, evaziga joniga qaqshatg'ibich zarba yetadi. Jonim har zamon ana shunday o'zrtanadi. U bilan ishim axir oson emas. O'z ishi bilan ovora bo'ladigan odam, o'z yori bila bir dam hamdam bo'lolmay qoladi.

Bizning boshimizga og'ibir ish tushgan, bu jangu murosadan ham og'ibir. Hech bir dona o'zga donalardan alohida emas, barcha odamlar boshiga tushgan vazifa - ish uning boshiga tushgan va beqaror etgandir.

Har zamonda bir dard mehmoni va har lahzada bir imtihon karvoni yetib keladi. Agarchi jonda yuz g'ibam bo'lsa-da, biroq buning ustiga yana g'ibam paydo bo'lishi muqarrar.

Yov'qlik dunyosidan borliq dunyosiga kelgan har bir odam alamlar ichra qon yutib o'zrtadi. Ming-minglab oshiq-lari jonini Unga bag'ishlash uchun qon kechib keladilar. Barcha jonlar Uning yov'blida xoru zor bo'lsa qaniydi?

Zunnun Misriyning Yamoq Muraqqa Kiygan Qirq Darveshni Ko'rgan

Shayx Zunnun dedi:

- Biyobonda yolg'ibiz Allohga tavakkul qilib ketayotgandim, yov'blida bir joyda jon bergan qirqta muraqqa kiygan erlarni ko'rib qoldim. Bu holni ko'rib hayajondan es-hushimni yov'qotdim, butun vujudim olovda yonayotganday o'zrtanardim. Oxir dedim: "Ey Alloh, bu qanday ish, ishq yov'blida jonbozlik qilgan azizlarni buncha yakson etasan?"

Sado keldikim:

- Bu ishdan ogohmiz. O'zimiz o'zdiramiz va o'zimiz tovoni - qon pulini to'blaymiz.

Dedimki:

- Axir bunday zorlikda qurbon bo'lishlar qachongacha?

Dedi:

- Diyatim - tovonim bor ekan, ish shunday davom etaveradi. Xazinada tovon haqi qolguncha o'zdiraman, toki tazyatlari qolsin. O'zdiraman va keyin qoniga belab, olam atrofini aylantirib chiqaman. Butun vujudi, qov'bl-oyoq-jamiki azolari yov'qolgach, keyin quyoshday yuzumni ko'rsatib, o'z jamolimdan libos kiydiraman. Oshiqning to'bkilgan qonini yuzining qizilligi - hushbaxtligiga nishona qilaman va bu yuzni o'z istagan ko'by (ko'bcha)ga yuzlantiraman.

O'z ko'byimda soyamga aylantiraman, keyin yuzimning quyoshidan unga nur sochaman. Mening yuzimning oftobi chiqqach, ko'by-ko'bchadagi soya qoladimi? Soya Oftob shulasida nobud bo'lgandan keyin, barchasi maqsadiga yetib baxtiyor bo'bladi, vallohu alam bis-savob.

Kimki Haqda mahv bo'lsa, o'zligidan ham, o'zidan ham qutuladi. Chunki xudparast bo'blaturib, Haqqa yaqin bo'lish mumkin emas. Mahv bo'bl, ammo bu haqqa ko'p gapirma, jonni hech bir g'ibarazsiz sarfla, boshqa narsa qidirma. Oshiqqa ayt: o'zidan kechib, yov'qobov'blsin - men bundan boshqa ulug'ib davlatni bilmayman.

FirAvn Sehrgarlarining Saodat Davlatini Topgani

Firavn sehrgarlari topgan davlatni dunyoda boshqa hech kim topmagan. Ularning topgan davlati imon edi. Ul damda ularni jonlaridan judo qildilar, bunday saodat davlatini hech kim ko'rgan emas. Shu lahzada ular din sari bir qadam olg'iba qov'bidilar, boshqa narsalardan voz kehdilar. Hech kim bunday ajoyib kirim-chiqimni qov'bmadi, yani dinda omadli bo'blib, imonga to'bsiqbov'blgan jami narsalarni xarj qildilar. Dunyoda hech bir daraxt bunday shirin va qimmatli meva bermadi.*

O'zttizinchi Maqola

Boshqa Qushning Himmatbalandlik Haqidagi Hikoyati

Boshqa bir qush dedi:

- Ey sohibnazar, tariqatda himmat-ning ahamiyati katta. Agarchi men shaklu shamoyilda juda ojiz bo'blib ko'brinsam ham, ammo sharofatli himmatim bor. Ko'p toat-ibodat qilolmayman, lekin Allohga muhabbatda oliy himmatdirman.

Hudhudning Javobi

Hudhud dedi:

- Mag'ibnotis - ohanrabo-alastu asrori bo'lganiday, olihimmat har narsaning kashfiga kalitdir. Kimdaki olihimmat paydo bo'lsa, nimaiki izlasa, u darhol hozir bo'bladi. Ikki dunyo mulkining kaliti - mantig'ibi himmatdir, jahon qushlarining qanotlari ham himmatdir.

Bir Kampirning Hazrat Yusufga Xaridor Bo'lgani Hikoyati

Dedi:

- Yusufni bozorga sotish uchun olib chiqqanlarida, Misr aholisi uning husnini ko'rib, shavqida yonardilar. Xaridorlari atrofiga

yigʻibdilar, bir nechtasi Yusuf vazni barobarida mushk bermoqchi boʻldilar.

Bir kampir Yusuf ishqida dili oʻrtanardi. U bir qancha ip yigirib kalava qilgan edi. Xaridorlar toʻbdasiga dadil kirib kelib, ovozi koʻtarib dedi:

- Ey Kanoniy qulni sotuvchi savdogar, bu goʻzal oʻtga oʻtga orzusida halovatim ham, toqatim ham qolmadi. Oʻt kalava ipim bor. Shuni olgin-da, Yusufni menga sot, uning qoʻlini qoʻlimga tutqaz.

Savdogar kulib dedi:

- Ey kekxa ona, senda bu bebaho gʻavharni sotib olishga mablagʻ yovʻ. Bu "molning qiymati yuz xazina bilan baholanadi. Sen kimu, iplarning nimaga arzir edi?!

Kampir dedi:

- Shuni yaxshi bidtsimki, bu oʻtga oʻtga sotib olishga mening molim kamlik qiladi. Ammo doʻst dushman barchasi koʻrdilar: men uning xaridorlari qatoridaman. Menga shuning oʻtga bas.

Olihimmat egasi boʻlmagan dil tuganmas davlatga erishmagay. Himmatning nishonasi shu ediki, oliy qadr podshoh podshohlikka oʻt qoʻyib, podshohlikni pastlik, falokat manbai deb bildi va yuz ming xazinaga teng mol-mulk, toju taxtini arziyas deb hisoblab, undan butkul voz kechdi va darvesh xirqasini kiydi. Poklik sari uning himmati joʻsh urdi, natijada najas mulkdan bezor boʻldi. Himmat koʻtga quyoshni koʻradigan boʻlsa, u zarra bilan birga oʻtirmaydi.

BIR DARVESHNING IBROHIM ADHAM QOSHIDA FAQIRLIK DAN SHIKOYAT QILGANI

Bir darvesh oʻtga kambagʻal, benavoligidan shikoyat qilib yurardi. Ibrohim Adham unga qarab dedi:

- Ey oʻtga, faqrni juda arzon qoʻlga kiritgansan, shekilli?

Darvesh dedi:

- Bu soʻzni behuda aytayapsan. Kishi darveshlik (kambagʻallik)ni ham sotib oladimi, uyalmaysanmi shunday deyishga?

Ibrohim Adham dedi:

- Men bir necha marta jon evaziga sotib olgan emasman va butun olam mulkini taklif qilganlarida ham bermaganman. Hozir ham yuz olamni berib hech ikkilanmay faqrni olaman, chunki mening nazarimda hanuz ham faqrning qimmatini ortib bormoqda. Chunki men bu boyligni qimmatga sotib olganman. Yani butun bir podshohlik bilan vidolashib, bunga erishganman. Shu bois buning qadri seni emas, men bilaman va buning uchun hamisha shukr qilaman.

Himmat ahli jon va tanni bagʻishladilar, yillar davomida oʻrtanib-oʻrtanib ruhlari poklanib bordi. Himmatlilarning qushi hasratu iztirob bilan doʻstlashdi, ular shu yovʻda dunyovu dindan ham kechdilar. Sen agar ana shunday himmat sohibi boʻlmasang, oʻtga bu yovʻdan uzoq tut va Oliy Nematga yetishga umid bogʻlama.

Shayx Ahmad Gʻoʻriy Bilan Sulton Sanjar Hikoyasi

Komillikda yuksaklikni qozongan Shayx Gʻoʻriy devona darveshlar bilan koʻprik ostiga tushib yashay boshladi. Bir kun sulton Sanjar lashkaru ayonlari bilan savlat toʻkib koʻprikdan oʻtdi. Koʻprik ostidagi odamlarni koʻrib, yonidagilardan:

- Bu qavm kim? - deb soʻradi. Shayx Gʻoʻriy buni eshitib, dafatan javob berdi:

- Biz oʻtga unutganlarmiz, Alloh yovʻda zikr aytishdan tinmaymiz. Holimizni ikki savol izohlashi mumkin: agar sen bizning doʻstimiz boʻlsang, biz seni tezda dunyo muhabbatini butkul unutishingga koʻmakla-shamiz. Agar bizga doʻst emas, dushman boʻlsang, biz seni darhol dindan chiqaramiz. Agar otdan tushib, bir nafas koʻprik ostiga bizning oldimizga kelsang, bu tumtaroq dunyoviy shavkatu savlat, hoyu havaslardan qutulasan. Kelgin, bizning nima bilan doʻstligimizni ham, nima bilan dushmanligimizni koʻrgan. Oyogʻingni biz tomon qoʻysang, devonalik va rasvolik, yani chin haqqarastlik olamini koʻrasan.

Sanjar dedi:

- Men sizning toifangizdan emasman, sizga nisbatan muhabbatim ham, nafratim ham yovʻ. Sizga doʻst ham, dushman ham emasman. Xayr, ketdim, oʻtga ishimdan qolmayin. Sizlar bilan faxrlanmayman, lekin sizlardan or ham qilmayman. Sizlarning yaxshi-yomonligingiz bilan ishim yovʻ.

Himmat tez uchar qushga oʻxshaydi. U oʻtga parvozida har damda yana tezroq harakat qiladi. Uning parvozi koʻtga koʻrinmaydi va xilqatlar ichida sezilmaydi ham. Uning sayru parvozi borliq olamidan balandroq - u hushyorlik va mastlik holatlaridan ham yuqoriroqdir.

Devonaning Olam Haqidagi Soʻtga

Bir devona yarim kechada yigʻiblab oʻtga-oʻtga soʻtlardi:

- Bu olamning nimaligini aytaymi? U bir sandiqcha boʻlib, biz shu quticha ichidamiz. Oʻtga nodonligimiz, jaholatimiz bilan uning ichida ming savdo pishiramiz, yelib-yuguramiz, gʻam chekamiz, oldi-berdi qilamiz. Agar ajal ul huqqa - qutichani yopganda, kimningkim qanoti boʻlsa, uchib ketadi va azaliyatga yetadi. Kimdakim qanot boʻlmasa, quticha ichida yuz baloga giriftor boʻlib qolib ketadi. Himmat qushiga manodan (ilohiy ruhdan) qanot bogʻla, aqlga dil bagʻishla, jonni hol martabasiga olib chiq. Ushbu qutining qopqogʻini yopgunlaridan oddin tariqat yovʻliga kir va mustahkam qanot chiqargin. Keyin qanotlarni ham, oʻtga oʻtga ham kuydirib tashla, shunda hammadan qutulib, eng oldin Mutlaqiyat huzurida boʻlasan*.

Boyov Gʻoʻli Va Quyosh Hikoyati

Ajoyib gapni eshiting-a! Boyov Gʻoʻli dermishki:

- Ey bexabar, men bu quyosh bilan oyni na qilay? Tutilganda qorayadigan, botganida qorongʻi boʻladigan, yuzi sargʻaygan, motam kiyimini kiygan, doimo porlab turmaydigan, darbadar kezadigan oftobning keragi yovʻ. Uning oʻtga boshqalardan koʻtra haqqa tashnaroq, shafaqqaytida esa qonga belangan qonxovʻr kabidir. Agar shunaqa oftobni koʻrmas ekanman, mayli koʻrmasin, zarari yovʻ. Chunki boshqa oftob bor.

Ey inson, sen bir kecha uxlamay, bedor boʻl, shunda tun kechada sen haqiqiy quyoshni ravshan koʻrasan. Ey gʻoʻfil kishi, mening kunduzim tun kabidir, ammo Alloh nurini porlatuv-chi oftobim shundadir. Tunda ul oftob yuz koʻrguzganda, olam xalqini uxlatib qoʻyadi. Koʻtkdagi oftob ul oftob ziyosining aksidan uyalib yuzini berkitadi, sharmandalikdan u qochib ketadi, kecha-kunduz degan tushunchalar yarim tun kelib barobar boʻlib qoladi. Ammo kimki menday mahram boʻlsa, uning oftobi qop-qorongʻi tundadir. Agar ana shunday Quyosh tunda senga nasib etilsa, agar koʻr boʻlsang ham uxlashing mushkuldir. Butun tun davomida men uxlamay chiqaman, ul Quyoshning atrofida yonib-oʻrtanib parvonaday uchib aylanaman. Majoziy

This is not registered version of TotalDocConverter
quyosh kabi bo'lganida, siz bo'lganlarning qog'ushida qolamiz.

Agar Iloh oftobi tunlarda nur taratar ekan, yov'olga kirganlar zulmatda uxlamaydilar. Agar qarchig'aylar kabi himmating baland bo'lsa, o'rtiradigan joying sultonning qo'li bo'ladi. Agar past himmatlikda pashsha kabi bo'lsang, xuddi pashsha kabi behurmat, beetibor bo'lasan. Voqean, agar pashshaday nuqsoning bo'lsa, boru yov'og'ning nomalum, nobuddirsan. Kimki himmat egasi bo'lsa - mard erur. Quyosh kabi ko'kda yagona bo'lur. Agar gavhar kabi olihimmatsan, shoh tojida joying belgilidir. Agar har qanday arzimas narsaga qarab pastlashaversang, shoh qo'lidan jom olib icholmaysan.

Avvalgi- qismB Keyingi